

Nr 8

Regeringens proposition om följdlagstiftning med anledning av den nya regeringsformens bestämmelser om normgivning;

beslutad den 3 januari 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll denna dag.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

LENNART GEIJER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag som har samband med att den nya regeringsformen (RF) har börjat tillämpas den 1 januari 1975. Förslagen avser i första hand normgivningsbemyndiganden för regeringen dels beträffande vissa av de ämnen som avses i 8 kap. 7 § RF, dels i fråga om avgifter enligt 9 § samma kapitel. Bemyndigandena behövs för att regeringen, underordnade förvaltningsmyndigheter, landstingskommuner och kommuner skall få i huvudsak samma normgivningskompetens inom de berörda ämnesområdena som f. n.

Bland förslagen kan nämnas förslaget till lag om offentliga funktionärers tystnadsplikt. Bestämmelserna där innebär att regeringen får de bemyndiganden som behövs för att nuvarande rättsläge på området skall kunna behållas i princip oförändrat. Förslaget innehåller dessutom en nyhet i förhållande till gällande rätt. Det föreslås nämligen att all domstolspersonal, således inte bara domare, skall vara underkastad lagfäst tystnadsplikt i fråga om innehållet i ännu inte meddelade domar och andra liknande beslut och dessutom i fråga om vad som har förekommit vid överläggning inom stängda dörrar inför sådana avgöranden.

I propositionen läggs vidare fram vissa förslag som innebär att bestämmelser som hittills har stått i författningar som har beslutats av regeringen flyttas över till lag.

1 Förslag till

Lag

om offentliga funktionärers tystnadsplikt

Härigenom föreskrives följande.

1 § Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om förbud att yppa eller utnyttja vad någon har erfarit på grund av anställning eller uppdrag hos staten, kommun, landstingskommun eller annars i allmän tjänst eller under utövande av tjänsteplikt, om förbudet är påkallat

1. av hänsyn till rikets säkerhet, rikets förhållande till annan stat eller mellanfolklig organisation, privatlivets helgd, enskilds personliga säkerhet eller det allmännas eller enskilds behöriga ekonomiska intresse eller

2. i anledning av myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller för förebyggande eller beivrande av brott.

Regeringen får överlåta åt statlig förvaltningsmyndighet eller åt kommun eller landstingskommun att meddela sådana föreskrifter som avses i första stycket.

2 § Den som är anställd eller fullgör uppdrag vid domstol får icke obehörigen yppa innehållet i ännu ej meddelad dom eller i annat ännu ej meddelat beslut, som avser domstolens rättskipande eller rättsvårdande uppgifter. Han får ej heller obehörigen yppa vad som har förekommit vid de överläggningar som domstolen håller inom stängda dörrar, när den fullgör sådana uppgifter.

3 § Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om förbud för den som är anställd eller fullgör uppdrag vid myndighet att yppa innehållet i ännu ej meddelat beslut genom vilket i särskilt fall för enskild bestämmes om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande. Regeringen får vidare besluta föreskrifter om förbud för person som har sagts nu att yppa vad någon har yttrat i förtroende under överläggning i sådan fråga.

4 § Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om förbud för den som på grund av anställning eller uppdrag som sägs i 1 § första stycket eller annars i allmän tjänst eller under utövande av tjänsteplikt tager del av handling, som enligt lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar icke får utlämnas till envar, att yppa handlingens innehåll.

5 § Den som uppsåtligt bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 1, 3 eller 4 § dömes till böter eller fängelse i högst ett år, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Regeringen får, utöver vad som följer av 1, 3 och 4 §§, meddela föreskrifter om upphävande av förbud som avses i 8 kap. 7 § andra stycket regeringsformen, om förbudet har tillkommit på annat sätt än genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt eller av riksdagen ensam. Regeringen får vidare överlåta åt kommun, landstingskommun eller kyrklig kommun att besluta föreskrifter om upphävande av sådant av denna meddelat förbud som har sagts nu.

Vad som sägs i 5 § skall även gälla överträdelse av föreskrift som avses i 1 § och som före ikraftträdandet av denna lag har meddelats av Kungl. Maj:t, förvaltningsmyndighet, kommun eller landstingskommun, om ej gärningen är särskilt belagd med straff.

2 Förslag till

Lag med vissa bestämmelser för personal inom hälso- och sjukvård m. fl.

Härigenom föreskrives följande.

1 § Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om åligganden för den som utövar verksamhet inom hälso- och sjukvård eller inom apoteksväsendet, om föreskrifterna är påkallade till skydd för enskild eller för verksamhetens drivande i övrigt.

Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter som avses i första stycket.

2 § Förvaltningsmyndighet, som har att utöva tillsyn över verksamhet, för vilken gäller föreskrifter enligt 1 §, eller den som myndigheten förordnar har rätt att inspektera verksamheten.

3 § Den som utövar eller har utövat verksamhet, för vilken gäller föreskrifter enligt 1 §, få rej yppa något som har meddelats honom i förtroende i verksamheten eller obehörigen uppenbara vad han däri har erfarit om enskilds hälsotillstånd eller personliga förhållanden i övrigt. Vad som har sagts nu medför dock ej någon inskränkning i den skyldighet att lämna uppgifter som kan följa av annan författning.

4 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 1 § dömes till böter eller fängelse i högst sex månader. Till samma straff dömes den som hindrar eller undandrar sig inspektion som avses i 2 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 § dömes till böter eller fängelse i högst ett år.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller endast om gärning som där sägs ej är belagd med straff i brottsbalken eller annan författning.

5 § Allmänt åtal för brott mot 3 § får väckas endast om målsägande anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Genom lagen upphäves lagen (1970:767) om tystnadsplikt för apotekspersonal.

Vad som sägs i 4 § första stycket första meningen skall även gälla överträdelse av föreskrift som avses i 1 § och som före ikraftträdandet av denna lag har meddelats av Kungl. Maj:t eller av förvaltningsmyndighet eller som efter ikraftträdandet meddelas av förvaltningsmyndighet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande.

3 Förslag till Lag om ändring i smittskyddslagen (1968:231)

Härigenom föreskrives att 24 § smittskyddslagen (1968:231) skall upphöra att gälla en vecka efter den dag, då förevarande lag enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

4 Förslag till Lag om ändring i sjukvårdslagen (1962:242)

Härigenom föreskrives i fråga om sjukvårdslagen (1962:242)¹
dels att i 2 § 2 mom., 8 §, 9 § 4 mom., 11 § 6 mom., 14 §, 20 § 1 och 4 mom., 31 och 32 §§, 33 § 1 och 2 mom. och 36 § ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen",
dels att 35 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §

Ledamot och suppleant i sjukvårdsstyrelse eller direktion ävensom den, vilken är anställd i den sjukvårdande verksamhet som avses i denna lag, må ej till obehörig yppa något om patients sjukdom eller personliga förhållanden i övrigt, om vilka han i sin nämnda egenskap erhållit kunskap.

Den som är eller varit ledamot eller suppleant i sjukvårdsstyrelse eller direktion må ej till obehörig yppa något om patients hälsotillstånd eller personliga förhållanden i övrigt, om vilka han i sin nämnda egenskap erhållit kunskap.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹Senaste lydelse av
9 § 4 mom. 1970:211
14 § 1970:211
20 § 1 mom. 1972:665
20 § 4 mom. 1972:665
31 § 1972:665
33 § 1 mom. 1970:211
33 § 2 mom. 1970:211

5 Förslag till

Lag

med bemyndigande att meddela föreskrifter om trafik, transporter och kommunikationer

Härigenom föreskrives följande.

1 § Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter som avses i 8 kap. 3 § regeringsformen, om föreskrifterna gäller

1. befordran i spårbunden trafik som är avsedd för allmänheten,
2. sådan befordran i vägtrafik som ombesörjes av järnvägsföretag till komplettering av eller som ersättning för järnvägsbefordran som avses under 1,
3. säkerheten i spårbunden trafik eller ordningens upprätthållande i samband med sådan trafik,
4. postbefordran eller telekommunikationer,
5. rätt att driva sjöfart inom Sveriges sjöterritorium med utländskt fartyg,
6. trafikregler eller säkerhetsanordningar för sjötrafiken inom Sveriges sjöterritorium eller för sjötrafiken med svenska fartyg, sjöflygplan och svävare utanför Sveriges sjöterritorium,
7. skeppsmätning.

Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om avgifter för granskning eller kontroll enligt bestämmelse som avses i första stycket 3. Regeringen bemyndigas också att besluta föreskrifter om fyravgifter och om avgifter för skeppsmätning.

2 § Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter som avses i 1 §.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

6 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1965:719) om säkerheten på fartyg

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1965:719) om säkerheten på fartyg¹,

dels att i 1 kap. 1, 3–5, 11, 12 och 14 §§, 2 kap. 6 §, 3 kap. 11 §, 4 kap. 6 §, 5 kap. 4 och 6 §§, 6 kap. 2 §, 7 kap. 2, 7, 9–13 och 18 §§, 8 kap. 2 §, 9 kap. 3 § samt 11 kap. 2 och 3 §§ ordet "Konungen" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "regeringen" i motsvarande form,

dels att nuvarande 9 kap. 11 § skall betecknas 9 kap. 12 § och nuvarande 10 kap. 5–11 §§ skall betecknas 10 kap. 6–12 §§,

dels att 1 kap. 15 §, den nya 10 kap. 6 § samt 11 kap. 4 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 9 kap. 11 § och 10 kap. 5 § av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 KAP.

15 §

Konungen äger meddela erforderliga bestämmelser om ersättning åt sakkunnig som enligt 6 § andra stycket anlitats för tillsynsförrättning.

Regeringen eller förvaltningsmyndighet som regeringen bestämmer äger meddela erforderliga bestämmelser om avgift till staten för tillsynsförrättning och om ersättning åt sakkunnig som enligt 6 § andra stycket anlitats för tillsynsförrättning.

¹ Senaste lydelse av

1 kap. 3 § 1971:293
1 kap. 12 § 1971:293
2 kap. 6 § 1971:293
5 kap. 6 § 1971:293
6 kap. 2 § 1971:293
7 kap. 2 § 1971:293
7 kap. 7 § 1971:293
7 kap. 9 § 1971:293
7 kap. 10 § 1971:293
7 kap. 11 § 1971:293
7 kap. 12 § 1971:293
7 kap. 13 § 1971:293
7 kap. 18 § 1971:293
8 kap. 2 § 1971:293
9 kap. 3 § 1973:284
11 kap. 2 § 1971:293
11 kap. 3 § 1971:293.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 KAP.

11 §

*Om skyldighet att anlita lots och om
lotsavgift gäller vad regeringen eller,
efter regeringens bemyndigande, för-
valtningsmyndighet föreskriver.*

10 KAP.

5 §

*Den som uppsåtligen eller av oakt-
samhet underlåter att anlita lots, när
det åligger honom på grund av särskild
föreskrift, dömes till böter eller fängel-
se i högst sex månader.*

6 §

Ha flera medverkat till gärning
som avses i 1-4 §§, gäller 23 kap.
brottsbalken.

Ha flera medverkat till gärning
som avses i 1-5 §§, gäller 23 kap.
brottsbalken.

11 KAP.

4 §²

*Ytterligare föreskrifter för tillämp-
ningen av denna lag meddelas av Ko-
nungen eller, efter Konungens bemyn-
digande, av sjöfartsverket.*

*Regeringen bemyndigas att medde-
la ytterligare föreskrifter i de avseen-
den som regleras i denna lag. Rege-
ringen får även meddela föreskrifter
om behörighet att föra fartyg eller ha
befattning på fartyg.*

*Regeringen får överlåta åt förvalt-
ningsmyndighet att meddela föreskrif-
ter som avses i första stycket.*

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift
på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

² Senaste lydelse 1971:293.

7 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1972:275) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1972:275) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg¹

dels att i 1–11, 12 a, 17–19 och 26 §§ ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen",

dels att 15 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådan märkning av olja som behövs för att det skall kunna fastställas varifrån förorenande olja har kommit.

För att undersöka varifrån förorenande olja har kommit får polismyndighet eller myndighet som har befogenhet att meddela beslut enligt 11 § första stycket taga oljeprov ombord på fartyg och för sådant ändamål avbryta fartygets resa, om ej väsentlig olägenhet orsakas därigenom.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse av
12 a § 1973:1201
19 § 1973:1201

8 Förslag till Lag om ordning och säkerhet inom järnvägsområde

Härigenom föreskrives följande.

1 § Järnvägstjänsteman i säkerhets- eller ordningstjänst vid statlig eller enskild järnväg får från järnvägens område avlägsna den som uppträder berusad eller stör ordningen eller genom sitt uppträdande äventyrar säkerheten i järnvägsdriften. Han får i trängande fall taga sådan person i förvar. Tages någon i förvar, skall polisman ofördröjligen underrättas. Förvar består till dess polisman kommer tillstådes eller behovet av förvar annars upphör.

2 § För att verkställa tjänsteåtgärd enligt 1 § får järnvägstjänsteman icke använda strängare medel än förhållandena kräver. Han bör i första hand söka vinna rättelse genom upplysningar och anmaningar.

Våld får tillgripas endast när tjänsteuppgiften icke kan lösas på annat sätt. Tillgripes våld, skall den lindrigaste form som kan leda till det avsedda resultatet användas. Våld får ej brukas längre än som är oundgängligen nödvändigt.

Skadas någon till följd av ingripande och är skadan ej obetydlig, skall tjänstemannen sörja för att den skadade får erforderlig vård samt ofördröjligen anmäla det inträffade till sin förman.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Genom lagen upphäves kungörelsen (1970:561) om upprätthållande av ordning och säkerhet inom järnvägsområde.

9 Förslag till

Lag

om förbud för redare att i visst fall lämna ut handling som angår den svenska sjöfartsnäringen

Härigenom föreskrives följande.

1 § Om främmande stats myndighet avfordrar redare i svenskt fartyg handling som förvaras utanför den staten och innehåller uppgift vars utlämnande till myndigheten kan medföra betydande skada för den svenska sjöfartsnäringen, får sjöfartsverket vid vite förbjuda redaren att lämna ut handlingen.

2 § Talan om utdömande av vite får väckas endast efter förordnande av regeringen.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Genom lagen upphäves kungörelsen (1966:156) om förbud för redare att i visst fall lämna ut handling som angår den svenska sjöfartsnäringen.

10 Förslag till

Lag om ändring i tullförordningen (1973:979)

Härigenom föreskrives i fråga om tullförordningen (1973:979)

dels att 25 § skall upphöra att gälla,

dels att i 2-6, 9-19, 21 och 24 §§ orden "Kungl. Maj:t" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "regeringen" i motsvarande form,

dels att i 2 § ordet "riksdagssession" skall bytas ut mot "riksmöte",

dels att i förordningen skall införas en ny paragraf, 4 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Regeringen kan förordna att tull icke skall utgå för margarin, ej innehållande smör, ur tulltaxenummer 15.13, som införes från länder som är anslutna till konventionen angående

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse
upprättandet av Europeiska frihan-
delssammanslutningen eller associa-
tionsavtal, slutet i enlighet med kon-
ventionens bestämmelser.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

11 Förslag till **Lag om ändring i lagen (1974:984) om ändring i tullförordningen (1973:979)**

Härigenom föreskrives att i 20 och 22 §§ tullförordningen i den lydelse som paragraferna har erhållit genom lagen (1974:984) om ändring i tullförordningen orden "Kungl. Maj:t" skall bytas ut mot "regeringen".

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1975 såvitt avser 20 § och i övrigt den 1 juli 1975.

12 Förslag till **Lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvill-** **kor vid yrkesmässig försäljning av bilar**

Härigenom föreskrives följande.

Regeringen får meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

13 Förslag till

Lag om ändring i skollagen (1962:319)

Härigenom föreskrives ifråga om skollagen (1962:319)¹

dels att i 3, 5, 7, 10, 20, 20 a, 20 d, 20 g, 22, 27, 32, 41 och 42 §§, 46 § 2 mom., 47 a och 54 §§ ordet "Konungen" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "regeringen" i motsvarande form,

dels att 2, 2 b, 8, 9, 20 b, 20 c, 28 a, 29, 33, 36, 48 och 55 §§ samt rubriken till 5 kap. skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 25 a, 28 b, 50 och 52 a §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Varje kommun skall, *efter vad i denna lag och särskilda författningar närmare bestämmes*,

Varje kommun skall

- a) sörja för undervisningen av barn i grundskolan,
- b) främja åtgärder i syfte att bereda ungdom undervisning i gymnasieskola ävensom
- c) i övrigt vårda skolväsendet i kommunen, såvitt ej handhavandet därav ankommer på annan.

2 b §

Varje landstingskommun skall, *efter vad i denna lag och särskilda författningar närmare bestämmes*, främja åtgärder i syfte att bereda ungdom undervisning i gymnasieskola.

Varje landstingskommun skall främja åtgärder i syfte att bereda ungdom undervisning i gymnasieskola.

8 §

På framställning av kommunfullmäktige må *Konungen* besluta, att särskild styrelse skall finnas för del av kommunens gymnasieskola.

Beträffande sådan styrelse skola gälla de bestämmelser, som meddelas av *Konungen* eller den myndighet *Konungen* förordnar.

På framställning av kommunfullmäktige må *regeringen* besluta, att särskild styrelse skall finnas för del av kommunens gymnasieskola.

Beträffande sådan styrelse skola gälla de bestämmelser, som meddelas av *regeringen* eller den myndighet *regeringen* förordnar.

¹ Lagen omtryckt 1970:1026
Senaste lydelse av 20 d § 1971:630

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Kommunfullmäktige må föreskriva att annan kommunal nämnd än skolstyrelsen skall

1. handha förvaltning och verkställighet i fråga om byggnad och mark för skola som eljest står under skolstyrelsens förvaltning,

2. beträffande annan personal vid kommuns grundskola eller gymnasieskola än skolledare, lärare, skolläkare och skolsköterska handlägga frågor om anställning, ledighet, vikariat eller skiljande från tjänst.

9 §

Skolstyrelsen skall beakta den allmänna utvecklingen på skolväsendets område, följa skolväsendets tillstånd inom kommunen och taga erforderliga initiativ för att bereda barn och ungdom i kommunen tillfredsställande utbildning.

Skolstyrelsen skall vidare

a) i den mån sådant ej tillkommer annan, ombesörja de angelägenheter avseende skolväsendet i kommunen, vilka äro att hänföra till förvaltning och verkställighet,

b) tillse, att verksamheten vid skolorna fortgår enligt gällande föreskrifter, och sörja för samordning av och enhetlighet i verksamheten,

c) främja pedagogiska försök och lärarnas fortbildning samt

d) verka för samarbete mellan hem och skola.

Skolstyrelsen skall vidare

a) i den mån sådant ej tillkommer annan *enligt bestämmelser som regeringen meddelar eller enligt beslut som avses i 8 §*, ombesörja de angelägenheter avseende skolväsendet i kommunen, vilka äro att hänföra till förvaltning och verkställighet,

20 b §

På framställning av landstinget må *Konungen* besluta, att särskild styrelse skall finnas för del av landstingskommunens gymnasieskola.

Beträffande sådan styrelse skola gälla de bestämmelser, som meddelas av *Konungen* eller den myndighet *Konungen* förordnar.

På framställning av landstinget må *regeringen* besluta, att särskild styrelse skall finnas för del av landstingskommunens gymnasieskola.

Beträffande sådan styrelse skola gälla de bestämmelser, som meddelas av *regeringen* eller den myndighet *regeringen* förordnar.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Landstinget må föreskriva att annan nämnd hos landstingskommunen än utbildningsnämnden skall

1. handha förvaltning och verkställighet i fråga om byggnad och mark för skola som eljest står under utbildningsnämndens förvaltning,

2. beträffande annan personal vid landstingskommuns gymnasieskola än skolledare, lärare, skolläkare och skolsköterska handlägga frågor om anställning, ledighet, vikariat eller skiljande från tjänst.

20 c §

Utbildningsnämnden skall beakta den allmänna utvecklingen på skolväsendets område, följa tillståndet i landstingskommunens gymnasieskola och taga erforderliga initiativ för att bereda ungdom i landstingskommunen tillfredsställande utbildning i gymnasieskolan.

Utbildningsnämnden skall vidare a) i den mån sådant ej tillkommer annan, ombesörja de angelägenheter avseende landstingskommunens gymnasieskola, vilka äro att hänföra till förvaltning och verkställighet,

Utbildningsnämnden skall vidare a) i den mån sådant ej tillkommer annan *enligt bestämmelse som regeringen meddelar eller enligt beslut som avses i 20 b §*, ombesörja de angelägenheter avseende landstingskommunens gymnasieskola, vilka äro att hänföra till förvaltning och verkställighet,

b) tillse, att verksamheten vid landstingskommunens gymnasieskola fortgår enligt gällande föreskrifter och sörja för samordning av och enhetlighet i verksamheten,

c) främja pedagogiska försök och lärarnas fortbildning samt

d) verka för samarbete mellan hem och skola.

5 kap. Om undervisningen**5 kap. Om undervisningen m. m.**

25 a §

Grundskolan omfattar skolkolsvård.

Skolkolsvården har till ändamål att

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse
bevara elevernas själsliga och kroppsliga hälsa och verka för sunda levnadsvanor hos dem. Den skall främst vara av förebyggande natur och ej avse egentlig sjukvård.

Nyinskriven elev i grundskolan skall läkarundersökas i början av läsåret och därefter fram till och med årskurs 8 minst två gånger. Om ej särskilda förhållanden föranleda undantag, skall elev läkarundersökas även i årskurs 9.

Utöver vad som följer av tredje stycket skall sådan elev i grundskolan som är klen, sjuk eller sjukdomshotad läkarundersökas så ofta skolläkaren finner det behövt. Undersökning skall även ske av elev som skolledare, lärare, skolsköterska eller föräldrarna särskilt hänvisat till skolläkaren eller som denne på annan grund finner vara i behov av undersökning.

Det åligger elev i grundskolan att låta sig undersökas i fall som avses i tredje och fjärde styckena.

Elev i grundskolan har rätt att kostnadsfritt anlita skolhälsovården.

28 a §

Specialskolan omfattar tio årskurser, betecknade 1–10 och fördelade på lågstadium, mellanstadium och högstadium enligt bestämmelser som *Konungen* meddelar.

Bestämmelserna i 24 § andra och tredje styckena om studievägar, specialundervisning och särskild undervisning äga motsvarande tillämpning på specialskolan.

För elev i specialskolan som icke kan följa undervisning enligt första och andra styckena meddelas undervisning anpassad efter hans utveckling.

För specialskolan äga bestämmelserna i 25–28 §§ motsvarande tillämpning. Fråga om att förvägra elev

Specialskolan omfattar tio årskurser, betecknade 1–10 och fördelade på lågstadium, mellanstadium och högstadium enligt bestämmelser som *regeringen* meddelar.

För specialskolan äga bestämmelserna i 25 och 26–28 §§ motsvarande tillämpning. Fråga om att förvägra

Nuvarande lydelse

befrielse enligt 27 § prövas av den lokala styrelsen.

Föreslagen lydelse

elev befrielse enligt 27 § prövas av den lokala styrelsen.

28 b §

Specialskolan omfattar skolhälsovård. I denna ingår förebyggande hälsovård och sjukvård.

Elev i specialskolan skall snarast möjligt efter intagningen undergå fullständig läkarundersökning. Därvid skall den särskilda skada som föranlett intagningen undersökas av specialist.

Elev i specialskolan bör undergå allmän läkarundersökning minst två gånger årligen och undersökas av specialist när det är nödvändigt.

I fråga om skolhälsovården i specialskolan äga i övrigt 25 a § fjärde-sjätte styckena motsvarande tillämpning.

29 §

Ungdomar, som äro bosatta i riket och som fylla föreskrivna inträdesfordringar, äga i mån av tillgång på plats få undervisning i gymnasieskolan.

Fordringar för inträde i gymnasieskolan må betingas endast av utbildningens syfte. Om undervisningen och verksamheten i övrigt skola bestämmelserna i 26, 27 och 28 §§ äga motsvarande tillämpning.

Ungdomar, som äro bosatta i riket och som fylla föreskrivna inträdesfordringar, äga i mån av tillgång på plats få undervisning i gymnasieskolan. *Inträdesfordringar må betingas endast av utbildningens syfte. Om ytterligare villkor för rätt till undervisning i gymnasieskolan gälla föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, annan myndighet meddelar.*

Om undervisningen och verksamheten i övrigt skola bestämmelserna i 26, 27 och 28 §§ äga motsvarande tillämpning.

Gymnasieskolan omfattar skolhälsovård för eleverna på studieväg som

Nuvarande lydelse

Skolplikt må fullgöras i annan offentlig skola än grundskolan eller i enskild statsunderstödd skola enligt bestämmelser, som utfärdas av *Konungen* eller den myndighet *Konungen* förordnar.

Föreslagen lydelse
omfattar minst ett läsår. Sådan elev skall läkarundersökas en gång under första läsåret och därefter högst vartannat år enligt bestämmelser som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, annan myndighet meddelar. I övrigt äga 25 a § andra, fjärde och sjätte styckena motsvarande tillämpning.

33 §

Skolplikt må fullgöras i annan offentlig skola än grundskolan eller i enskild statsunderstödd skola enligt bestämmelser, som utfärdas av regeringen eller den myndighet regeringen förordnar.

Skola som avses i första stycket omfattar skolhälsovård för skolpliktig elev. I fråga om skolhälsovården äger 25 a § motsvarande tillämpning.

Regeringen kan medge undantag från vad som gäller enligt andra stycket.

36 §

Skolplikten är fullgjord, då eleven tillfredsställande genomgått årskurs 9 i grundskolan eller motsvarande årskurs i skola, som sägs i 33 och 34 §§, eller då eleven vid särskild prövning styrker sig äga motsvarande kunskaper.

Äro med hänsyn till elevens bästa särskilda skäl därtill, må medgivas att hans skolgång utan hinder av vad i första stycket sägs avslutas med utgången av vårterminen det kalenderår, då han fyller femton år.

Äro med hänsyn till elevens bästa särskilda skäl därtill, må medgivas att hans skolgång utan hinder av vad i första stycket sägs avslutas med utgången av vårterminen det kalenderår, då han fyller femton år. *Sådant medgivande får lämnas endast under villkor att eleven under återstoden av sin skolpliktstid får lämplig utbildning eller har annan lämplig sysselsättning. Om villkoret ej uppfylles, skall medgivandet återkallas. Eleven står under tillsyn av skolstyrelsen.*

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

48 §

Kommun har att anordna grundskola av den omfattning, som erfordras för mottagande av barn enligt vad i 44 § sägs, samt bestrida de kostnader härför, vilka ej täckas av andra medel.

Om rätt för kommun att genom annan anordna undervisning som avses i 24 § tredje stycket förordnar regeringen.

50 §¹

Om större olägenhet ej vållas verksamhet i grundskola eller gymnasieskola, böra mark och lokaler som disponeras för skolan upplåtas för annat än skolans behov.

För frivillig bildningsverksamhet och liknande verksamhet skall upplåtelse enligt första stycket medges under där angivet villkor. Uttages därvid ersättning, får denna motsvara högst den av upplåtelsen föranledda omedelbara ökningen av kommunens eller landstingskommunens kostnader.

52 a §

Har kommun i gymnasieskola mottagit vuxen som elev och är denne ej kyrkobokförd inom kommunen, äger 46 § motsvarande tillämpning. Har landstingskommun i gymnasieskola mottagit vuxen som elev och är denne ej kyrkobokförd inom landstingskommunen, äger 47 b § andra stycket motsvarande tillämpning.

55 §

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter som avses i 8 kap. 3 § regeringsformen och som gälla arbetets

¹ Förutvarande 50 § upphävd genom 1964:899

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse
anordnande i grundskolan och specialskolan, ledighet för elev i sådan skola eller åtgärd för tillrättaförande av sådan elev.

Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter dels om kommuns befattning med grundskola och gymnasieskola, dels om landstingskommuns befattning med gymnasieskola.

Inom skola får anordnas försöksverksamhet enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela närmare föreskrifter i de hänseenden som angivas i första–tredje styckena.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Genom lagen upphäves

1. 2 kap. 4, 11 och 26 §§, 4 kap. 1, 2, 4, 5 och 7 §§, 17 kap. 55 § samt 18 kap. 9 § skolstadgan (1971:235),
2. 13, 46, 47 och 49 §§ specialskolstadgan (1965:478),
3. 19 § nomadskolstadgan (1967:216),
4. 19 § privatskolstadgan (1967:270),
5. 109, 114 och 115 §§ kungörelsen (1971:424) om kommunal och statlig vuxenutbildning.

14 Förslag till

Lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om kommuns och landstingskommuns medverkan i utbildning

Härigenom föreskrives följande.

Regeringen eller förvaltningsmyndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kommuns eller landstingskommuns medverkan i annan utbildning än som avses i skollagen (1962:319) eller lagen (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

15 Förslag till

Lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)

Härigenom föreskrives i fråga om studiestödslagen (1973:349)¹

dels att 6 kap. 4 § skall upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 4 § samt 5 kap. 60 och 87 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §²

Studiestödet handhas av centrala studiestödsnämnden, skolstyrelserna, landstingskommunernas utbildningsnämnder, *andra myndigheter och organ enligt bestämmelser som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av centrala studiestödsnämnden.*

Studiestödet handhas av *statliga myndigheter, däribland centrala studiestödsnämnden, samt av skolstyrelserna, landstingskommunernas utbildningsnämnder och läroanstalterna.*

¹ Lagen omtryckt 1974:483.

² Senaste lydelse 1974:978.

Nuvarande lydelse

Ärende om återbetalning av återbetalningspliktiga studiemedel handlägges dock alltid av centrala studiestödsnämnden, om ej regeringen förordnar annat.

Föreslagen lydelse

Kommun kan föreskriva att fråga om studiestöd som ankommer på skolstyrelsen skall handläggas av annan kommunal nämnd. Motsvarande rätt tillkommer landstingskommun.

5 kap.60 §³

Är den återbetalningsskyldiges betalningsförmåga på grund av sjukdom eller annan jämförlig orsak varaktigt nedsatt, får han befrias från kvarstående återbetalningsskyldighet. Föreligger eljest synnerliga skäl får den återbetalningsskyldige även i annat fall befrias från kvarstående återbetalningsskyldighet eller del därav.

Den som uppburit återbetalningspliktiga studiemedel för vuxenutbildning kan i vissa fall befrias från del av återbetalningsskyldigheten enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av centrala studiestödsnämnden.

Befrielse från del av återbetalningsskyldigheten kan dessutom medges i fråga om återbetalningspliktiga studiemedel som den återbetalningsskyldige uppburit för kommunal eller statlig vuxenutbildning eller för sådan annan gymnasial utbildning eller utbildning vid folkhögskola som de återbetalningsskyldige gått igenom vid vuxen ålder (befrielsegrundande utbildning). Som villkor för sådan befrielse gäller att

1. den återbetalningsskyldige under minst fyra terminer studerat vid läroanstalt eller utbildningslinje som omfattas av förordnande enligt 4 kap. 1 § och för denna tid uppburit återbetalningspliktiga studiemedel,

2. den befrielsegrundande utbildningen avser studier som den återbetalningsskyldige behövt för att kunna vinna tillträde till den läroanstalt eller utbildningslinje som avses under 1,

3. den återbetalningsskyldige varit yrkesverksam på heltid under minst fem år, innan han uppburit studiemedel för studier vid läroanstalt eller utbildningslinje som avses under 1,

³ Senaste lydelse 1974:978.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4. det med hänsyn till den återbetalningspliktiges ekonomiska förhållanden är skäligt att han befrias från del av återbetalningsskyldigheten.

Med yrkesverksamhet enligt andra stycket jämställs vård av egna barn, vård av föräldrar och annan liknande verksamhet. Befrielse får beviljas den återbetalningsskyldige även om han ej är eller varit underhållsskyldig gentemot annan.

Befrielse enligt andra stycket får avse högst 1 900 kronor för varje årskurs enligt läroplanen för den befrielsegrundande utbildning som den återbetalningsskyldige gått igenom. Befrielsen får sammanlagt avse högst 5 700 kronor. Befrielsen får ej överstiga hälften av det belopp som den återbetalningsskyldige sammanlagt uppburit för den befrielsegrundande utbildningen.

87 §⁴

Det åligger återbetalningsskyldig att lämna centrala studiestödsnämnden de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av detta kapitel. I fråga om omyndig åvilar uppgiftsskyldigheten förmyndaren.

De uppgifter om personliga och ekonomiska förhållanden som lämnas i ansökan om befrielse från preliminär avgift eller i annan handling som är avsedd att ligga till grund för bestämmande av avgift skall avges på heder och samvete.

Närmare bestämmelser om uppgiftsskyldigheten meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av centrala studiestödsnämnden.

⁴ Senaste lydelse 1974:978.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Genom lagen upphäves

1. 2 kap. 5 §, 3 kap. 28 § och 5 kap. 12–14 §§ studiestöds-kungörelsen (1973:418),

2. punkt 4 övergångsbestämmelserna till kungörelsen (1974:484) om ändring i studiestöds-kungörelsen (1973:418).

Föreligger fråga om befrielse från återbetalningsskyldighet enligt såväl 5 kap. 60 § andra–fjärde styckena studiestödslagen som 24 § tredje stycket studie-hjälpsreglementet (1964:402) och bestämmelse som avses där, får befrielse sammanlagt ej medges med högre belopp än det varmed befrielse skulle ha kunnat ske enligt 5 kap. 60 § andra–fjärde styckena studiestödslagen.

16 Förslag till

Lag om ändring i radiolagen (1966:755)

Härigenom föreskrives i fråga om radiolagen (1966:755)¹

dels att i 2–7 och 9 §§ ordet ”Konungen” i olika böjningsformer skall bytas ut mot ”regeringen” i motsvarande form,

dels att 10 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Den som innehareller eller använder radiosändare i strid mot bestämmelserna i denna lag eller mot villkor som föreskrivits vid meddelande av tillstånd enligt 2 § eller som driver verksamhet i strid mot bestämmelserna i 5 § dömes till böter eller fängelse i högst ett år.

Sändare som använts såsom hjälpmedel vid eller varit föremål för brott enligt denna lag kan förklaras förverkad. Bestämmelserna i 36 kap. brottsbalken äga därvid tillämpning.

Den som innehareller eller använder radiosändare i strid mot bestämmelserna i denna lag eller mot villkor som föreskrivits vid meddelande av tillstånd enligt 2 § eller som driver verksamhet i strid mot bestämmelserna i 5 § dömes till böter eller fängelse i högst ett år. *Sändare som använts såsom hjälpmedel vid eller varit föremål för brott enligt denna lag kan förklaras förverkad. Bestämmelserna i 36 kap. brottsbalken äga därvid tillämpning.*

Den som bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 4 § andra stycket dömes till böter eller fängelse i högst ett år. Detta gäller dock ej i fråga om radiosändare eller mottagare på

¹Lagen omtryckt 1972:240.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse
 örlogsfartyg, militärt luftfartyg eller
 militärt motorfordon.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

17 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1965:61) om behörighet att utöva veterinäryrket m. m.

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1965:61) om behörighet att utöva veterinäryrket m. m.¹

dels att i 2, 6, 8, 9 och 13 §§ ordet "Konungen" i olika böjningsformerskall bytas ut mot "regeringen" i motsvarande form,

dels att 14 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 15 och 16 §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Konungen äger meddela närmare bestämmelser för tillämpningen av denna lag.

Regeringen och, efter regeringens bemyndigande, förvaltningsmyndighet, får meddela föreskrifter om åliggande för veterinär i hans yrkesutövning.

15 §

Veterinär som enligt föreskrift som avses i 14 § står under lantbruksstyrelsens tillsyn i utövningen av veterinäryrket är skyldig att låta sin verksamhet inspekteras av styrelsen eller den styrelsen förordnar. Den som hindrar eller undandrar sig inspektion dömes till böter, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

¹Senaste lydelse av

2 § 1971:1116

6 § 1971:1116

8 § 1971:1116

9 § 1971:1116

13 § 1971:1116

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

16 §

Veterinär får icke yppa något som meddelats honom i förtroende i hans egenskap av veterinär eller obehörigen uppenbara vad han i denna egenskap erfarit om djursjukdom eller dess uppkomst. Han får ej heller obehörigen röja eller utnyttja yrkeshemlighet som han fått kännedom om i sin verksamhet.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i första stycket dömes till böter eller fängelse i högst ett år. Allmänt åtal får väckas endast efter angivelse av målsäganden.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

18 Förslag till

Lag med bemyndigande att meddela vissa föreskrifter för trädgårdsnäringen

Häri genom föreskrives följande.

1 § Regeringen får meddela föreskrifter för trädgårdsnäringen som är påkallade för att främja kvaliteten på trädgårdsprodukter eller för att möjliggöra kontroll av produkternas sundhet. Avgift får föreskrivas för sundhetskontrollen.

Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter som avses i första stycket.

2 § Vara som har varit föremål för brott mot föreskrift, meddelad med stöd av 1 §, skall förklaras förverkad, om det ej är uppenbart obilligt. Detsamma gäller utbyte av sådant brott. I stället för varan kan dess värde förklaras förverkat.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den

har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Bestämmelserna i 2 § skall även gälla vid brott mot föreskrift som avses i 1 § och som har meddelats av Kungl. Maj:t eller av annan med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande.

19 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1933:231) om utrotande av berberis å viss mark

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1933:231) om utrotande av berberis å viss mark¹

dels att i 1, 2 och 6 §§ orden "Kungl. Maj:t" skall bytas ut mot "regeringen",

dels att 7 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

På *Kungl. Maj:t* ankommer att meddela föreskrifter angående förbud mot försäljning och plantering av berberis.

På *regeringen* ankommer att meddela föreskrifter angående förbud mot försäljning och plantering av berberis.

Den som bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av första stycket dömes till böter. Berberis som varit föremål för brott mot sådan föreskrift eller värdet därav skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart obilligt.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Bestämmelserna i 7 § andra stycket skall även gälla överträdelse av föreskrift som avses i 7 § första stycket och som har meddelats av Kungl. Maj:t.

¹ Lagen omtryckt 1967:400.

20 Förslag till

Lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor

Härigenom föreskrives följande

1 § Regeringen får, med den begränsning som följer av 2 §, meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor, om det är påkallat av hänsyn till risk för störning inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen, av särskilda handelspolitiska skäl eller av hänsyn till behov att trygga kvaliteten hos produkter av visst slag, till hälsovården, miljövården, växtskyddet eller skyddet mot djursjukdomar eller till kontrollen av materiel som kan få militär användning.

Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter som avses i första stycket.

2 § Bemyndigandet i denna lag medför ej befogenhet att meddela föreskrifter om tull. Ej heller medför det befogenhet att meddela föreskrifter om annan avgift än sådan som avser kostnad för handläggning av fråga om tillstånd, för omhändertagande av gods eller för kontroll, inspektion eller annan därmed jämförlig åtgärd.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

21 Förslag till

Lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om auktorisation och godkännande av revisor

Härigenom föreskrives följande.

Regeringen eller förvaltningsmyndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om auktorisation och godkännande av revisor. Därvid får föreskrivas avgift för ansökan.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

22 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar**

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar¹

dels att 17 § skall upphöra att gälla,

dels att i 1 § samt 2 § 1, 2 och 4–8 mom. ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen",

dels att 15 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas ett nytt moment, 5 a § 5 mom., av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*5 a §¹

5 mom. Innehavare av starkströmsledning inom område för järnväg skall ersätta den kostnad och skada som kan komma att tillskyndas järnvägsföretaget genom framdragande, begagnande eller underhåll av ledningen.

15 §¹

Närmare föreskrifter om utförande och skötsel av elektrisk anläggning och anordning som är avsedd att anslutas till sådan anläggning meddelas av Konungen eller den Konungen bemyndigade.

Konungen eller den Konungen be-

Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter som angår elektrisk anläggning, anordning som är avsedd att anslutas till sådan anläggning, elektrisk materiel eller elektrisk installation.

Regeringen får överlåta åt förvalt-

¹ Senaste lydelse av

1 § 1970:905 (jfr 1972:721)

2 § 1 mom. 1957:383

2 § 2 mom. 1957:383

2 § 4 mom. 1957:383

2 § 5 mom. 1957:383

2 § 6 mom. 1971:576

2 § 7 mom. 1973:569

2 § 8 mom. 1957:383

17 § 1958:429.

² Senaste lydelse 1970:905.

³ Senaste lydelse 1970:905.

Nuvarande lydelse

myndigar bestämmer även vilka villkor leverantör av elektrisk kraft får uppställa för beviljande av entreprenörsrätt i fråga om utförande, ändring eller reparation av elektrisk anläggning.

Föreslagen lydelse

ningsmyndighet att meddela föreskrifter som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

23 Förslag till

Lag om explosiva och brandfarliga varor

Häriigenom föreskrives följande.

1 § Regeringen bemyndigas att i fråga om varor som består av eller innehåller explosivt eller pyrotekniskt ämne (explosiva varor) samt i fråga om brandfarliga varor meddela föreskrifter som gäller tillverkning, handel, hantering, förvärv, överlåtelse, transport eller införsel eller som i övrigt är påkallade från säkerhetssynpunkt.

Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om avgifter för avsyning eller besiktning enligt bestämmelse som avses i första stycket.

Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter som avses i första och andra styckena och åt kommun att meddela sådana föreskrifter som avses i andra stycket.

2 § För tillsyn över efterlevnaden av föreskrifter om explosiva eller brandfarliga varor har myndighet, i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver, rätt att få tillträde till ställe eller utrymme där sådan vara tillverkas, förvaras, hantearas, transporteras, saluhålles eller förbrukas.

Myndighet som regeringen bestämmer har rätt att som led i kontroll av tillverkningen av flyttbara förvaringspersedlar för sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel eller av dörrar till magasin och liknande förvaringsrum för sådana varor få tillträde till lokal där sådan tillverkning förekommer.

Det åligger polismyndighet att lämna den handräckning som behövs med anledning av bestämmelserna i första och andra styckena.

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet utan att vara berättigad till det tillverkar, idkar handel med, innehar eller förvärvar explosiv vara dömes till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet i samband med handel överlåter explosiv vara till någon som ej får inneha vad som har överlåtits dömes till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som uppsåtligen eller av oaktsamhet utan tillstånd överlåter sprängämne som har tillverkats vid förbrukningsställe för användning där.

Vapenhandlare som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter vad som är föreskrivet om förvaring av ammunition dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om ansvar för överträdelse av andra föreskrifter om explosiva varor än som avses i denna paragraf finns särskilda bestämmelser.

4 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet som ej är ringa

1. förvarar, hanterar, transporterar eller försäljer brandfarlig vara utan att inneha tillstånd då sådant behövs,

2. utan behövligt medgivande utnyttjar meddelat tillstånd utan föregående avsyning och besked om att avsynad anläggning eller anordning fårtas i bruk,

3. i verksamhet, för vilken tillstånd har meddelats, åsidosätter föreskrift i tillståndsbeslutet eller vidtager ändring, som innebär väsentlig avvikelse från vad som har förutsatts i beslutet,

4. åsidosätter föreskriven skyldighet att göra anmälan hos brandchef,

5. brukar eller låter bruka tankbil eller annat för transport av brandfarlig gas eller brandfarlig vätska tillverkat fordon, som icke är godkänt för sitt ändamål i föreskriven ordning,

6. saluhåller, försäljer eller nyttjar anordning för förvaring, hantering, transport eller försäljning av brandfarlig vara utan att anordningen är godkänd i föreskriven ordning,

7. saluhåller eller försäljer anordning, vilken har utmärkts såsom typgodkänd, fastän anordningen icke är utförd i enlighet med godkännandet,

8. i ansökan rörande brandfarlig vara eller i anmälan eller annan underrättelse till brandchef lämnar oriktig uppgift om förhållande av betydelse,

dömes till böter eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst ett år.

Om ansvar för överträdelse av andra föreskrifter om brandfarliga varor än som avses i denna paragraf finns särskilda bestämmelser.

5 § Explosiv vara som har varit föremål för brottsligt innehav eller förvärv eller för brottslig tillverkning eller transport skall förklaras förverkad, om det ej är uppenbart obilligt. I stället för varan kan dess värde förklaras förverkat.

Förklaras explosiv vara förverkad, skall även emballage eller kärl, i vilket den förvaras, vara förverkat.

6 § Har någon tagit brottslig befattning med anordning för hantering, förvaring, transport eller försäljning av brandfarlig vara och har gärningen med-

fört uppenbar fara för skada av betydelse genom brand eller på annat sätt, skall anordningen förklaras förverkad, om det ej är uppenbart obilligt. I stället för anordningen kan dess värde förklaras förverkat.

Förklarad anordning förverkad, skall även innehåll och förpackning vara förverkad.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

24 Förslag till

Lag om ändring i brandlagen (1974:80)

Härigenom föreskrives i fråga om brandlagen (1974:80)

dels att i 15, 21, 22 och 26 §§ orden "Kungl. Maj:t" skall bytas ut mot "regeringen",

dels att 27 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 3 a och 24 a §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

I mom. Ledamöter och suppleanter i särskild brandstyrelse väljes av kommunfullmäktige till det antal fullmäktige bestämmer. Antalet ledamöter får dock icke vara under fem. Valet skall vara proportionellt, om det begäres av minst så många väljande, som motsvarar det tal vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val finns särskilda bestämmelser. Sker ej val av suppleanter proportionellt, skall också bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

Beträffande särskild brandstyrelse skall bestämmelserna i 32–36 §§, 37 § första stycket och 38–42 §§ kommu-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse
 nallagen (1953:753) rörande kommunstyrelsen samt bestämmelserna i 45 § andra och tredje styckena samma lag i fråga om där avsedd nämnd äga motsvarande tillämpning. För särskild brandstyrelse i Stockholm skall dock gälla bestämmelserna i 51 § 1 mom. kommunallagen (1957:50) för Stockholm, med undantag av hänvisningen till 39 § andra stycket nämnda lag, samt därutöver vad kommunfullmäktige föreskriver med iakttagande av bestämmelserna i samma lag.

Utan hinder av 2 § 2 förvaltningslagen (1971:290) äger 4 och 5 §§ nämnda lag tillämpning i samtliga ärenden hos särskild brandstyrelse.

Brandstyrelsens protokoll behöver ej upptaga annat än förteckning å närvarande ledamöter samt för varje ärende beslutet och skälen därför.

2 mom. Vid sammanträde med brandstyrelsen har brandchefen rätt att delta i överläggningarna men ej i besluten samt att få sin mening antecknad till protokollet.

18 a §

Den som har att utöva tillsyn enligt denna lag eller enligt föreskrifter som avses i 27 § skall för fullgörande av tillsynen äga tillträde till byggnad och lägenhet samt upplag och annan anläggning ävensom rätt att där företaga undersökning eller utföra arbete, vartill hans åligganden ger anledning. Vägras tillträde utan godtagbart skäl, skall handräckning lämnas av polisstyrelsen. Tillsynsarbete skall utföras på sådant sätt att minsta möjliga olägenhet vållas allmänheten.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

27 §

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelas av Kungl. Maj:t.

Regeringen bemyndigas att meddela ytterligare föreskrifter i de hänseenden som avses i denna lag samt att meddela föreskrifter om avgifter för sotning som avses i 7 § och för undersöknings- och besiktningsarbete som utföres av den som är behörig att verkställa sådan sotning. Regeringen bemyndigas vidare att meddela föreskrifter om begränsning i rätten för den som är behörig att förrätta brandsyn att driva eller annars taga befattning med näringsverksamhet som gäller handel med brand- eller livräddningsredskap eller meddelande av försäkringar som har samband med brand.

Regeringen får överlåta åt kommun att meddela föreskrifter som avses i första stycket första punkten.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-01-03

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Andersson, Johansson, Holmqvist, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Löfberg, Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén

Föredragande: statsrådet Geijer

Proposition om följdlagstiftning med anledning av den nya regeringsformens bestämmelser om normgivning

1 Inledning

Den nya regeringsformen (RF) som antogs slutligt av riksdagen under våren 1974 (prop. 1973:90, KU 1973:26, rskr 1973:263, KU 1974:8, rskr 1974:19) har börjat tillämpas den 1 januari 1975.

Införandet av en ny statsförfattning leder helt naturligt till en omfattande följdlagstiftning. En första etapp i arbetet på följdförfattningarna genomfördes genom beslut av statsmakterna under våren 1974 (prop. 1974:35, KU 1974:21, rskr 1974:160). Genom besluten antogs ändringar i vallagen, kommunallagarna, rättegångsbalken, brottsbalken, lagen om lagrådet, riksbankslagen och åtskilliga andra lagar samt upphävdes ett antal äldre lagar. Vidare infördes två nya lagar rörande riksdagsorgan och en ny lag om handläggningen av nådeärenden. Som led i det fortsatta följdarbetet till grundlagsreformen förelade regeringen därefter under hösten 1974 riksdagen ytterligare lagförslag i två propositioner. I prop. 1974:155 föreslogs sålunda lagändringar för att möjliggöra domstolsprövning av vissa frihetsberövanden. Prop. 1974:174 innehöll, utom annat, förslag till ändrade regler dels om utlännings tillträde till offentlig tjänst, dels om prövningen av frågor om skyldighet för ordinarie domare att avgå i samband med pensionering m. m. Riksdagen antog förslagen (JuU 41 och InU 33, rskr 365 och 401). Jag vill tillfoga att en fortlöpan-

de anpassning till den nya RF i formellt och terminologiskt hänseende har gjorts i lagar som under hösten har varit föremål för propositionsförslag till riksdagen.

I prop. 1974:35 redogjorde jag översiktligt för uppläggningsen av följdarbetet till grundlagsreformen. Jag framhöll att det som en viktig uppgift återstod att utarbeta förslag till lagar och lagändringar som har samband med reglerna i nya RF om normgivningsmaktens fördelning. Jag avser nu att ta upp hithörande frågor. Jag vill emellertid redan här nämna att det är en uppgift på lång sikt att anpassa normsystemet till den nya RF och att de förslag som behandlas vid detta tillfälle senare måste följas av andra. Huvudintresset bör denna gång ägnas åt sådan delegation av normgivningskompetens som behövs för att regeringen och andra myndigheter – i enlighet med vad som förutsattes vid den nya RF:s tillkomst – i det väsentliga skall kunna behålla nuvarande befogenheter att besluta författningar.

Ett av de lagförslag som läggs fram nu gäller offentliga funktionärs tystnadsplikt. Till grund för förslaget ligger en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria (Ds Ju 1974:16) "Konsekvenserna av den nya RF:s regler om tystnadsplikt". Promemorian har remitterats för yttrande till offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén, massmedieutredningen, riksdagens ombudsmän (JO), svenska kommunförbundet, landstingsförbundet och pressens samarbetsnämnd. Yttrande har därjämte inkommit från Sveriges radio AB.

Övriga förslag som behandlas vid detta tillfälle har föregåtts av en genomgång av olika sakområden inom departementen. Förslagen gäller i konsekvens härmed ämnen som hör till skilda departement. Jag har vid utarbetandet av förslagen särskilt samrått med de statsråd till vilkas ansvarsområden respektive ämne hör. Beträffande frågor om offentligrättsliga avgifter har jag särskilt samrått med chefen för finansdepartementet.

2 Regeringsformens regler om normgivningsmakten

Reglerna i 1974 års RF om fördelningen av normgivningskompetens mellan olika organ, i första hand riksdagen och regeringen, skiljer sig i hög grad från motsvarande regler i 1809 års RF. Avsikten då den nya RF beslutades var emellertid att den kompetensfördelning som hittills har rått och som har utvecklats i praxis skulle i huvudsak gälla också i framtiden (prop. 1973:90 s. 207).

Enligt det centrala stadgandet i 87 § 1 mom. i 1809 års RF skulle bl. a. allmän civil- och kriminallag stiftas av riksdagen gemensamt med konungen. Ur bestämmelserna i 89 § gamla RF kunde utläsas att som ett moment i konungens styrande makt ingick befogenhet att besluta författningar som

rörde rikets allmänna hushållning eller grunderna för allmänna inrättningar av alla slag (den s. k. ekonomiska och administrativa lagstiftningen). Av 89 § framgick vidare att Konungen kunde överlämna till riksdagen att gemensamt med honom besluta författningar tillhörande dessa två kategorier.

Den gräns som i praxis kom att dras kring området för den samfällda lagstiftningen kan endast högst ofullständigt härledas ur de regler i 1809 års RF vilka angav de ämnen som måste regleras i denna form. Helt allmänt kan sägas att den praxis, som med tiden stabiliserade sig, till den samfällda lagstiftningens område härförde bestämmelser som innebar väsentliga ingrepp i medborgarnas frihet och egendom över huvud taget, vare sig dessa bestämmelser var att anse som civil- eller kriminallag i gängse mening eller ej. I fråga om straffrätten innebar detta bl. a. att föreskrifter om mera långvariga frihetsstraff (normalt fängelse mer än sex månader) ansågs vara förbehållna den samfällda lagstiftningen.

Den nya RF:s regler om normgivningsmakten finns samlade i 8 kap. Grundlagsreformen innebär först och främst att den samfällda lagstiftningen försvinner. De centrala delarna av normgivningen läggs hos riksdagen ensam. Riksdagen beslutar föreskrifter i form av *lag*. Huvuddelen av normgivningen i övrigt tillkommer regeringen antingen direkt på grund av bestämmelser i RF eller på grund av delegationsbeslut fattade av riksdagen i lag. Av regeringen beslutade författningar kallas i den nya RF för *förordningar*.

Den nya RF innebär att riksdagen – i motsats till vad som gäller för närvarande – kan besluta föreskrifter inom regeringens hela normgivningsområde utan föregående regeringsinitiativ (8 kap. 14 §). En fråga inom regeringens område som riksdagen på detta sätt har lagt under sig kommer på grund av den formella lagkraftens princip (8 kap. 17 §) att kunna regleras endast av riksdagen så länge lagstiftningen består.

I den nya RF anges ett antal ämnen där normgivningskompetensen i första hand skall ligga hos riksdagen och utövas genom lagstiftning. De viktigaste av de bestämmelser som beskriver detta *primära lagområde* finns i 8 kap. 2, 3 och 5 §§. Genom bestämmelserna i 2 § förs hela den civilrättsliga normgivningen till det primära lagområdet. Bestämmelserna i 3 § innebär att till detta område vidare skall räknas föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna, som gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Till det primära lagområdet hör med andra ord de för enskilda betungande delarna av den offentliga rätten – bl. a. den statliga beskattningen och straffrätten. Med "ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden" förstås sådana åtgärder från lagstiftarens sida som allmänt anses innebära inskränkningar i enskildas dittillsvarande handlingsfrihet, möjligheter att förfoga över egendom etc. Bestämmelserna i 3 § har utformats på sådant sätt att även en föreskrift, som t. ex. i något hänseende begränsar omfattningen av ett redan föreliggande ingrepp i enskildas förhållanden och därför kan sägas

gå i "berättigande" riktning, omfattas av kravet på lagform. I 5 § föreskrivs lagform för viss normgivning som gäller kommunernas ställning. Enligt denna paragraf skall grunderna för ändringar i rikets indelning i kommuner samt grunderna för kommunernas organisation och verksamhetsformer och för den kommunala beskattningen bestämmas i lag. I lag skall enligt samma paragraf också meddelas föreskrifter om kommunernas befogenheter i övrigt och om deras åligganden.

Det är tydligt att det primära lagområdet är större än det område som f. n. regleras genom samfällid lagstiftning. Denna utvidgning har skett framför allt genom att viss ekonomisk och administrativ normgivning som hittills har utövats av Kungl. Maj:t har förts över till det primära lagområdet. Detta har åstadkommits bl. a. genom att alla strafföreskrifter har förts in under 3 §. Om man, som förutsattes vid den nya RF:s tillkomst, skall kunna i huvudsak bibehålla nuvarande kompetensfördelning mellan riksdag och regering, blir det därför nödvändigt att återföra en del av vad som faller inom det primära lagområdet till regeringen. En sådan möjlighet öppnas genom bestämmelser om *delegation* av riksdagens primärkompetens till regeringen. De viktigaste av dessa bestämmelser finns i 8 kap. 7 och 8 §§. Reglerna i 7 § avser delegation på den offentliga rättens område. Denna delegationsmöjlighet avser m. a. o. de normgivningsområden som beskrivs i 8 kap. 3 och 5 §§. Inom dessa kan delegation äga rum beträffande följande ämnen: 1. skydd för liv, personlig säkerhet och hälsa, 2. utlännings vistelse i riket, 3. in- och utförsel av varor, av pengar eller av andra tillgångar, tillverkning, kommunikationer, kreditgivning och näringsverksamhet, 4. jakt, fiske samt natur- och miljövård, 5. trafik och ordningen på allmän plats, 6. undervisning och utbildning. Av 8 § framgår att riksdagen kan bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter om moratorium (anstånd med betalningar). Någon annan delegation inom civilrättens område är inte möjlig.

De i 8 kap. 7 § angivna delegationsmöjligheterna är försedda med viktiga begränsningar i två hänseenden. För det första får regeringen aldrig med stöd av ett bemyndigande meddela föreskrifter som begränsar någon av de svenska medborgare tillkommande fri- och rättigheter som beskrivs i 2 kap. 1–3 §§ RF. Undantag har emellertid gjorts för vissa föreskrifter om tystnadsplikt. För det andra får regeringen inte meddela föreskrifter om annan rättsverkan av brott än böter. Riksdagen kan emellertid enligt 7 § tredje stycket i en delegationslag föreskriva t. ex. frihetsstraff för överträdelse av föreskrifter som regeringen meddelar med stöd av delegationen i lagen (blankettstraffstadgande).

Föreskrifter som regeringen har beslutat med stöd av bemyndigande skall enligt 8 kap. 12 § *underställas riksdagen* om riksdagen så bestämmer. Detta gäller även i fråga om bemyndigande enligt andra bestämmelser i RF än de i 8 kap. intagna.

De delar av det primära lagområdet som inte kan öppnas för regeringen

genom delegation utgör det *obligatoriska lagområdet*. Hit hör, som redan har nämnts, bl. a. föreskrifter som innebär begränsningar av de i 2 kap. angivna fri- och rättigheterna (med undantag av vissa föreskrifter om tystnadsplikt) samt föreskrifter om annan rättsverkan av brott än böter. Till det obligatoriska lagområdet hör vidare föreskrifter som enligt bestämmelser i grundlag på annat ställe än i 8 kap. 2, 3 och 5 §§ RF skall meddelas genom lag.

Det normgivningsområde som ligger utanför det primära lagområdet kan betecknas som *regeringens primärområde*. Inom detta har regeringen nämligen en direkt på 8 kap. 13 § första stycket 2 grundad behörighet att besluta föreskrifter. Till detta område hör i första hand huvuddelen av den gamla administrativa lagstiftningen. Dit hör också för enskilda berättigande eller i fråga om enskildas rättsställning "neutrala" föreskrifter inom den offentliga rätten, t. ex. bestämmelser i statsbidragsförfattningar.

Regeringen har vidare på grund av 8 kap. 13 § första stycket 1 behörighet att utan särskilt bemyndigande i lag meddela *föreskrifter om verkställighet av lag*. Detta gäller även om lagen ligger inom det obligatoriska lagområdet och verkställighetsföreskrifterna således rör ett ämne som i princip inte får regleras annat än i lagform. Bestämmelsen om verkställighetsföreskrifter får emellertid inte tillämpas på sådant sätt att RF:s övriga kompetensfördelningsregler sätts ur kraft. Det är inte avsett att man skall förfara på så sätt att riksdagen beslutar mycket allmänt hållna lagregler inom det obligatoriska lagområdet som sedan fylls ut av regeringen med "verkställighetsföreskrifter". Jag hänvisar i denna fråga till mina uttalanden i prop. 1973:90 s. 211.

Av 8 kap. 11 § framgår att riksdagen, samtidigt som den bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter i ett visst ämne, kan medge att regeringen överlåter åt *förvaltningsmyndighet* eller *kommun* (härmed avses i RF både primärkommun och landstingskommun) att meddela bestämmelser i ämnet (*subdelegation*). Riksdagen kan också uppdra direkt åt förvaltningsmyndighet under riksdagen att meddela bestämmelser. Föreskrifterna i 11 § gör det formellt möjligt för regeringen att – efter bemyndigande – delegera vidare hela den normgivningskompetens som den har fått av riksdagen. Vid stadgandets tillkomst förutsatte jag emellertid att subdelegation i allmänhet skulle komma att omfatta endast en del av den normgivningskompetens som regeringen har fått av riksdagen. Såvitt gällde vissa avgifter kunde det dock, yttrade jag, vara ändamålsenligt att regeringen överlämnade beslutanderätten i dess helhet till förvaltningsmyndighet eller kommun. Jag uttalade i sammanhanget vidare att straffbestämmelser aldrig bör subdelegeras.

Jag har i det föregående nämnt att föreskrifter om *skatt till staten* genom bestämmelserna i 8 kap. 3 § förs in under det primära lagområdet. Delegationsreglerna i 8 kap. 7 § gäller inte i fråga om skatt. Riksdagen kan däremot enligt 8 kap. 6 § i viss begränsad utsträckning bemyndiga finans- och skatteutskotten att gemensamt besluta vissa föreskrifter om skatt. I

fråga om tullar finns en särskild delegationsmöjlighet enligt 8 kap. 9 §. Detta lagrum innebär att regeringen efter bemyndigande i lag kan meddela föreskrifter om tull på införsel av vara.

Sådana offentligrättsliga *avgifter* som innebär åligganden för enskilda eller ingrepp i deras ekonomiska förhållanden faller på grund av bestämmelserna i 8 kap. 3 § inom det primära lagområdet. I fråga om sådana avgifter öppnas en delegationsmöjlighet i 8 kap. 9 §. Enligt de där intagna bestämmelserna kan regeringen eller kommun efter riksdagens bemyndigande – givet i lag eller annan form – meddela sådana föreskrifter om avgifter som på grund av 3 § annars skall meddelas av riksdagen. Som jag redan har antytt öppnar bestämmelserna i 8 kap. 11 § också på detta område möjlighet till sub-delegation. Föreskrifter om andra statliga avgifter än de nyss angivna hör till regeringens i 8 kap. 13 § angivna kompetensområde.

De författningar som förelåg vid årsskiftet 1974/75 fortsätter självfallet att gälla även efter denna tidpunkt. Detta framgår av p. 6 i övergångsbestämmelserna till 1974 års RF. Enligt nämnda författningsrum äger äldre författning eller föreskrift fortsatt giltighet utan hinder av att den inte har tillkommit i den ordning som skulle ha iakttagits vid tillämpning av den nya RF. Det föreskrivs vidare att ett bemyndigande, som har beslutats av konungen och riksdagen gemensamt eller av riksdagen ensam, får utnyttjas även efter det att den nya RF har trätt i tillämpning, tills riksdagen bestämmer annorlunda.

3 Anpassningen till den nya regeringsformens regler om normgivningsmakten

Det framgår av den redogörelse som jag nyss har lämnat, å ena sidan, att det normgivningsområde, inom vilket enligt nya RF primärt råder krav på lagform, är vidsträcktare än området för samfällad lagstiftning enligt 1809 års RF och, å andra sidan, att avsikten har varit att i huvudsak behålla regeringens nuvarande handlingsmöjligheter. Vid tillkomsten av den nya RF förutsattes som jag har nämnt att de båda ståndpunkterna skulle förenas på så sätt att riksdagen överlåter – delegerar – normgivningskompetens till regeringen inom de ramar som RF anger. Det är i första hand delar av Kungl. Maj:ts hittillsvarande s. k. ekonomiska lagstiftningsmakt som genom delegation bör föras tillbaka till regeringens kompetens. Om regeringen inte utrustas med tillräckliga bemyndiganden, kan effekten bli en olycklig försvagning av regeringens styrande funktion, samtidigt som riksdagen belastas med ett växande antal lagstiftningsärenden utan principiell vikt. Lagstiftning om delegation – en principiell nyhet i 1974 års RF – framstår därför som den f. n. angelägnaste uppgiften i arbetet på anpassning till den nya RF:s bestämmelser om normgivningskompetensen. Sådan lagstiftning är som

nämnts också huvudföremålet för propositionsförslagen. Jag skall i det avsnitt som följer närmare behandla problem som är förknippade med delegationslagstiftningen.

Övergången till den nya RF:s system för normgivning föranleder också andra åtgärder än beslut om delegering. Det är sålunda inte självklart att det för alla fall, där det är möjligt, bör utverkas bemyndiganden som täcker redan gällande regeringsföreskrifter. Vidare framgår av vad jag har sagt förut att långt ifrån alla föreskrifter som primärt hör till riksdagens kompetensområde är delegeringsbara. Jag kan erinra om att till det obligatoriska lagområdet räknas bl. a. regler som begränsar någon av de i RF särskilt angivna fri- och rättigheterna samt bestämmelser om annan rättsverkan av brott än böter. Gällande författningar uppvisar emellertid talrika exempel på föreskrifter av denna typ som har meddelats av regeringen. Skall regeringsförfattningar, för vilka inte bör eller kan utverkas riksdagsbemyndigande, ändras eller upphävas, krävs för framtiden lagbeslut (se dock i det följande om verkan av äldre fullmaktregler). I hittillsvarande lydelse behåller emellertid de äldre föreskrifterna sin giltighet med stöd av övergångsbestämmelserna till RF. Att i längden låta föreskrifterna stå kvar i författning på lägre nivå än lag är å andra sidan enligt min mening knappast godtagbart. Det skulle te sig förvirrande, om författningsbeståndet även efter en lång övergångstid uppvisade inslag från två, principiellt skiljaktiga system för normgivning.

Bland de förslag som jag lägger fram nu finns några som gäller transformation till lag av föreskrifter i regeringsförfattning. Flertalet avser bestämmelser om fängelse eller förverkande med anledning av överträdelse av föreskrift som regeringen meddelar med stöd av ett bemyndigande. Allmänt sett bör emellertid enligt min mening gälla, att frågor om transformation eller upphävande av regeringsföreskrifter inom lagområdet, vilka inte kommer att täckas av bemyndigande, ges ganska låg prioritet. Arbetet med att inpassa det äldre författningsbeståndet i den nya RF:s systematik är inom vissa områden komplicerat och ganska tidskrävande. Några praktiska olägenheter med en viss tids anstånd föreligger inte. Arbetet bör bedrivas kontinuerligt, men det bör inte få medföra att annat lagstiftningsarbete eftersätts. Inte sällan kan det visa sig lämpligt att göra den behövliga anpassningen i samband med att det regelkomplex i vilket den berörda författningen ingår ses över av andra skäl.

I åtskilliga lagar förekommer bemyndiganden eller andra fullmaktstänkande bestämmelser som tillåter regeringen att besluta föreskrifter inom det obligatoriska lagområdet. Också dessa regler behåller med stöd av RF:s övergångsbestämmelser sin giltighet tills vidare. Lika litet som regeringsföreskrifter inom det obligatoriska lagområdet bör de emellertid bestå under obestämd tid framöver. Vad jag nyss yttrade om arbetet med att se över regeringsförfattningar, som kan tänkas inkräkta på lagområdet, men som inte får stöd genom delegering, bör gälla också genomgången av äldre bemyndiganderegler i lag och lagstiftningsåtgärder med anledning därav.

4 Närmare synpunkter på frågan om delegering av normgivningsbefogenhet

Jag har redan framhållit att de förslag till bemyndiganden som jag nu lägger fram inte syftar till att ge regeringen några nya befogenheter. Vad saken gäller är att på vissa områden och inom vissa ramar förse regeringen med kompetens att ändra och att upphäva bestämmelser som f. n. är upptagna i kungörelser eller andra regeringsförfattningar och att besluta nya föreskrifter av samma art.

Det hade naturligtvis varit en fördel att över hela normområdet i ett sammanhang kunna presentera förslag till de bemyndiganden som f. n. förefaller påkallade. Av praktiska skäl har detta emellertid inte varit möjligt eller lämpligt. De nu framlagda förslagen kommer alltså att följas av andra.

En förklaring till att delegationsåtgärderna måste genomföras successivt är att söka i att åtskilliga regeringsförfattningar upptar både föreskrifter som är delegeringsbara och sådana som faller inom det obligatoriska lagområdet. De svårigheter som föranleds av detta tvingar i vissa fall fram en genomgripande omfördelning av författningsstoffet mellan lag och regeringsförfattning. För överväganden härom krävs ytterligare rådrum. På områden där reformer planeras kan det f. ö. vara lämpligt att avvakta en översyn i sakligt hänseende av hela regelkomplexet.

Den nya RF kräver i allmänhet att bemyndiganden för regeringen att besluta föreskrifter skall tas upp i lag. Äldre bemyndiganden i lag behöver givetvis inte förnyas. Något annorlunda ställer sig saken i fråga om äldre bemyndiganden som riksdagen har meddelat på annat sätt än genom författning. Sådana bemyndiganden behåller visserligen sin giltighet i kraft av övergångsbestämmelserna till RF, men de bör efter hand överföras till lag. För att lagstiftningsarbetet inte i onödan skall betungas, bör emellertid uppgiften att lagfästa de ifrågavarande bemyndigandena anstå till ett senare skede av följdarbetet.

De förslag som jag avser att ta upp i detta sammanhang gäller i första hand bemyndiganden inom olika ämnesområden med stöd av 8 kap. 7 § RF. Sådana bemyndiganden kräver, bortsett från övergångssituationerna, alltid lag. Jag kommer emellertid också att föreslå bemyndiganden med stöd av 8 kap. 9 § andra stycket RF att besluta föreskrifter om offentligrättsliga avgifter. För sådan delegation är lagformen inte obligatorisk. Frågor om avgiftsdelegation tar jag upp till särskild behandling (avsnitt 5).

Jag skall härefter diskutera vissa problem som är förknippade med utformningen av delegationslagstiftning med stöd av 8 kap. 7 § RF.

En första fråga är vilken lagteknisk form som bör väljas för riksdagens bemyndiganden. En möjlighet kunde vara att samla alla bemyndiganden

i en enda delegationslag, något som otvivelaktigt skulle öka överskådligheten på rättsområdet. Jag vill emellertid här erinra om vissa uttalanden från min sida i propositionen med förslag till ny regeringsform (1973:90 s. 209). Uttalandena hade den innebörden att bemyndiganden, som var så allmänt hållna att de inte mycket skilde sig från grundlagstextens beskrivningar av delegeringsbara angelägenheter, inte borde förekomma och att, när fråga var om föreskrifter, där mera väsentliga medborgarintressen kunde beröras, riksdagen tämligen preciserat borde ange de ramar inom vilka regeringen fick röra sig. – Enligt min bedömning skulle bemyndiganden som ingår i en längre uppräknings i en gemensam delegationslag tendera att bli alltför allmänt hållna och därigenom komma i strid med de återgivna motivuttalandena. Det möter nämligen tydliga svårigheter att i en uppräknings av åsyftat slag nå den önskvärda graden av precisering. Jag har bl. a. av nu angivna skäl avvisat tanken på en gemensam delegationslag.

I stället anser jag att det ligger närmast till hands att, där så låter sig göra, föra in bemyndigandena i sådana lagar som innehåller centrala materiella föreskrifter inom ett ämnesområde. Gränsdragningen kring bemyndigandena kan med denna metod lätt få den önskvärda fastheten genom att anknyta till lagens bestämmelser och i den använda begrepp. Bemyndiganden som inte osökt kan placeras i en lag med materiell reglering får föras in i särskilda delegationslagar. Varje delegationslag bör omfatta ett naturligt avgränsat ämnesområde eller flera närbesläktade ämnesområden. I allmänhet bör man räkna med att en och samma delegationslag inte upptar bemyndiganden ifråga om föreskrifter inom skilda departementsansvarsområden. I vissa fall kan det dock visa sig ändamålsenligt att i en bemyndigandelag reglera en normgivningsbefogenhet som är av betydelse för flera eller t. o. m. för samtliga departement. Exempel härpå erbjuder de i det följande föreslagna lagarna om tystnadsplikt för offentliga funktionärer och om bemyndigande att meddela föreskrifter om in- och utförelse av varor.

Vilka handlingsramar som skall ges regeringen i bemyndigandena får avgöras från fall till fall. Jag vill här i första hand hänvisa till mina i det föregående omnämnda uttalanden i grundlagsärendet. Av avgörande betydelse är självfallet i vilken grad och i vilken omfattning som föreskrifter, meddelade med stöd av bemyndigandet, kan gripa in i intressen som framstår som väsentliga från medborgarnas synpunkt. Vid utformningen av bemyndigandena bör helt naturligt vägledning också kunna hämtas från innehållet i de författningar som regeringen hittills har ansetts behörig att besluta.

I sammanhanget vill jag framhålla att systemet med bemyndiganden för regeringen att besluta föreskrifter inom vissa områden inte bör leda till att den ordningen slopas att regeringen i vissa fall inhämtar riksdagens yttrande över förslag i fråga som avses bli reglerad i ny regeringsförfattning eller över ifrågasatta ändringar i äldre regeringsförfattningar. Den nya RF hindrar inte att detta i praxis utbildade förfarande allttjämt tillämpas (prop. 1973:90

s. 322). Regeringen bör enligt min mening i väsentligen samma omfattning som f. n., och oavsett att den har stöd i ett bemyndigande, inhämta riksdagens yttrande, innan den beslutar föreskrifter som innebär principiell avvikelse från vad som tidigare har gällt eller som annars är av särskilt intresse. Författningstexten behöver inte underställas riksdagen i sådana fall. Den angivna metoden möjliggör en smidig och ändamålsenlig arbetsfördelning mellan riksdag och regering. Jag vill också erinra om att många regeringsföreskrifter under alla omständigheter så till vida är beroende av ställningstagande från riksdagen som de grundar sig på riksdagens anslagsbeslut och de villkor för anslagens utnyttjande som riksdagen därvid har ställt upp.

Tekniskt bör ämnesbemyndigandena utformas utan att de i 8 kap. 7 § första stycket RF angivna punkterna eller de i punkterna använda ämnesbeskrivningarna direkt återopas i lagtexten. Under alla omständigheter måste bemyndiganden i lag tolkas mot bakgrund av RF:s delegationsregler.

Skilda delegationsbestämmelser som anger regeringens normgivningsrätt genom att beskriva visst eller vissa ämnen kan komma att få delvis samma tillämpningsområden. I de flesta fall torde några tolkningssvårigheter inte uppkomma. Jag vill emellertid framhålla att det av allmänna grundsatser torde följa att exempelvis en delegationsföreskrift som kompletterar en materiell lag i viss angelägenhet har företräde framför en mera allmän regel i en fristående delegationslag. Den senare lagen kan alltså inte återopas till stöd för kompetens för regeringen att besluta föreskrifter som enligt delegationsregeln i den materiella lagen får anses ha förbehållits riksdagens beslutanderätt. Jag vill i tydlighetens intresse tillägga, att regeringen naturligtvis inte kan utnyttja ett bemyndigande för beslut om föreskrifter som kommer i strid med materiell reglering i lag. Detta följer av den formella lagkraftens princip (8 kap. 17 § RF).

En för den praktiska tillämpningen betydelsefull fråga är vilka medel för genomförandet av en reglering som ställs till förfogande genom ett ämnesanknutet bemyndigande.

Av 8 kap. 7 § tredje stycket RF framgår att ett bemyndigande enligt paragrafen inte medför rätt att, utom i fråga om tystnadsplikt för offentliga funktionärer, meddela föreskrifter som innebär inskränkning i de fri- och rättigheter som särskilt anges i RF. Inte heller får bemyndigande utnyttjas för att meddela föreskrifter om annan rättsverkan av brott än böter. Dessa direkt i grundlag uppställda begränsningar, som i jämförelse med gällande rätt inte obetydligt inskränker regeringens normgivningsbefogenhet, behöver givetvis inte upprepas i varje bemyndigande. Av regeringen beslutade författningar innehåller f. n. ofta bestämmelser om fängelsepåföljd eller om förverkande med anledning av straffbart åsidosättande av författningens föreskrifter. Inte sällan föreligger ett behov att för framtiden dels behålla redan gällande sanktioner, dels låta regeringen föreskriva de kanske mycket detaljerade handlingsreglerna inom området. I sådana fall måste den i 8 kap. 7 § sista meningen RF anvisade utvägen med s. k. blan-

kettstraffbud i lag anlitas. Sådana straffbud har knutits till vissa av de i det följande föreslagna bemyndigandena.

Om alltså regeringen inte själv kan föreskriva fängelse eller förverkande med anledning av brott mot föreskrift som den meddelar i kraft av ett bemyndigande, är den däremot oförhindrad att bestämma om böter som påföljd. Regeringen bör också kunna förena föreskrifterna med annan sanktion som inte kommer i konflikt med 8 kap. 7 § tredje stycket RF, t. ex. vitespåföljd. Det står enligt min mening klart att nu nämnda befogenheter tillkommer regeringen utan att de särskilt behöver omnämnas i riksdagens bemyndigande.

Nära samband med den nu diskuterade frågan har spörsmålet huruvida ett bemyndigande enligt 8 kap. 7 § första stycket att meddela föreskrifter inom visst ämnesområde inbegriper rätt att – utan att det framgår särskilt – besluta om tystnadsplikt för offentliga funktionärer med stöd av 8 kap. 7 § andra stycket RF. Formuleringen av 8 kap. 7 § tredje stycket första meningen ger närmast vid handen att frågan kunde besvaras jakande. Det är emellertid att märka att tystnadsplikt innebär en inskränkning i en medborgerlig rättighet. Det vore mindre tillfredsställande om åläggande härom kunde meddelas av annan än riksdagen utan att beslutsbefogenheten är öppet angiven i riksdagsbemyndigande. Jag har på grund härav utformat delegationsreglerna i den föreslagna lagen om offentliga funktionärers tystnadsplikt med tanke på att de – bortsett från fall då uttryckligt bemyndigande ges i annan lag – uttömmande skall ange när regeringen kan besluta föreskrifter om tystnadsplikt. Ett bemyndigande enligt 8 kap. 7 § första stycket RF att meddela föreskrifter i visst ämne bör alltså i och för sig inte anses inkludera befogenhet att ålägga tystnadsplikt.

Den genomgång av gällande författningar, som har föregått de förslag jag nu för fram, har visat att det ganska regelmässigt föreligger ett behov av att låta regeringen överlåta till underlydande förvaltningsmyndighet att besluta närmare föreskrifter i hänseenden som omfattas av delegation till regeringen. Det är endast undantagsvis möjligt att i bemyndigandet ange villkor för sådan subdelegation eller att begränsa subdelegationsrätten till att gälla viss bestämd myndighet. Det torde i regel få ankomma på regeringen att under parlamentariskt ansvar avgöra vilken normgivningsrätt som bör anförtros förvaltningsmyndighet. Förvaltningsmyndigheten bör i allmänhet få i uppdrag endast att besluta föreskrifter som mera i detalj fyller ut vad regeringen har föreskrivit. Som jag framhöll när jag lade fram förslaget till ny RF (prop. 1973:90 s. 320) bör straffbestämmelser inte bli föremål för subdelegation.

Lagbeslut om bemyndiganden att meddela föreskrifter har ansetts böra anstå till 1975 års riksmöte. Det är nämligen högst tveksamt, om riksdagen skulle ha varit konstitutionellt behörig att, på det sätt jag nu föreslår, delegera normgivningsmakt under tid då 1809 års RF alltså var tillämplig. Det är emellertid angeläget att de beslut om bemyndiganden som riksdagen fattar med anledning av förslagen får träda i tillämpning snarast möjligt.

5 Bemyndiganden att besluta om avgifter

Som jag har nämnt i det föregående innebär regleringen i 8 kap. RF att föreskrifter om sådana offentligrättsliga avgifter som medför åligganden för enskilda eller ingrepp i deras ekonomiska förhållanden hör till det primära lagområdet men att riksdagen genom lag eller i annan form kan överlåta beslutanderätten till regeringen. Avgifter som inte har den angivna, ingripande karaktären kan bestämmas av regeringen direkt med stöd av RF. Angående gränsdragningen mellan de två kategorierna av avgifter samt mellan skatt och avgift vill jag hänvisa till uttalandena i prop. 1973:90 s. 218 f.

Inom den offentliga sektorn utgår ett stort antal avgifter för vitt skilda ändamål. Vid tillkomsten av den nya RF förutsatte jag att delegation inom avgiftsområdet skulle komma till stånd i inte obetydlig omfattning och i enkla former. I syfte att skaffa underlag för förslag till delegation i fråga om avgifter har regeringen uppdragit åt riksrevisionsverket att inventera förekommande avgifter.

Inventeringen visar att avgiftssättningen i vissa fall har reglerats direkt i lag eller annan av riksdagen beslutad författning. Till denna kategori hör överlastavgifter enligt lagen (1972:435) om överlastavgifter, skattetillegg och förseningsavgifter enligt skatteförfattningar, restavgift enligt uppbördslagen (1953:272) samt avgifter enligt lagen (1967:340) med vissa bestämmelser om prisreglering på jordbrukets område och lagen (1974:226) om prisreglering på fiskets område. Någon ändring av gällande ordning för beslut om föreskrifter om nu åsyftade avgifter är självfallet inte aktuell.

Övervägande antalet föreskrifter om avgifter har emellertid bestämts av regeringen eller underlydande myndighet. Genomgången har visat att flertalet av dessa avgifter får anses falla under regeringens direktkompetens enligt nya RF. Till denna kategori är att räkna – utöver vad jag nämnde i prop. 1973:90, nämligen taxor för de affärsdrivande verken och avgifter som erläggs för tjänster av s. k. uppdragsmyndigheter – exempelvis avgifter för register- och statistikbearbetningar, för datamaskinbearbetningar och för anslutning till datamaskin, inträdesavgifter vid museer m. m., ersättningar för polismyndighets kostnad för hittegods och ersättning för förfrågningsunderlag vid upphandling i byggnadsärende. Genomgående rör det sig om avgifter som utgör rimligt vederlag för en frivilligt ianspråktagen prestation. Jag vill här erinra om att, enligt uttalande som jag gjorde i prop. 1973:90, vid bedömningen av om vederlaget är rimligt avgiftssättningen inom ett verksamhetsområde bör ses som en helhet.

I åtskilliga fall har visserligen regeringen eller annan myndighet beslutat om avgift inom lagområdet, men beslutet har kunnat stödjas på ett bemyndigande av riksdagen. Sålunda har, för att ta ett par exempel, avgiftssättning enligt kungörelsen (1967:850) om bankaktiebolags bidrag till be-

stridande av kostnader för bankinspektionens verksamhet stöd i lagen (1955:183) om bankaktiebolag, avgiftsföreskrifterna i kungörelsen (1959:482) om bidrag från försäkringsanstalter och understödsföreningar till kostnaden för försäkringsinspektionen stöd i bl. a. lagen (1948:433) om försäkringsrörelse och lagen (1972:262) om understödsföreningar samt en avgiftsregel i kungörelsen (1971:284) om arbeten av guld, silver eller platina stöd i lagen (1974:283) om handel med arbeten av guld, silver eller platina.

Av påträffade avgiftsbestämmelser som har beslutats av regeringen återstår härefter ett förhållandevis begränsat antal som faller inom lagområdet men som, såvitt framgår, saknar stöd i riksdagsbemyndigande. Några av dessa föreskrifter kommer att täckas genom uttryckliga bestämmelser i den lagstiftning om normgivningsrätt för regeringen i fråga om vissa ämnen som jag föreslår i det följande med hänvisning till 8 kap. 7 § första stycket RF. I enlighet med vad jag förut har uttalat om kompetensfördelningen på avgiftsområdet bör emellertid regeringen behålla sin beslutsbefogenhet också med avseende på övriga ifrågavarande föreskrifter.

En möjlighet skulle vara att i en särskild delegationslag ge övergripande regler om när regeringen är berättigad att besluta om avgifter som hör till lagområdet. De avgifter för vilka bemyndigande nu bör inhämtas är emellertid av så disparat natur att de inte gärna låter sig föras in under en gemensam beskrivning med anspråk på en hållfast och meningsfull avgränsning. Jag är därför inte beredd att nu föreslå en allmänt hållen lagreglering av regeringens beslutanderätt på avgiftsområdet. I stället förordar jag att bemyndigande inhämtas från riksdagen beträffande de avgifter som berörs. Dessa avgifter har, med uppgift om de författningar i vilka de f. n. är reglerade, tagits upp i en förteckning, som torde få fogas som *bilaga I* till detta protokoll.

Av administrativa skäl är det ofta nödvändigt att regeringen efter prövning i varje särskilt fall överlåter beslutanderätt i fråga om avgifter till förvaltningsmyndighet. Det nyss nämnda bemyndigandet bör därför kompletteras med ett medgivande till subdelegation.

Jag vill slutligen anmäla att chefen för finansdepartementet kommer att föreslå att regeringen uppdrar åt riksrevisionsverket att föra register över förekommande offentligrättsliga avgifter. Registret skall innehålla uppgifter om vilken instans som får besluta föreskrifter om avgiften och på vilken grund det sker. Uppdrag bör vidare ges åt vederbörande myndigheter att meddela riksrevisionsverket när ändring sker i detta avseende eller när avgiftssättningen i övrigt inom myndighetens område ändras. Syftet med dessa uppdrag är att få till stånd ett aktuellt register över förekommande avgifter.

6 Motivering till framlagda lagförslag

6.1 Förslaget till lag om offentliga funktionärers tystnadsplikt

6.1.1 Gällande ordning

Svensk rätt uppvisar en mångfald typer av regler om tystnadsplikt för offentliga funktionärer. I viss utsträckning finner man sådana regler i lag. Flertalet skrivna tystnadspliktsregler finns emellertid i författningar av lägre valör, kungörelser, reglementen, instruktioner, arbetsordningar etc. En förteckning över ett antal tystnadspliktsbestämmelser av olika slag finns intagen i bilaga I till ämbetsansvarskommitténs betänkande (SOU 1972:1) Ämbetsansvaret II.

Vid sidan om den tystnadsplikt som är grundad på föreskrifter i författning finns också en ganska omfattande oreglerad tystnadsplikt.

I förarbetena till det straffstadgande om brott mot tystnadsplikt, som sedermera ersattes av det nuvarande i 20 kap. 3 § brottsbalken och som i huvudsak var likalydande med detta stadgande, förutsattes sålunda att ansvar för brott mot tystnadsplikt i ett särskilt fall skulle kunna inträda utan att ännu genom uttrycklig föreskrift angavs som hemligt, nämligen när det är fråga om något som har avhandlats vid beslutande församlings sammanträde inom stängda dörrar. Tystnadsplikt anses vidare, även i avsaknad av särskilda bestämmelser, gälla i fråga om vad som har yttrats i förtroende i samband med ett ärendes avgörande vid en myndighet (jfr JO:s ämbetsberättelse 1973 s. 225–227).

Nära besläktad med de nu nämnda fallen är den tystnadsplikt i fråga om innehållet i domstols och annan myndighets ännu inte meddelade beslut som i betydande utsträckning anses gälla för offentliga funktionärer oberoende av den eventuella förekomsten av uttryckliga bestämmelser om sådan tystnadsplikt (jfr JO:s ämbetsberättelse 1971 s. 19).

I sekretesslagen (1937:249) finns bestämmelser om vilka allmänna handlingar som skall hållas hemliga. Enligt 41 § inträder straffansvar för den som i strid mot lagens föreskrifter eller mot förbud, som har meddelats jämlikt lagen, utlämnar handling. Däremot saknas bestämmelser om tystnadsplikt angående innehållet i hemlig handling. Av allmänna rättsgrundsatser har emellertid ansetts följa att offentliga funktionärer har tystnadsplikt beträffande innehållet i allmän handling som är hemlig enligt sekretesslagstiftningen (se bl. a. NJA 1953 s. 654).

Det har vidare gjorts gällande att det i vissa fall skulle föreligga en oreglerad tystnadsplikt också i fråga om innehållet i hos myndighet förvarad handling som ännu inte har blivit upprättad i tryckfrihetsförordningens mening. Sådan tystnadsplikt skulle kunna föreligga om handlingens innehåll gav en fingervisning om innehållet i ett kommande beslut eller om handlingen, för det fall

att den hade varit allmän handling, skulle vara hemlig enligt sekretesslagens bestämmelser.

Det torde vidare gälla att det utöver de hittills nämnda slagen av oreglerad tystnadsplikt föreligger tystnadsplikt för offentliga tjänstemän dels rörande sådant som skall vara hemligt till följd av överordnads befallning, dels rörande vissa ämnen vilkas natur är sådan att det anses att de även utan särskild föreskrift skall hållas hemliga.

I en del bestämmelser om tystnadsplikt har tagits in straffföreskrifter. I övrigt beivras överträdelse av såväl författningsreglerad som oreglerad tystnadsplikt med stöd av det allmänna straffstadgandet om brott mot tystnadsplikt i 20 kap. 3 § brottsbalken. Detta stadgande är tillämpligt i fråga om alla som är anställda i allmän tjänst eller som fullgör lagstadgad tjänsteplikt. Det omfattar vidare ledamöter av beslutande församlingar och ytterligare ett par kategorier av offentliga funktionärer. Den brottsliga gärningen enligt 20 kap. 3 § brottsbalken består i att gärningsmannen yppar vad han är pliktig att hemlighålla eller olovligen utnyttjar sådan hemlighet. Straffbudet förutsätter således att (skrivna eller oskrivna) regler om tystnadsplikt för de avsedda funktionärerna finns på annat håll. Det är tillämpligt endast där gärningen inte på annat ställe är särskilt belagd med straff. Om yppandet har skett i avsikt att uppgifter skulle offentliggöras i tryckt skrift kan enligt 7 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen gärningen föranleda ansvar endast om tystnadsplikten har varit föreskriven i lag. På grund av bestämmelser i 5 § radioansvarighetslagen (1966:756) gäller detsamma i fråga om meddelande som har lämnats för offentliggörande i radioprogram.

20 kap. 3 § brottsbalken förutsätter uppsåt. I de fall då en tystnadsplikt har brutits av oaktsamhet kan ansvar inträda för tjänstefel enligt 4 § i samma kapitel. Även sistnämnda bestämmelse utgör således en del av det regelkomplex som begränsar offentliga funktionärers yttrandefrihet. I oaktsamhetsfallen kan också disciplinrättsliga åtgärder komma i fråga.

Ämbetsansvarskommittén har i SOU 1972:1 föreslagit ändrad lydelse av 20 kap. 3 § brottsbalken. Enligt förslaget skall ansvar för brott mot tystnadsplikt inträda om någon yppar vad han till följd av lag eller annan författning är pliktig att hemlighålla eller om han olovligen utnyttjar sådan hemlighet. Liksom f. n. skall en förutsättning för lagrummets tillämplighet vara att gärningen inte är belagd med straff på annat håll. Ämbetsansvarskommitténs förslag innebär vidare att det straffrättsliga tjänstefelansvaret avskaffas. Såvitt gäller överträdelse av föreskrifter om tystnadsplikt ersätts detta av en bestämmelse i 20 kap. 3 § andra stycket brottsbalken om straffansvar för den, som av oaktsamhet men med insikt om att det han yppar eller utnyttjar är av hemlig natur begår sådan gärning som beskrivs i första stycket. Kommitténs förslag övervägs f. n. inom justitiedepartementet och är avsett att läggas till grund för en proposition till 1975 års riksmöte.

6.1.2 1974 års regeringsform

Enligt 2 kap. 1 § RF är varje medborgare gentemot det allmänna tillförsäkrad bl. a. yttrande- och tryckfrihet. Denna frihet beskrivs som frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela uppgifter och framföra åsikter. Bestämmelsen avser även offentliga funktionärers frihet att meddela uppgifter som de har erfarit i denna sin egenskap.

Tryckfriheten regleras som hittills i tryckfrihetsförordningen. Beträffande formerna för den närmare regleringen av yttrandefriheten finns bestämmelser i 8 kap. RF. Av dessa (3 § och 7 § tredje stycket) framgår att den i 2 kap. 1 § fastslagna yttrandefriheten kan begränsas endast genom lag. Ett undantag härifrån återfinns emellertid i 8 kap. 7 § andra stycket, där det föreskrivs att regeringen efter bemyndigande i lag kan genom förordning meddela föreskrifter om förbud att röja sådant som någon har erfarit i allmän tjänst eller under utövande av tjänsteplikt. Ur 8 kap. 11 § kan utläsas att riksdagen samtidigt som den bemyndigar regeringen att besluta föreskrifter om tystnadsplikt kan medge att regeringen delegerar sådan befogenhet vidare till förvaltningsmyndighet, kommun eller landstingskommun.

6.1.3 Departementspromemorian

Enligt promemorian kommer de bestämmelser om tystnadsplikt som vid årsskiftet 1974/75 återfanns i annan författning än lag att gälla tills vidare till följd av p. 6 övergångsbestämmelserna till RF. Det är emellertid, sägs det, önskvärt att riksdagen så snart som möjligt beslutar delegationsbestämmelser som ger stöd för de föreskrifter om tystnadsplikt som skall kunna beslutas av regeringen, statlig förvaltningsmyndighet eller kommun. Sådana bestämmelser är enligt promemorian en förutsättning för att en nu existerande tystnadspliktsbestämmelse i annan författning än lag skall kunna ändras av det organ som ursprungligen har beslutat den. Det påpekas emellertid att utformningen av 8 kap. 7 § andra stycket RF inte tillåter att alla de tystnadspliktsbestämmelser som nu återfinns i andra författningar än lag grundas på delegation från riksdagens sida. Även med en vid tolkning av uttrycken "allmän tjänst" och "tjänsteplikt" blir det enligt promemorian omöjligt att delegera befogenhet att besluta föreskrifter om tystnadsplikt t. ex. för privatpraktiserande läkare, tandläkare och veterinärer (10 § allmänna läkarinstruktionen (1963:341), 9 § allmänna tandläkarinstruktionen (1963:666) och 6 § allmänna veterinärinstruktionen (1971:810)). Som ett annat exempel nämns att det inte heller torde vara möjligt att utforma ett bemyndigande på sådant sätt att det ger stöd för den i 14 § kungörelsen (1947:336) om auktorisation av fastighetsmäklare intagna bestämmelsen om tystnadsplikt för auktoriserad revisor eller godkänd granskningsman som på handelskammares uppdrag granskar auktoriserad fastighetsmäklares verksamhet. I den mån man vill göra några ändringar i nu existerande tystnadspliktsbestämmelser av senast nämnt slag, får man göra detta genom lagstiftning i varje särskilt fall.

I promemorian hävdas vidare att någon oreglerad tystnadsplikt inte kan bestå, sedan den nya RF har börjat tillämpas. I den mån man önskar bevara någon sådan tystnadsplikt måste den därför enligt promemorian ges stöd i författning, ytterst i lag. Som exempel på författningsreglering av en tidigare oreglerad tystnadsplikt nämns bestämmelserna i 2 kap. 4 § i 1974 års riksdagsordning, vilka föreskriver tystnadsplikt i fråga om vad som har förekommit vid sammanträde med riksdagens kammare inom stängda dörrar.

Mot bakgrund av det anförda läggs i promemorian fram ett lagutkast som innehåller dels en allmän bestämmelse om kompetens för regeringen att besluta föreskrifter om tystnadsplikt (2 §), dels föreskrifter om två slag av tystnadsplikt som hittills har varit helt eller delvis oreglerade, nämligen beträffande innehållet i ännu ej meddelade domar och beslut (1 §) och beträffande innehållet i hemliga handlingar (3 §). Såvitt gäller sistnämnda slag av tystnadsplikt är lagbestämmelsen utformad som en delegationsregel. Den kompletteras i promemorian med ett utkast till förordning om tystnadsplikt beträffande innehållet i hemlig handling. I lagutkastet återfinns vidare en straffbestämmelse som är subsidiär till bestämmelserna i 20 kap. 3 § brottsbalken (4 §). Lagtextutkastet i promemorian torde få fogas till detta protokoll som *bilaga 2*.

Enligt ett uttalande i promemorian bör lagstiftning av där avsett slag träda i kraft snarast möjligt efter den 1 januari 1975.

I promemorian förklaras att den föreslagna lagen är avsedd att i princip exklusivt reglera frågan om delegation av behörighet för regeringen att besluta föreskrifter om tystnadsplikt. Det skall med andra ord inte vara möjligt att med stöd av ett bemyndigande enligt 8 kap. 7 § första stycket för regeringen att exempelvis reglera viss näringsverksamhet besluta tystnadspliktsbestämmelser i större utsträckning än vad som medges av föreskrifterna i 2 och 3 §§ i den föreslagna lagen, såvida detta inte uttryckligen anges i bemyndigandet.

Vad gäller de föreslagna delegationsbestämmelserna diskuteras i promemorian inledningsvis innebörden av uttrycket *allmän tjänst* i 8 kap. 7 § andra stycket RF. Det konstateras först och främst att detta uttryck får till följd att föreskrifter om tystnadsplikt t. ex. för enskild företagare eller anställd hos privata arbetsgivare alltid måste ges i lag. I promemorian hävdas å andra sidan att uttrycket inte bara omfattar statliga och kommunala tjänster i gängse arbetsrättslig mening. Också andra former för statlig eller kommunal anställning samt statliga och kommunala uppdrag faller in under grundlagsstadgandets tillämpningsområde.

I fråga om den allmänna delegationsbestämmelsen, vilken i utkastet tagits in i 2 §, sägs i promemorian att bemyndigandet i denna, med hänsyn till att det är fråga om att delegera befogenhet att begränsa den i 2 kap. RF fastslagna yttrandefriheten, bör utformas så snävt och väl preciserat som möjligt. Detta sker lämpligen genom att man försöker att tydligt ange i vilka syften den delegerade kompetensen får användas. Enligt

promemorian kan de intressen som skyddas av nu gällande föreskrifter om tystnadsplikt hänföras till någon av följande kategorier: 1) rikets säkerhet; 2) rikets förhållande till annan stat eller mellanfolklig organisation; 3) privatlivets helgd; 4) det allmännas behöriga ekonomiska intresse; 5) enskilds behöriga ekonomiska intresse; 6) förhållande som kan jämföras med de under 1–5 angivna. I fråga om punkten 6 sägs i promemorian att man ibland finner tystnadspliktsbestämmelser som anges gälla uppgifter som har inhämtats enligt en viss författning. Vanligtvis är det fråga om statistiska uppgifter som har lämnats av en näringsidkare eller om uppgifter som har inhämtats vid granskning eller inspektion av en näringsidkares verksamhet. I de flesta fall torde sådana bestämmelser kunna föras in under 3, 4 eller 5. Man bör emellertid enligt promemorian i delegationslagen öppna en möjlighet att fånga upp också fall som inte låter sig på ett naturligt sätt inordnas i nämnda kategorier men som ändå är nära besläktade med dem.

Enligt promemorian bör man utnyttja den möjlighet till vidaredelegering från regeringen till förvaltningsmyndighet eller kommun som öppnas i 8 kap. 11 § RF. Bakgrunden här till sägs vara bl. a. att bestämmelser om tystnadsplikt f. n. torde vara vanliga i kommunala instruktioner. Det kan vidare enligt promemorian vara lämpligt att i vissa fall låta en förvaltningsmyndighet själv besluta generella bestämmelser om tystnadsplikt för sina tjänstemän.

Föreskrifter om tystnadsplikt beträffande innehållet i ännu ej meddelade domar och beslut återfinns i utkastet i 1 §. De materiella reglerna om denna tystnadsplikt bör enligt promemorian tas in direkt i den föreslagna lagen och inte i en regeringsförordning grundad på ett riksdagsbemyndigande. Eftersom ifrågavarande tystnadsplikt hittills i betydande utsträckning har varit oreglerad eller fastslagen i författning av lägre valör än samfällt stiftad lag, får detta ställningstagande till följd att funktionärer som hittills har kunnat straffritt lämna meddelanden i ifrågavarande hänseende för offentliggörande i tryckt skrift inte längre kan göra detta. Med hänsyn till denna genombrytning av reglerna om meddelarskydd är det enligt ett uttalande i promemorian angeläget att bestämmelsen utformas så att den kommer att omfatta bara de fall där hänsynen till den enskildes intresse gör det särskilt angeläget att lagstadgad tystnadsplikt råder.

De organ som omfattas av promemorieförslaget i denna del är domstolarna och de statliga och kommunala förvaltningsmyndigheterna. Det påpekas att, i likhet med vad som gäller i den nya RF, uttrycket förvaltningsmyndighet inte omfattar regeringen. Inte heller riksdagen och de kommunala beslutande församlingarna berörs av förslaget. Det behov av tystnadsplikt som föreligger i fråga om regeringens förvaltningsverksamhet kan enligt promemorian lämpligen tillgodoses genom bestämmelser beslutade med stöd av 2 §.

I promemorian föreslås att bestämmelsen skall omfatta alla funktionärer

som har varit med om att fatta de beslut det gäller, vare sig beslutsfattarna är tjänstemän, lekmanaledamöter av en myndighet eller lekmanaledamöter av en myndighets styrelse. Bestämmelsen föreslås vidare omfatta alla anställda vid en myndighet – t. ex. skrivbiträden – som i sin tjänst får del av beslut av det slag som avses i bestämmelsen samt slutligen också personer som anlitas av en myndighet som uppdragstagare och som i utövningen av sitt uppdrag får kännedom om innehållet i sådana beslut.

Den föreslagna tystnadsplikten avser innehållet i ännu inte meddelade domar och vissa andra ännu inte meddelade beslut. En förutsättning för att tystnadsplikten skall gälla är alltså, att det föreligger ett av myndighet i vederbörlig ordning fattas beslut. Tystnadsplikt i fråga om beslutsförslag och annat material som tjänar som underlag för ett ställningstagande föreligger enligt promemorian inte på grund av den föreslagna bestämmelsen. Sådan tystnadsplikt kan däremot gälla t. ex. till följd av bestämmelser beslutade med stöd av 2 §.

Uttrycket dom kräver enligt promemorian inte någon närmare utläggning. Det föreslås att tystnadsplikten i nu diskuterat hänseende i övrigt skall avse sådana beslut som till sin typ står domar nära. Till denna grupp av beslut hör först och främst domstols beslut i mål eller ärende som tillhör dess rättskipande eller rättsvårdande verksamhet. Vidare hänför promemorian dit alla andra beslut varigenom myndighet – i andra fall än när det gäller föreskrifter till allmän efterrättelse – utövar befogenhet att för enskild bestämma om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande. I promemorian hänvisas i sammanhanget till bestämmelserna i 3 § förvaltningslagen (1971:290) om myndighetsutövning mot enskild. Uttrycket enskild omfattar i vissa fall även offentlig myndighet. Som exempel nämns det fall att staten eller kommun äger fastighet.

I promemorian påpekas att frågan om författningsreglering av tystnadsplikten beträffande innehållet i hemliga handlingar f. n. övervägs av offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén och av massmedieutredningen. En i lag intagen regel om tystnadsplikt beträffande innehållet i hemlig handling skulle, med nuvarande tryckfrihetsrättsliga systematik, medföra en betydande minskning av det område som f. n. omfattas av tryckfrihetslagstiftningens bestämmelser om meddelarskydd. Enligt promemorian kan därför en sådan lagregel inte införas annat än efter överväganden som rör detta regelkomplex i dess helhet. Om man vill bibehålla tystnadsplikten i fråga om innehållet i hemliga handlingar efter den 1 januari 1975, får man för tiden fram till ikraftträdandet av den lagstiftning som kan föras av de nämnda utredningarnas arbete nöja sig med en provisorisk reglering som inte rubbar rådande rättsläge såvitt gäller meddelarskyddet. Den del av denna reglering som föreslås få lagform återfinns i 3 §.

I promemorian diskuteras vidare om man i ytterligare ett hänseende skall införa författningsbestämmelser beträffande hittills oreglerad tystnadsplikt.

I promemorian förklaras nämligen att det där inte görs något försök att presentera generella bestämmelser om tystnadsplikt rörande innehållet i hos myndigheter gjorda uppteckningar som inte är att betrakta som där upprättade handlingar. Som grund för detta ställningstagande anförs för det första att rättsläget på detta område f. n. är oklart. För det andra rör det sig enligt promemorian här om en så heterogen samling av uppgiftsdokumentationer – man kan tänka sig allt från osammanhängande klotter på papperslappar till fullt utarbetade besluts- eller PM-utkast – att det möter betydande svårigheter att införa något begrepp av ungefär samma slag som handlingsbegreppet och att med hjälp av detta knyta an till sekretesslagens regelsystem. Att i stället låta tystnadsplikten gälla själva uppgiften, oavsett om denna har dokumenterats i något medium eller inte, medför enligt promemorian ännu större svårigheter vad gäller en sammankoppling med sekretesslagen. Nämda lag uppställer nämligen ofta andra kriterier än arten av de uppgifter som finns i handlingen – t. ex. handlingens syfte, den myndighet som har upprättat handlingen, arten av det ärende i vilket handlingen har upprättats – för att kvalificera den som hemlig. Det hävdas emellertid, att den omständigheten, att tystnadsplikt av nu avsett slag inte kan bestå efter ingången av 1975, inte torde behöva medföra några större praktiska komplikationer. I stor utsträckning torde enligt promemorian behovet av tystnadsplikt redan vara tillgodosett genom specialregler som föreskriver sådan plikt på skilda områden. I övrigt får man stöd av de tidigare nämnda delegationsbestämmelserna – eller undantagsvis genom särskild lagstiftning – besluta de föreskrifter om tystnadsplikt rörande olika uppgifter som man kan finna nödvändiga.

6.1.4 Remissyttrandena

Förslagen i promemorian har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén*, *Svenska kommunförbundet* och *Landstingsförbundet*. Också *JO* har i huvudsak intagit en positiv attityd till promemorians innehåll. Starkt kritiska är däremot *massmedieutredningen* och *pressens samarbetsnämnd*. *Sveriges radio* har förklarat sig instämma i de synpunkter som framförs av de två sistnämnda instanserna.

Allmänna synpunkter på behandlingen av tystnadspliktsfrågorna framförs av ett par remissinstanser.

Enligt *massmedieutredningen* bör man inte – annat än övergångsvis i anledning av ikraftträdandet av den nya RF – fortsätta med samma punktvisa regleringar i detaljfrågor som hittills har skett utan underkasta frågorna om offentliga funktionärs tystnadsplikt en genomgripande inventering och principiell undersökning. Utredningen förklarar att den överväger att i sitt förslag till ny grundlag om yttrandefriheten i tryckt skrift, radio, television och film uppta en bestämmelse att meddelarskyddet skall genombrytas av

lagstadgad tystnadsplikt endast i de fall som anges i särskild lag. Om denna regel accepteras, aktualiseras sålunda enligt utredningen en inventering av denna kategori av tystnadsplikter. Men det föreligger också behov av en inventering av sådana tystnadsplikter som inte skall genombryta meddelarskyddet. Utredningen föreslår därför att en särskild utredning tillsätts för att göra en allmän inventering och klassificering av offentliga funktionärens tystnadsplikt. Också *pressens samarbetsnämnd* understryker nödvändigheten av att göra frågan om offentliga funktionärens tystnadsplikt till föremål för en genomgripande undersökning för att få till stånd en rättslig systematisering av tystnadsplikter. Mot bakgrund härav föreslår nämnden att det tillsätts en utredning med uppdrag att göra en sammanställning och klassificering av sådana tystnadsplikter.

Promemorians förslag till allmän delegationsbestämelse (2 §) har inte föranlett några invändningar från *offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén*.

Enligt *massmedieutredningens* mening kan de allmänt hållna beskrivningarna i den föreslagna 2 § – vilka sägs reellt sett innebära en total fullmakt för regeringen i fråga om tystnadsplikter enligt 8 kap. 7 § andra stycket RF – inte anses förenliga med grunderna för RF:s förevarande stadgande. Till stöd för denna uppfattning åberopar utredningen uttalandena i prop. 1973:90 om utformningen av bemyndiganden (s. 209) samt om förhållandet mellan lag och verkställighetsföreskrifter till lag (s. 211 och 313). Enligt utredningen innebär promemoriaförslaget att den berörda delen av den enskilda medborgarens yttrandefrihet blir praktiskt taget avförd från grundlagen – utredningen pekar i sammanhanget särskilt på uttrycket ”eller jämförbart förhållande” – och utredningen framhåller att regleringen t. o. m. kan anförtros åt förvaltningsmyndighet eller kommun utan att lagen ger någon ytterligare begränsning därvidlag. Enligt utredningens mening bör bemyndigandet för regeringen konkretiseras ytterligare, antingen – såsom i sekretesslagen – genom angivande av vilka myndigheter det är fråga om eller åtminstone vilka slag av myndigheter eller också genom angivande av vilka slags frågor eller ärenden som avses. Enligt utredningen föreligger det inte något omedelbart behov av ett sådant generellt bemyndigande som upptas i 2 §, varför utredningen avstyrker förslaget i denna del. I den mån det i vissa avseenden kan anses föreligga ett aktuellt behov av ett bemyndigande enligt 8 kap. 7 § andra stycket RF, bör enligt utredningens mening bemyndigandet konkretiseras, t. ex. genom att själva bemyndigandet formuleras i enlighet med vad som avses gälla beträffande utformningen av den förordning som skall utfärdas med stöd av bemyndigandet. *Pressens samarbetsnämnd* framför synpunkter som i allt väsentligt överensstämmer med massmedieutredningens.

Vad gäller frågan om avgränsningen av den kompetens som skall överlämnas till regeringen förklarar *JO* att det i vart fall inte ännu lär vara möjligt att i ett bemyndigande enligt 8 kap. 7 § andra stycket RF ange

efter vilka kriterier man skall avgöra om en viss tystnadsplikt bör regleras genom lag eller genom förordning eller annan administrativ författning. I ett bemyndigande torde nu endast kunna tecknas en allmän ram för regeringens kompetens. JO förklarar att han inte anser sig ha anledning att rikta någon invändning mot lagutkastets beskrivning av ramen för regeringens förordningsmakt. JO tar vidare upp frågan om den personkrets som avses i delegationsbestämmelserna i utkastet och diskuterar därvid innebörden av begreppet allmän tjänst i 8 kap. 7 § andra stycket RF. JO påpekar att begreppet i andra sammanhang har en mera begränsad innebörd än vad som i promemorian hävdas för det aktuella grundlagsstadgandets del. Han förklarar emellertid att han i brist på närmare tolkningsunderlag inte kan hävda någon bestämd mening i tolkningsfrågan och att han därför inskränker sig till att fästa uppmärksamheten på denna.

Vad gäller tystnadsplikten i fråga om innehållet i ännu ej meddelade domar och beslut förklarar *offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén* att den inte kan finna att det väcker några betänkligheter att införa en sådan tystnadsplikt även i förhållande till massmedierna. Offentligheten av sådana domar och beslut inträder redan nu först då de avkunnas eller expedieras (2 kap. 6 § tryckfrihetsförordningen), och före denna tidpunkt kan något legitimt nyhetsintresse inte anses föreligga. Med anledning av uttalandet i promemorian, att tystnadsplikt i fråga om beslutsförslag och annat material som tjänar som underlag för ett ställningstagande inte föreligger på grund av den föreslagna bestämmelsen, förklarar kommittén vidare, att detta uttalande inte synes föranleda någon erinran i den mån det åsyftar t. ex. ett förslag till beslut, uppgjort av en föredragande som ett led i ett ärendes beredning. Uttalandet i promemorian, att en förutsättning för att tystnadsplikten skall gälla är att det föreligger ett av myndighet i vederbörlig ordning fattat beslut, kan emellertid, säger kommittén, föranleda en tolkning, som enligt dess mening vore olycklig. En icke ovanlig situation vid överläggning till dom är att man på några punkter stannar i ovisshet om vilken lösning som skall väljas. Kommittén nämner det fallet att någon av de i avgörandet deltagande i en sådan situation skriver ett utkast, eventuellt olika alternativ, inför en fortsatt överläggning i målet. Det är enligt kommittén uppenbart att sådana utkast bör vara skyddade av tystnadsplikt inte bara för rättens ledamöter utan även för dem som biträder med utskrift och dylikt. Enligt kommitténs uppfattning synes en sådan tystnadsplikt följa av en rimlig tolkning av den föreslagna lagtexten.

Massmedieutredningen framhåller att förslaget i 1 § i utkastet om tystnadsplikt beträffande innehållet i ännu ej meddelade domar m. m. innebär att vissa förfaranden, som f. n. faller under tryckfrihetsförordningens meddelarskydd, kommer att kunna åtalas och straffas utan hinder av tryckfrihetsförordningen. Enligt utredningen föreligger det inte något behov av sådan ändring av rättsläget. Utredningen anför vidare att den reglering som kan bli resultatet av dess slutliga förslag föregrips genom den föreslagna

paragrafen. Utredningen avstyrker därför bestämt att promemoriaförslaget genomförs på denna punkt. Utredningen förordar i stället att utkastets 1 § konstrueras som ett bemyndigande från riksdagen till regeringen att förordna i de angivna hänseendena. Därigenom kommer, sägs det, rättsläget att i stort sett bli detsamma som f. n. Enligt utredningen kan formuleringen i utkastet godtas som angivande av ett bemyndigande. Vid regeringens utnyttjande av detta bemyndigande bör emellertid tystnadsplikts räckvidd beträffande förvaltningsmyndigheter närmare specificeras. Under förutsättning att den utredning igångsättes, som har nämnts i det föregående, bör, fortsätter utredningen, utkastets formulering i och för sig kunna godtas också – som ett provisorium – som formulering av en på grund av bemyndigandet utfärdad förordning. *Pressens samarbetsnämnd* intar i frågan en ståndpunkt som i allt väsentligt överensstämmer med massmedieutredningens.

JO förklarar att han inte har något att erinra mot förslaget i vad detta avser införandet av en lagstadgad plikt för all domstolspersonal att inte obehörigen yppa innehållet i ännu ej meddelat dom eller i annat ännu ej meddelat beslut som avser domstols rättskipande eller rättsvårdande verksamhet. JO hänvisar i detta sammanhang till sina uttalanden i ämbetsberättelsen 1971 s. 191. JO ställer sig däremot tveksam till förslaget att införa motsvarande tystnadsplikt för all förvaltningspersonal i fråga om beslut som avser myndighetsutövning. Enligt JO föreligger förmodligen f. n., oberoende av den eventuella förekomsten av uttryckliga bestämmelser, en sådan tystnadsplikt inom den traditionella ämbetsförvaltningen. Det finns däremot inte någon utredning om hur det förhåller sig inom andra delar av den statliga förvaltningen och inom den kommunala förvaltningen. Rättsläget måste enligt JO där anses oklart. Om man emellertid skulle anse frågan vara mogen för lagstiftning bör man, säger JO vidare, uppmärksamma att betydande svårigheter skulle uppkomma i tillämpningen, om tystnadsplikten knöts till "ännu ej meddelat beslut". Enligt JO är begreppet meddela beslut inte vedertaget inom förvaltningen och JO nämner ett flertal tänkbara betydelser av uttrycket. Det kan därför, sägs det i yttrandet, för förvaltningens del inte vara ändamålsenligt att knyta tystnadsplikt till ännu ej "meddelat beslut".

Vad slutligen gäller frågan om tystnadsplikt beträffande innehållet i hemlig handling förklarar *offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén*, som hänvisar till det utredningsarbete som bedrivs av kommittén och av massmedieutredningen, att den i denna del inte har någon erinran mot promemoriaförslaget, som uttryckligen medger fortsatta överväganden under utredningsarbetet.

Massmedieutredningen ifrågasätter om det finns något behov av författningsmässig reglering beträffande tystnadsplikt i fråga om innehållet i hemlig handling. Utredningen åberopar i sammanhanget uttalanden av grundlag-

beredningen, att de straffrättsliga reglerna om tystnadsplikt i praxis har tillämpats så att ett förbud att lämna ut en allmän handling har ansetts innefatta förbud att på annat sätt röja dess innehåll, och att beredningens förslag till RF inte hindrade att denna praxis, som grundade sig på en tolkning av lag, upprätthölls. Enligt utredningen har dessa uttalanden inte mött någon erinran under den fortsatta behandlingen av grundlagsfrågan. Utredningen förklarar emellertid att den, om en författningsreglering anses böra komma till stånd i förevarande hänseende, för sin del kan godta vad som upptas i 3 § i lagförslaget såsom ett provisorium i avbidan på den reglering på området som kan bli en följd av utredningens och offentlighets- och sekretesslagstiftningskommitténs arbete. Genom anknytningen till sekretesslagen får enligt utredningen såväl bemyndigandet som förordnandet med stöd av bemyndigandet anses ha blivit tillräckligt konkretiserade.

I likhet med massmedieutredningen ifrågasätter *pressens samarbetsnämnd* behovet av författningsregler om tystnadsplikt beträffande innehållet i hemlig handling. Nämnden framhåller vidare att det skulle leda till orimliga konsekvenser att generellt kriminalisera varje yppande av något som står i en hemlig handling, eftersom sådana handlingar vanligen innehåller öppna och hemliga upplysningar om vartannat.

JO förklarar att bestämmelsen i 3 § lagutkastet om bemyndigande för regeringen att förordna om tystnadsplikt beträffande hemlig handlingens innehåll synes vara välgrundad även om den endast kan ses som ett provisorium i avbidan på vad offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén och massmedieutredningen kan komma fram till. Det måste på nuvarande stadium anses välbetänkt att inte skriva in tystnadsplikten i själva lagen utan låta denna bemyndiga regeringen att utfärda erforderliga föreskrifter så att fråga inte blir om en lagstadgad tystnadsplikt som genombruter den i 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen inskrivna meddelandefriheten visavi massmedia.

6.1.5 Departementschefen

Regler om tystnadsplikt för offentliga funktionärer finns i viss utsträckning intagna i lag. Flertalet skrivna tystnadspliktsregler återfinns emellertid i författningar av lägre valör, kungörelser, reglementen, instruktioner, arbetsordningar etc. Vidare grundas tystnadsplikt för offentliga funktionärer i viktiga hänseenden på oskrivna rättsregler. Till sistnämnda kategori hör t. ex. tystnadsplikten i fråga om innehållet i hemliga handlingar samt betydande delar av tystnadsplikten i fråga om vad som har förekommit vid myndighets överläggning till beslut och i fråga om innehållet i ännu ej meddelade domar och andra beslut. Till det oreglerade området kan vidare hänföras tystnadsplikt till följd av tjänsteföreskrift av förman till underordnad befattnings-

havare samt sådan tystnadsplikt som anses gälla till följd av tjänstens beskaffenhet eller sakens natur.

I en del bestämmelser om tystnadsplikt har tagits in straffföreskrifter. I övrigt faller man tillbaka på det allmänna straffstadgandet om brott mot tystnadsplikt i 20 kap. 3 § brottsbalken. Detta stadgande är tillämpligt i fråga om alla som är anställda i allmän tjänst eller som fullgör lagstadgad tjänsteplikt. Det omfattar vidare ledamöter av beslutande församlingar och ytterligare ett par kategorier av offentliga funktionärer. Bestämmelserna i 20 kap. 3 § brottsbalken grundar inte i sig själva någon tystnadsplikt för de där avsedda funktionärerna utan förutsätter att (skrivna eller oskrivna) regler om tystnadsplikt finns på annat håll.

Av stor betydelse i sammanhanget är bestämmelserna i 7 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen och 5 § radioansvarighetslagen (1966:756) om det s. k. meddelarskyddet. Dessa bestämmelser innebär för det stora flertalet offentliga funktionärer att ett yppande av uppgifter som har skett i avsikt att dessa skulle offentliggöras i tryckt skrift eller i radioprogram inte kan föranleda straffansvar annat än om yppandet har skett i strid med en tystnadsplikt som är föreskriven i lag.

I 1974 års RF betraktas alla regler om tystnadsplikt som begränsningar av den medborgerliga yttrandefrihet som slås fast i 2 kap. 1 §. Som har nämnts i det föregående kan enligt 8 kap. 3 § begränsningar av de medborgerliga fri- och rättigheterna i princip ske endast genom lag. Sedevanerättsliga begränsningar av dessa kan således inte förekomma efter utgången av år 1974. I 8 kap. 7 § andra stycket görs däremot ett undantag från lagkravet såtillvida att det där öppnas en möjlighet för regeringen att efter bemyndigande av riksdagen begränsa den medborgerliga yttrandefriheten genom att meddela föreskrifter om förbud att röja sådant som någon har erfarit i allmän tjänst eller under utövande av tjänsteplikt. Av 8 kap. 11 § följer att riksdagen, samtidigt som den bemyndigar regeringen att besluta föreskrifter om tystnadsplikt, kan medge att regeringen delegerar sådan befogenhet vidare till förvaltningsmyndighet, kommun eller landstingskommun.

Enligt promemorian nödvändiggör bestämmelserna i den nya RF viss lagstiftning om offentliga funktionärers tystnadsplikt. I det lagutkast som har tagits in i promemorian finns dels ett allmänt bemyndigande för regeringen att besluta föreskrifter om tystnadsplikt, dels regler om två slag av tystnadsplikt som hittills har varit helt eller delvis oreglerad, nämligen tystnadsplikt beträffande innehållet i ännu inte meddelade domar och beslut samt tystnadsplikt beträffande innehållet i hemlig handling. Enligt promemorian bör en lag i de där behandlade frågorna träda i kraft snarast möjligt efter den 1 januari 1975.

Flertalet av remissinstanserna har i huvudsak godtagit promemoriaförslaget. Massmedieutredningen, pressens samarbetsnämnd och Sveriges radio har däremot ställt sig kritiska till flertalet föreslagna bestämmelser.

Jag delar uppfattningen att det är nödvändigt att så snart som möjligt efter det att den nya RF har trätt i tillämpning besluta en lag med vissa bestämmelser om tystnadsplikt för offentliga funktionärer. Eftersom hit-hörande frågor berörs av det utredningsarbete som f. n. bedrivs av mass-medieutredningen och offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén, kommer dessa bestämmelser i viss utsträckning att få provisorisk karaktär. När slutresultatet av utredningsarbetet föreligger, får tystnadspliktsfrågorna tas upp till förnyat övervägande. Målsättningen nu bör i huvudsak vara att göra det möjligt att tills vidare behålla rådande rättsläge på området. Detta innebär bl. a. att, i den mån tystnadsplikt som hittills har varit oreglerad skall behållas, behövliga föreskrifter härom i princip bör beslutas av regeringen med stöd av bemyndiganden enligt 8 kap. 7 § andra stycket RF. Som jag framhöll i propositionen med förslag till total författningsreform (1973:90, s. 313) bryts inte meddelarskyddet enligt tryckfrihetsförordningen och radioansvarighetslagen av föreskrifter som har beslutats med stöd av ett sådant bemyndigande.

Mot bakgrund av det anförda förordar jag en särskild lag om tystnadsplikt för offentliga funktionärer. Lagens delegationsregler bör som jag har nämnt tidigare i princip vara exklusiva. Det bör m. a. o. inte vara möjligt för regeringen att med stöd av exempelvis ett bemyndigande att reglera viss näringsverksamhet besluta tystnadspliktsbestämmelser i vidare omfattning än vad som medges av bestämmelserna i lagen annat än om detta uttryckligen anges i bemyndigandet.

Flertalet av remissinstanserna har lämnat promemorians utkast till allmän delegationsbestämelse utan erinran. Massmedieutredningen, pressens samarbetsnämnd och Sveriges radio har emellertid avstyrkt förslaget i denna del.

Som grund för sitt ställningstagande anför de kritiska instanserna bl. a. att det inte föreligger något omedelbart behov av ett generellt bemyndigande av det slag som upptas i lagutkastet. De hänvisar i stället till möjligheten av att besluta särskilda bemyndiganden i fråga om varje enskild tystnadspliktsbestämelse som skall meddelas av regeringen. Jag kan inte ansluta mig till denna uppfattning. Regeringen har f. n. en vidsträckt befogenhet att besluta föreskrifter om tystnadsplikt inom ramen för sin ekonomiska och administrativa lagstiftningsmakt, och huvuddelen av alla föreskrifter om tystnadsplikt för offentliga funktionärer finns f. n. i annan författning än lag. Att grundlagberedningen inte åsyftade att åstadkomma någon ändring i fråga om den nuvarande kompetensfördelningen på området framgår av ett uttalande i beredningens slutbetänkande. Enligt uttalandet skulle kravet på lagform för begränsning av yttrandefriheten i nu avsett hänseende få anses omfatta endast straffbestämmelsen och det huvudsakliga angivandet av de intressen som skulle skyddas, medan regeringen däremot skulle genom verkställighetsföreskrifter kunna i detalj ange de fall då tystnadsplikt skulle iakttas (SOU 1972:15 s. 156). I propositionen med förslaget till ny RF tog

jag (s. 211) visserligen avstånd från en så vidsträckt omfattning av begreppet verkställighetsföreskrifter. Jag förklarade emellertid också att det borde vara möjligt för regeringen att besluta föreskrifter om tystnadsplikt i ungefär den utsträckning som angavs av beredningen. Den delegationsbestämmelse som finns intagen i 8 kap. 7 § andra stycket RF tillkom för att ge regeringen denna möjlighet (s. 313).

Alla vid årsskiftet 1974/75 föreliggande föreskrifter om tystnadsplikt består visserligen tills vidare i kraft av övergångsbestämmelserna till RF. Ett bemyndigande av nu avsett slag är emellertid en nödvändig förutsättning för att man utan att belasta riksdagen med detaljfrågor skall kunna ändra eller upphäva tystnadspliktsbestämmelser i författningar av lägre valör än lag eller ta in sådana bestämmelser i instruktioner för nyinrättade myndigheter.

Ett generellt bemyndigande av det slag som har föreslagits i promemorian är även i ett annat hänseende en förutsättning för att man, utan att sätta meddelarskyddet åt sidan och utan att belasta riksdagen med detaljfrågor, skall kunna behålla ungefär det rättsläge som i dag råder på tystnadspliktsområdet. Det förhåller sig nämligen så att man i många fall, även när det är fråga om mycket väsentliga sekretessintressen, hittills har fallit tillbaka på oreglerad tystnadsplikt – tystnadsplikt på grund av förmans befallning eller till följd av sakens natur. Jag kan som exempel på detta förhållande nämna att den tystnadsplikt i fråga om elevs personliga förhållanden som anses gälla för personal inom skolväsendet inte har kommit till uttryck i några författningsregler. Det finns f. n. inte heller, för att ta ytterligare ett exempel, några generella föreskrifter om tystnadsplikt inom åklagarväsendet av det slag som för polisens del återfinns i 13 § polisinstruktionen (1972:511).

Av vad jag nu har anfört framgår att det föreligger ett omedelbart behov av ett generellt avfattat bemyndigande i fråga om offentliga funktionärens tystnadsplikt. Jag förordar därför att en bestämmelse med ett sådant bemyndigande tas in i lagen om offentliga funktionärens tystnadsplikt. Bestämmelsen bör inleda lagen.

Vad gäller avgränsningen av den kompetens som skall överlämnas till regeringen har olika uppfattningar kommit till uttryck under remissbehandlingen. I ett par yttranden hävdas att beskrivningarna i promemorieförslaget är alltför allmänt hållna. Flertalet remissinstanser har däremot tillstyrkt förslaget i denna del eller lämnat det utan erinran. För egen del ansluter jag mig till den uppfattning som kommer till uttryck i JO:s yttrande, nämligen att det i varje fall f. n. inte är praktiskt möjligt att öka graden av precisering i förhållande till promemorieutkastet. Att en högre grad av precisering heller inte förutsattes vid tillkomsten av 8 kap. 7 § andra stycket RF framgår av de uttalanden under förarbetena om kompetensen att besluta tystnadspliktsbestämmelser som jag har redovisat i det föregående.

Delegationsmöjligheterna enligt 8 kap. 7 § andra stycket RF är begränsade till att avse föreskrifter om förbud att röja sådant som någon har erfarit i allmän tjänst eller under utövande av tjänsteplikt. Detta innebär att föreskrifter om tystnadsplikt för annan, t. ex. enskild företagare eller anställd hos privat arbetsgivare, alltid måste ges i lag. Jag delar den uppfattning som kommer till uttryck i promemorian, att uttrycket allmän tjänst i förevarande sammanhang omfattar inte bara statliga och kommunala tjänster i gängse mening utan också andra former för statlig eller kommunal anställning samt statliga och kommunala uppdrag. Det är enligt min uppfattning vidare tydligt att tjänster och uppdrag vid sådana organ som skogsvårdsstyrelserna och de allmänna försäkringskassorna är att hänföra till allmän tjänst och därmed faller in under grundlagsstadgandets tillämpningsområde. Det generella bemyndigandet bör, för att regeringen skall få ungefär samma kompetens som för närvarande, avse alla de kategorier av offentliga funktionärer som omfattas av bestämmelsen i 8 kap. 7 § andra stycket RF. För att innebörden av uttrycket allmän tjänst skall framgå av lagtexten bör det i bemyndigandet anges att detta avser föreskrifter rörande dem som innehar anställning eller uppdrag hos staten, kommun, landstingskommun eller annars i allmän tjänst eller som utövar tjänsteplikt.

Promemorieförslagets uppräknings av de syften, för vilka tystnadspliktsbestämmelser får beslutas med stöd av bemyndigandet, torde i allt väsentligt överensstämma med de syften som tillgodoses av de föreskrifter om tystnadsplikt för offentliga funktionärer som hittills har beslutats utan riksdagens medverkan. Jag anser emellertid att uppräkningsen bör kompletteras och preciseras i ett par hänseenden. Bestämmelserna i paragrafen bör sålunda göra det möjligt för regeringen att tillgodose behovet av tystnadsplikt inom polis- och åklagarväsendena samt i sådana fall där ett röjande t. ex. av en persons identitet eller vistelseort skulle medföra fara för dennes eller annans personliga säkerhet. Jag anser vidare att det i promemorieförslaget använda uttrycket jämförbart förhållande är alltför allmänt och därför bör ersättas med beskrivningar som tydligare anger de fall som åsyftas. Enligt promemorian tar uttrycket sikte på sådana föreskrifter om tystnadsplikt som enligt ordalagen avser uppgifter som har inhämtats enligt en viss författning och som vanligtvis gäller statistik eller resultatet av granskning eller inspektion av en näringsidkares verksamhet. Jag föreslår på nu anförda skäl att uttrycket jämförbart förhållande utgår ur paragrafen samt att uppräkningsen av skyddade intressen kompletteras med hänvisningar till enskilds personliga säkerhet och till myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller för förebyggande eller beivrande av brott. När det gäller tystnadsplikt av hänsyn till rikets förhållande till annan stat vill jag framhålla att detta uttryck skall förstås så att däri inbegrips också tystnadsplikt av hänsyn till svensk myndighets förbindelser med myndighet i annat land.

Promemorieförslaget innehåller en bestämmelse som gör det möjligt för regeringen att till förvaltningsmyndighet eller kommun delegera vidare så-

dan kompetens som den har erhållit genom det generella bemyndigandet. Under remissbehandlingen har viss kritik riktats mot denna bestämmelse. Bestämmelser om tystnadsplikt finns f. n. i kommunala upphandlings- och revisionsreglementen och i andra reglementen e. d. som kommunerna eller landstingskommunerna själva har beslutat. Kommunerna och landstingskommunerna bör enligt min uppfattning även i fortsättningen kunna meddela föreskrifter om tystnadsplikt på de områden där ett klart behov av sådan möjlighet får anses föreligga. Regeringens medverkan vid tillkomsten av kommunala tystnadspliktsbestämmelser bör ta sig den formen att regeringen i bemyndiganden att besluta sådana föreskrifter noga preciserar de ramar inom vilka de kommunala organen får röra sig. Föreskrifter om tystnadsplikt för anställda eller uppdragstagare vid statliga förvaltningsmyndigheter har i de flesta fall sin naturliga plats i myndigheternas instruktioner eller andra av regeringen beslutade författningar. Det kan emellertid inte uteslutas att det i något fall kan visa sig lämpligt att ta in tystnadspliktsbestämmelser i en arbetsordning som beslutas av en statlig myndighet. Också i sådana fall bör det självfallet ankomma på regeringen att på lämpligt sätt avgränsa myndighetens kompetens på grund av bemyndigandet. Jag förordar av nu anförda skäl att man gör det möjligt för regeringen att inom ramen för det generella bemyndigandet vidaredelegera kompetens att besluta föreskrifter om tystnadsplikt till statliga förvaltningsmyndigheter samt till kommuner och landstingskommuner. Detta innebär att kommunala tystnadspliktsbestämmelser kan beslutas bara av kommunfullmäktige och landsting.

Promemorians förslag till reglering av tystnadsplikten beträffande ännu ej meddelade domar och beslut har fått ett blandat mottagande under remissbehandlingen. Det har i och för sig inte från något håll bestritts att en reglering är nödvändig. Det har däremot hävdats bl. a. att bestämmelsen föregriper den reglering som kan bli resultatet av massmedieutredningens arbete, eftersom den innebär att vissa förfaranden som nu faller under reglerna om meddelarskyddet kommer att kunna åtalas och bestraffas utan hinder av dessa regler. Vidare har den åsikten framförts att den föreslagna bestämmelsen i vissa hänseenden är oklar till sin innebörd. Eftersom problematiken inte är riktigt densamma beträffande domstolsavgöranden som i fråga om de övriga beslut som avses i promemorieförslaget, behandlar jag dessa två kategorier var för sig.

Såvitt gäller tystnadsplikten beträffande innehållet i ännu ej meddelade domar och andra ännu ej meddelade beslut som avser domstols rättskipande eller rättsvårdande verksamhet är rättsläget för närvarande följande. All domarpersonal anses på grund av reglerna om domareden ha en tystnadsplikt beträffande beslut av nu nämnt slag som gäller också gentemot massmedierna. De har dessutom en mot massmedierna gällande

tystnadsplikt i fråga om vad som har förekommit under domstolens överläggningar inom stängda dörrar. En liknande tystnadsplikt gäller i fråga om icke lagfären personal som har avlagt protokollförare. Tystnadsplikten för övrig domstolspersonal grundar sig i viss utsträckning på bestämmelser i instruktioner och är i övrigt, t. ex. för tingsrätternas del, helt oreglerad. Denna tystnadsplikt gäller således inte gentemot massmedierna.

JO har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 mars 1970 (JO:s ämbetsberättelse 1971 s. 19–21) uttalat bl. a., att det uppenbarligen inte föreligger något legitimt intresse för massmedierna att i förväg utan domstolens medgivande kunna skaffa sig kännedom om en blivande doms innehåll, medan det däremot inte är svårt att tänka sig fall där en förtida publicering av en dom skulle kunna få ödesdigra effekter och vålla betydande skador. Det är därför enligt skrivelsen från alla synpunkter högst otillfredsställande att sekretesskydd inte finns inom domstolsväsendet i form av lagstadgad tystnadsplikt också för annan sådan personal hos en domstol, som tar befattning med domstolens domar, än den som har avlagt domared. Skrivelsen har sedermera överlämnats till offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén att beaktas vid fullgörandet av dess uppdrag. Kommittén hör till de remissinstanser som inte har haft något att erinra med anledning av promemorieförslaget i nu diskuterat hänseende.

För egen del ansluter jag mig till dessa uttalanden av JO. Jag kan därför inte finna någon anledning att nu, när frågan om tystnadsplikt beträffande innehållet i ännu ej meddelade domstolsavgöranden ändå måste tas upp till övervägande, bibehålla den otillfredsställande ordningen att vissa grupper av domstolspersonal är underkastade en mindre långt gående tystnadsplikt än den som gäller i fråga om andra kategorier. Jag förordar därför att lagstadgad tystnadsplikt nu införs i fråga om alla domstolsfunktionärer. Bestämmelserna om denna tystnadsplikt bör utformas så att de täcker det område som anses omfattat av domareden. De bör alltså avse dels innehållet i beslutade men ännu ej meddelade domar och andra fattade men ännu ej meddelade beslut som avser domstolens rättskipande och rättsvårdande uppgifter, dels vad som har förekommit vid de överläggningar som domstolen håller inom stängda dörrar när den fullgör sådana uppgifter.

Eftersom den bestämmelse som jag nu har föreslagit för domstolarnas del i ett väsentligt hänseende skiljer sig från vad jag i det följande kommer att föreslå i fråga om förvaltningsmyndigheterna, bör bestämmelsen om tystnadsplikt för domstolspersonal tas in i en särskild paragraf (2 § i departementsförslaget).

I promemorian har föreslagits att en lagstadgad tystnadsplikt skulle gälla också för dem som är anställda eller fullgör uppdrag vid förvaltningsmyndigheter. Denna tystnadsplikt skulle avse innehållet i ännu ej meddelade beslut genom vilka i särskilda fall för enskilda bestämmes om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande (myndighetsut-

övning mot enskild). Enligt min mening kan goda skäl anföras till stöd för en sådan tystnadsplikt. Flera av de synpunkter som jag i det föregående har åberopat för domstolarnas del gör sig uppenbarligen gällande också i fråga om beslut av nu nämnt slag. Man kan också erinra om att talan mot sådana förvaltningsbeslut som avses i promemoriaeförslaget i stor utsträckning skall fullföljas i förvaltningsdomstol, där enligt vad jag nyss har föreslagit lagstadgad tystnadsplikt skall gälla. Det förhåller sig vidare så att åtskilliga förvaltningsmyndigheter har domstolsliknande uppgifter och arbetar i domstolsliknande former. Som exempel på detta kan nämnas hyres- och arrendenämnderna. Det har emellertid under remissbehandlingen riktats vissa beaktansvärda invändningar mot promemoriaeförslaget i denna del. JO har sålunda anført att det visserligen torde föreligga en oreglerad tystnadsplikt av det slag, som slås fast i promemoriaeförslaget, i fråga om den traditionella ämbetsförvaltningen. Enligt JO är rättsläget däremot oklart såvitt gäller den statliga förvaltningen i övrigt och inom den kommunala förvaltningen. JO har vidare påpekat att uttrycket "meddela beslut" inte har samma enhetliga innebörd inom förvaltningen som det har inom domstolsväsendet. Jag anser på grund härav att ställningstagandet till frågan om en lagreglering av den ifrågavarande tystnadsplikten bör anstå i avvaktan på prövningen av de förslag som kan komma att läggas fram av utredningarna på området. Enligt min mening bör man i stället i lagen om offentliga funktionärs tystnadsplikt ta in ett bemyndigande för regeringen (3 § i departementsförslaget) att besluta föreskrifter om förbud att yppa innehållet i ännu ej meddelat beslut som innebär myndighetsutövning mot enskild i särskilt fall. Regeringen bör vidare bemyndigas att besluta föreskrifter om förbud att yppa vad någon har yttrat i förtroende under överläggning till sådant beslut. Bestämmelsen bör utformas så att regeringen kan besluta föreskrifter om tystnadsplikt av nu avsett slag inte bara i fråga om de egentliga förvaltningsmyndigheterna utan också beträffande domstolarna till den del dessa fullgör förvaltningsuppgifter. Denna reglering gör det möjligt för regeringen att anpassa tystnadspliktens omfattning med hänsyn till vad som kan anses gälla f. n. samt att i erforderlig utsträckning för olika fall precisera tystnadspliktens innebörd i det hänseende som har nämnts av JO. Jag vill i sammanhanget understryka att tystnadsplikt av det slag som åsyftas i den nu diskuterade bestämmelsen inte inträder förrän det i ett ärende föreligger ett verkligt beslut fattat i vederbörlig ordning, låt vara att detta i vissa fall kanske endast är preliminärt och inte har fått någon mera genomarbetad utformning.

Jag vill i sammanhanget påpeka att uttrycket enskild i vissa fall kan avse även offentlig myndighet. Som exempel kan nämnas det fall att staten eller kommun äger fastighet. Jag hänvisar i sistnämnda hänseende till vad jag uttalade i samband med förvaltningsreformen (prop. 1971:30 del 2 s. 334).

Med anledning av promemoriaeförslaget till reglering av tystnadsplikten beträffande innehållet i hemlig

h a n d l i n g har ett par remissinstanser ifrågasatt riktigheten av påståendet i promemorian, att ifrågavarande tystnadsplikt kräver uttryckligt författningsstöd för att kunna bestå efter utgången av år 1974. Härvid hänvisas till ett uttalande av grundlagberedningen (SOU 1972:15 s. 156), att de straffrättsliga reglerna om tystnadsplikt i praxis har tillämpats så att ett förbud att lämna ut en allmän handling har ansetts innefatta förbud att på annat sätt röja dess innehåll, och att beredningens förslag till RF inte hindrade att denna praxis, som grundade sig på en tolkning av lag, upprätthölls.

Jag kan för min del inte ansluta mig till detta uttalande av grundlagberedningen. Enligt allmänt vedertagen uppfattning är tystnadsplikten beträffande allmän handling nämligen inte en sådan lagstadgad tystnadsplikt som avses i 7 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen, och jag kan inte inse att de bestämmelser med krav på lagform i fråga om begränsningar i yttrandefriheten som återfinns i GLB:s förslag till RF (7 kap. 2 §) och i den sedermera beslutade grundlagstexten (8 kap. 3 §) skulle ge uttryck för ett mindre långtgående krav på lagreglering än den nyss nämnda föreskriften i tryckfrihetsförordningen. Härtill kommer den betydelsefulla principiella invändningen att ett konsekvent accepterande av den uppfattning som framfördes av GLB skulle medföra en allvarlig urholkning av det skydd för fri- och rättigheterna som ligger i kravet på lagform för inskränkningar i dessa. Ett sådant synsätt skulle nämligen innebära att de rättstillämpande organen utan att komma i konflikt med RF:s lagkrav skulle kunna begränsa en viss i grundlagen fastslagen rättighet genom analogivis tillämpning av lagbestämmelser som reglerar andra frågor. Jag kan av nu angivna skäl inte finna annat än att det i promemorian har gjorts en riktig bedömning av hur rättsläget i nu avsett hänseende kommer att vara efter utgången av år 1974.

Det i promemorian föreslagna bemyndigandet har i huvudsak lämnats utan erinran under remissbehandlingen. Enligt min mening är bemyndigandet ändamålsenligt avfattat och jag förordar att det i lagen om offentliga funktionärers tystnadsplikt tas in ett sådant bemyndigande (4 § i departementsförslaget).

En remissinstans har uttryckt farhågor för att det nu diskuterade bemyndigandet skulle kunna användas på sådant sätt att också offentliga uppgifter som är intagna i en hemlig handling kommer att omfattas av tystnadsplikt. Jag vill med anledning härav framhålla att den tystnadsplikt som kommer att föreskrivas med stöd av bemyndigande självfallet helt skall sammanfalla med handlingsssekretessen. Eftersom den principen gäller att sådana delar av en i övrigt hemlig handling som inte omfattas av sekretesslagens regler skall lämnas ut i enlighet med vad som i allmänhet gäller för allmänna handlingar – jag kan hänvisa till bestämmelserna i 2 kap. 8 § andra stycket tryckfrihetsförordningen – är det inte möjligt att utnyttja bemyndigandet på det sätt som ifrågavarande remissinstans har angivit.

Jag delar den bedömning som görs i promemorian att det inte är möjligt att i författning slå fast generella regler om tystnadsplikt rörande innehållet i sådana hos myndigheter gjorda uppteckningar som inte är att betrakta som där upprättade handlingar. Jag anser inte heller att det är möjligt eller lämpligt att i något annat hänseende gå utanför den ram som dras upp i promemorieförslaget.

Den som uppsåtligen överträder bestämmelsen i 2 § eller en föreskrift som har meddelats med stöd av 1, 3 eller 4 §§ departementsförslaget kan normalt straffas enligt 20 kap. 3 § brottsbalken för brott mot tystnadsplikt. Den personkrets som avses i 1, 3 och 4 §§ är emellertid f. n. något större än den personkrets som på grund av reglerna i 20 kap. 12 § brottsbalken omfattas av nämnda straffstadgande. Som exempel kan nämnas en privatanställd person som anlitas av en statlig eller kommunal myndighet att biträda i viss gransknings- eller inspektionsverksamhet. En sådan person kan anses utöva uppdrag av det slag som avses i 1, 3 och 4 §§ men ingår inte i den personkrets som omfattas av straffbestämmelsen i brottsbalken. Det är därför nödvändigt att i den nu föreslagna lagen ta in en s t r a f f b e s t ä m m e l s e (5 § i departementsförslaget) som kan tillämpas i den mån bestämmelserna i brottsbalken inte räcker till. Denna straffbestämmelse har utformats som ett sådant blankettstraffstadgande som avses i 8 kap. 7 § tredje stycket RF.

Den föreslagna straffbestämmelsen omfattar endast uppsåtligt brytande av tystnadsplikt. Detsamma gäller 20 kap. 3 § brottsbalken. I fråga om person på vilken reglerna i 20 kap. brottsbalken är tillämpliga kan emellertid i oaktsamhetsfall straff ådömas med stöd av 4 § samma kap. I den mån man vill kunna bestraffa oaktsamhetsbrott som begås av personer utanför den krets som avses där får man ta in särskilda straffföreskrifter i de tystnadspliktsbestämmelser det gäller. På grund av reglerna i 8 kap. 7 § tredje stycket RF kan i sådana bestämmelser inte föreskrivas annan påföljd än böter.

Det kan inte uteslutas att det i föreskrifter av lägre valör än lag f. n. finns tystnadspliktsbestämmelser som faller utanför ramarna i de bemyndiganden som jag nu föreslår. Sådana tystnadspliktsbestämmelser kommer i kraft av övergångsbestämmelserna till den nya RF att gälla tills vidare men bör självfallet successivt upphävas. Det är uppenbarligen i flertalet fall lämpligast att besluten om upphävande fattas av de organ som ursprungligen har beslutat bestämmelserna eller i varje fall av något annat organ än riksdagen. För att detta skall bli möjligt lägger jag fram förslag till en ö v e r g å n g s b e s t ä m m e l s e med ett bemyndigande som tar sikte på situationer av det slag som jag har nämnt nu.

Det är uppenbarligen lämpligt att ha reglerna om straff för överträdelse av de tystnadspliktsföreskrifter som faller inom den nu föreslagna lagens tillämpningsområde samlade i denna och i brottsbalken. För att det skall bli möjligt att, utan att avskaffa själva straffansvaret, successivt upphäva

straffstadgandena i tystnadspliktsföreskrifter som har meddelats före den nu föreslagna lagens ikraftträdande, måste straffbestämmelsen i 5 § göras tillämplig på tystnadspliktsföreskrifter av detta slag så att den träder i stället för de upphävda straffstadgandena. Jag föreslår att detta sker genom en särskild övergångsbestämmelse.

6.2-4 Förslaget till lag med vissa bestämmelser för personal inom hälso- och sjukvård m. fl., m. m.

För närvarande finns i kungörelsen (1964:428) om medicinalpersonal under socialstyrelsens inseeende vissa allmänna föreskrifter för medicinalpersonal. Till medicinalpersonalen räknas enligt kungörelsen bl. a. läkare, tandläkare, sjuksköterskor och barnmorskor. Vidare hör till medicinalpersonalen t. ex. apotekare och vid apotek eller sjukhus anställda farmacie kandidater och receptarier samt sjukgymnaster, legitimerade glasögonoptiker och inom hälso- och sjukvården verksamma kuratorer. Medicinalpersonalen står i yrkesutövningen under socialstyrelsens inseeende. Den som tillhör denna personal är skyldig att följa de föreskrifter för yrkesutövningen som socialstyrelsen meddelar och att lämna de upplysningar m. m. som styrelsen fordrar in. Den som handlar i strid mot socialstyrelsens föreskrifter kan dömas till böter. Om någon gör sig skyldig till försummelse, oförstånd eller oskicklighet i yrkesutövningen eller visar anmärkningsvärd okunnighet om de föreskrifter som han skall iaktta, kan socialstyrelsen tilldela honom erinran eller varning eller anmäla honom till åtal. Styrelsen kan också vid vite förelägga någon att fullgöra vad som åligger honom enligt lag, instruktion eller annan författning, särskild föreskrift eller yrkesutövningens beskaffenhet samt döma ut vitet.

För vissa kategorier av medicinalpersonal finns föreskrifter i särskilda regeringsförfattningar, för läkare i allmänna läkarinstruktionen (1963:341), för tandläkare i allmänna tandläkarinstruktionen (1963:666), för sjuksköterskor i reglementet (1957:656) för sjuksköterskor och för barnmorskor i reglementet (1955:592) för barnmorskor. Som exempel på föreskrifternas beskaffenhet kan nämnas förelägganden för läkare och tandläkare att föra journal, göra anmälningar och lämna uppgifter om närmare angivna förhållanden till olika myndigheter och att lyda socialstyrelsens föreskrifter i olika avseenden. Läkare och tandläkare är vidare skyldiga att låta sin verksamhet inspekteras av socialstyrelsen eller den styrelsen förordnar. I de nämnda specialförfattningarna finns också bestämmelser om tystnadsplikt rörande sådant som meddelats i förtroende och rörande enskilda förhållanden som resp. yrkesutövare fått vetskap om. Straffet för brott mot tystnadsplikt och andra föreskrifter är enligt läkar- och tandläkarinstruktionerna böter eller fängelse i högst sex månader, enligt sjuksköterske- och barnmorske-reglementena böter.

Föreskrifter om vad personal inom hälso- och sjukvården och inom apoteksväsendet skall iaktta i sin verksamhet kan, om man bortser från bestämmelser om tystnadsplikt och om sanktioner i form av frihetsstraff, meddelas av regeringen direkt med stöd av RF såvitt fråga är om personal i offentlig tjänst. Föreskrifter som riktar sig till personal i enskild verksamhet hör däremot till det primära lagområdet. RF öppnar emellertid möjlighet för riksdagen att överlåta åt regeringen att besluta sådana föreskrifter. Dessa måste nämligen anses gälla "skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa" (8 kap. 7 § första stycket punkt 1 RF). I betydande utsträckning rör de också näringsverksamhet (nämnda stycke punkt 3). Jag föreslår att den sålunda föreliggande delegationsmöjligheten tas i anspråk. Härför kan bl. a. åberopas önskvärdheten av att liksom hittills ha en enhetlig reglering för personal i offentlig och enskild verksamhet. Det är vidare en praktisk nödvändighet att utverka riksdagens medgivande för regeringen att bemyndiga socialstyrelsen att besluta föreskrifter på området. Det måste nämligen ankomma på denna myndighet att meddela den berörda personalen detaljföreskrifter för den medicinska verksamheten.

Det föreslagna bemyndigandet bör införas i en särskild lag. I denna bör också ges föreskrifter beträffande den berörda personalen om myndighetsinspektionsrätt och om tystnadsplikt samt bestämmelser om straff, bl. a. fängelse, för åsidosättande av föreskrivna åligganden.

Delegationsbestämmelsen föreslås intagen i 1 §. Första stycket i denna paragraf innehåller ett bemyndigande för regeringen att besluta föreskrifter om vad personal inom hälso- och sjukvård och inom apoteksväsendet skall iaktta i sin verksamhet. Syftet med de föreskrifter som avses täckta av bemyndigandet bör vara att tillgodose den enskildes säkerhet och att möjliggöra ett ändamålsenligt bedrivande av verksamheten. Föreskrifter av denna karaktär finns, som jag har angivit, f. n. främst i instruktionerna för läkare och tandläkare, i reglementena för sjuksköterskor och barnmorskor samt i kungörelsen om medicinalpersonal under socialstyrelsens inseende.

I praktiken kommer knappast i fråga att utnyttja det föreslagna bemyndigandet beträffande annan verksamhet än sådan som står under socialstyrelsens tillsyn. Av 3 § instruktionen (1967:606) för socialstyrelsen framgår vilken verksamhet som står under styrelsens tillsyn. Hit hör bl. a. den allmänna hälsovården, den sjukdomsförebyggande vården, den öppna och den slutna sjukvården samt läkemedelsförsörjningen. Verksamma inom dessa områden är medicinalpersonalen enligt den tidigare nämnda kungörelsen. Men också personal som inte hör till medicinalpersonalen i angivna mening faller som sysselsatt i verksamhet under socialstyrelsens tillsyn inom tillämpningsområdet för 1 §, t. ex. läkarsekreterare, sjukvårdsbiträden och viss apotekspersonal. Utanför tillämpningsområdet står personal som arbetar enbart inom barnavård, nykterhetsvård m. m. I den mån föreskrifter för denna personals yrkesutövning inte står i lag, torde i lag finnas behövliga bemyndiganden.

Paragrafens andra stycke innehåller ett medgivande för regeringen att överlåta beslutanderätt till förvaltningsmyndighet i fråga om sådana föreskrifter som avses i första stycket. Härigenom täcks de föreskrifter som socialstyrelsen utfärdar inom hälso- och sjukvårdens samt apoteksväsendets områden.

I 2 § föreslås en bestämmelse om inspektionsrätt. Bland gällande föreskrifter för sådan personal som omfattas av den föreslagna 1 § finns bestämmelser om skyldighet att låta verksamheten inspekteras av socialstyrelsen eller den som annars har tillsyn över verksamheten. Sådana bestämmelser finns t. ex. i instruktionerna för läkare och tandläkare samt i vissa cirkulär m. m. från socialstyrelsen. Bestämmelserna får anses innefatta rätt till tillträde till lokal, där verksamheten bedrivs, även om dispositionsrätten till lokalen tillkommer enskild. De hör därför på grund av föreskrifterna i 2 kap. 3 § och 8 kap. 7 § tredje stycket RF till det obligatoriska lagområdet. Bestämmelserna bör lämpligen ersättas av en gemensam regel i förevarande lag. Jag föreslår att det i 2 § föreskrivs att förvaltningsmyndighet, som har att utöva tillsyn över verksamhet, för vilken gäller föreskrifter enligt 1 §, eller den som myndigheten förordnar har rätt att inspektera verksamheten. Inspektion kan ske både i offentlig och privat verksamhet.

I 3 § har tagits in föreskrifter om tystnadsplikt. Det centrala stadgandet om tystnadsplikt för dem som är sysselsatta inom den hälso- och sjukvård som bedrivs i samhällets regi finns f. n. i 35 § sjukvårdslagen (1962:242). Föreskrifter om tystnadsplikt som gäller både för denna kategori och för sådana yrkesutövare inom hälso- och sjukvård som är privatpraktiserande eller privatanställda finns vidare i såväl lagar som andra författningar samt i vissa cirkulär m. m. från socialstyrelsen. Bestämmelser om tystnadsplikt för de senast nämnda grupperna måste enligt den nya RF i fortsättningen ges i lag. Inom apoteksväsendet gäller lagen (1970:767) om tystnadsplikt för apotekspersonal.

De föreskrifter om tystnadsplikt som finns i särskilda författningar inom hälso- och sjukvårdens samt apoteksväsendets områden har en skiftande omfattning. I regel skyddas enskildas personliga förhållanden genom en bestämmelse om att vederbörande befattningshavare inte "obehörigen" eller "i oträngt mål" får yppa vad han i sin verksamhet kan ha fått veta om dessa. I läkar- och tandläkarinstruktionerna samt i reglementena för sjuksköterskor och barnmorskor föreskrivs därjämte en särskild tystnadsplikt angående uppgifter som har mottagits i förtroende. Slutligen finns i några författningar, t. ex. läkemedelsförordningen (1962:701), föreskrivet förbud mot att röja eller obehörigen rytta yrkeshemlighet som någon i sin tjänst etc. fått kännedom om och mot att yppa arbetsförfarande eller affärsförhållande, om det inte kan anses påkallat i tjänstens intresse.

I cirkulär 1964-07-10 (MF nr 42) har medicinalstyrelsen föreskrivit att samma regel om tystnadsplikt som gäller för läkare skall gälla för sådan

medicinalpersonal under styrelsens inseende som kommer i förbindelse med vårdsökande, i den mån inte föreskrift om tystnadsplikt har meddelats av styrelsen i särskild instruktion för viss personalgrupp. En sådan särskild föreskrift med samma omfattning som bestämmelserna om tystnadsplikt i allmänna läkarinstruktionen och övriga tidigare nämnda författningar finns i 10 § medicinalstyrelsens instruktion 1964-02-12 (MF nr 12) för legitimerade glasögonoptiker.

I föreliggande paragraf har huvuddelen av de nu nämnda reglerna om tystnadsplikt arbetats samman till en gemensam bestämmelse som avses gälla för var och en som tillhör eller har tillhört personalkategori för vilken gäller föreskrifter enligt 1 §. Paragrafen omfattar såväl dem som är verksamma i offentlig tjänst som privatpraktiserande och privatanställda. Alla de personalkategorier som f. n. omfattas av 35 § sjukvårdslagen berörs av bestämmelsen. Den som omfattas av bestämmelsen har dels en särskild tystnadsplikt angående vad som har meddelats honom i förtroende i hans verksamhet, dels en skyldighet att inte obehörigen uppenbara vad han i sin verksamhet har fått veta angående enskilds hälsotillstånd eller personliga förhållanden i övrigt. Bestämmelsen bör i huvudsak ersätta nu gällande regler om tystnadsplikt i särskilda författningar inom hälso- och sjukvårdens samt apoteksväsendets områden. Sådana regler bör successivt kunna upphävas. I den mån de innehåller förbud mot att avslöja andra förhållanden än sådana som nämns i den föreslagna lagbestämmelsen, såsom yrkeshemlighet, arbetsförfarande m. m., har de emellertid berättigande även i fortsättningen. Tystnadsplikt beträffande sistnämnda slag av förhållanden kan bli aktuell bara inom speciella områden, t. ex. när det gäller läkemedelskontroll. Sådana tystnadspliktsbestämmelser bör alltså tas in i den särskilda författning som reglerar det speciella området (se t. ex. 19 § läkemedelsförordningen).

Endast sådana uppgifter som någon har fått kännedom om i sin verksamhet föreslås omfattade av tystnadsplikten enligt paragrafen. Tystnadsplikten kvarstår emellertid även sedan han har upphört med verksamheten.

Paragrafen innehåller också en erinran om att den uppgiftsskyldighet som följer av vissa författningar inte sätts ur spel genom tystnadsplikten. Som exempel kan nämnas skyldigheten enligt 93 § barnavårdslagen (1960:97) för läkare, sjuksköterskor, barnmorskor m. fl. att i vissa fall göra anmälan till barnavårdsnämnd. Vidare är läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, kuratorer vid vissa familjerådgivningsbyråer och deras biträden enligt 36 kap. 5 § rättegångsbalken i vissa fall skyldiga att vittna vid domstol om bl. a. sådant som på grund av deras ställning har anförtratts dem, medan bl. a. privatpraktiserande sjukgymnaster torde ha oinskränkt vittnesplikt.

Som framgått av vad jag tidigare sagt innebär förslaget endast att nuvarande föreskrifter om tystnadsplikt på hälso- och sjukvårdens samt apoteksväsendets områden arbetas samman till en enda bestämmelse. Det finns

i och för sig anledning att ta upp frågan om utformningen av tystnadsplikten för personal som är verksam på dessa och närliggande områden till en allsidig bedömning. En sådan bedömning har emellertid inte kunnat ske i detta sammanhang.

I 4 § föreslås bestämmelser om straff dels i första stycket för den som överträder föreskrift som har meddelats med stöd av 1 § och för den som hindrar eller undandrar sig inspektion enligt 2 §, dels i andra stycket för den som bryter mot den i 3 § föreskrivna tystnadsplikten. Som har nämnts förut kommer jag inom kort att föreslå ändrade regler i brottsbalken om straff för brott mot tystnadsplikt. Samtidigt föreslås en begränsning av offentliga funktionärs straffansvar för förseelser i tjänsten. Jag vill vidare erinra om att chefen för socialdepartementet enligt bemyndigande har tillkallat sakkunniga för att se över bestämmelserna angående tillsyn över personal inom hälso- och sjukvården m. m., den s. k. medicinalansvarskommittén (S 1974:02). Mot den bakgrunden har de föreslagna straffbestämmelserna i viss mån provisorisk karaktär. De har utformats i nära anslutning till vad som nu är föreskrivet i författningar på medicinalväsendets område. Straffskalan i första stycket upptar böter och fängelse i högst sex månader. Strafftituden i andra stycket innehåller i överensstämmelse med vad som i allmänhet gäller i fråga om brott mot tystnadsplikt böter och fängelse i högst ett år. I regel torde inte komma i fråga att vid tillämpning av 4 § döma till strängare påföljd än böter.

Straffbestämmelserna bör vara tillämpliga endast i den mån brottet inte är belagt med straff i brottsbalken eller annan författning. En bestämmelse härom återfinns i tredje stycket. Nuvarande regler i 20 kap. brottsbalken om brott mot tystnadsplikt och om tjänstefel kommer till följd härav att medföra betydande inskränkningar i tillämpningen av straffbestämmelserna i förevarande lag. Vid allvarigare åsidosättande av de förpliktelser som åvilar dem som är verksamma inom hälso- och sjukvård samt inom apoteksväsendet aktualiseras ansvar också för andra brott i brottsbalken.

I 5 § föreslås, att åtal för brott mot tystnadsplikt skall få väckas endast efter angivelse av målsägande eller då åtal är påkallat från allmän synpunkt. Bestämmelsen har motsvarigheter i andra författningar, t. ex. i lagen (1970:767) om tystnadsplikt för apotekspersonal.

Lagens bestämmelser om inspektionsrätt och om tystnadsplikt är som nämnts avsedda att gälla i stället för motsvarande bestämmelser i särskilda författningar. Sådana bestämmelser bör alltså upphävas eller ändras, i den mån de inte gäller för annan än personal inom hälso- och sjukvård eller inom apoteksväsendet eller, såvitt avser tystnadsplikt, syftar till att skydda annat än sådant som faller in under den allmänna bestämmelsen, t. ex. yrkeshemlighet. På grund härav föreslås att lagen (1970:767) om tystnadsplikt för apotekspersonal samt bestämmelsen om tystnadsplikt i smittskyddslagen (1968:231) upphävs. Bestämmelsen om tystnadsplikt i sjuk-

vårdslagen (1962:242) bör ändras till att omfatta endast den som är eller har varit ledamot eller suppleant i sjukvårdsstyrelse eller sjukhusdirektion.

Utom i de författningar, beträffande vilka förslag till ändringar läggs fram här, bör ändringar ske i sjukvårdskungörelsen (1972:676), instruktionen (1965:792) för länsläkarväsendet, allmänna läkarinstruktionen (1963:341), allmänna tandläkarinstruktionen (1963:666), reglementet (1957:656) för sjuksköterskor, reglementet (1955:592) för barnmorskor, stadgan (1970:88) om enskilda vårdhem m. m. och kungörelsen (1964:428) om medicinalpersonal under socialstyrelsens inseende. Ändringarna, som det ankommer på regeringen att besluta om, innebär att föreskrifter om inspektion, om tystnadsplikt och om straff för överträdelse av bestämmelser angående personalens åligganden upphävs.

Straffbestämmelsen i 4 § första stycket första meningen i den nya lagen gäller enligt ordalydelsen endast föreskrifter som har beslutats av regeringen med stöd av den nya lagen eller av förvaltningsmyndighet efter regeringens bemyndigande. Självfallet skall emellertid åsidosättande av motsvarande äldre föreskrifter alltjämt vara underkastat straffansvar. Detta har föranlett en särskild *övergångsbestämmelse* till lagen. I denna har också beaktats det fallet att föreskrift, som efter lagens ikraftträdande meddelas av socialstyrelsen, har stöd i ett före årsskiftet 1974–1975 meddelat bemyndigande för styrelsen.

6.5 Förslaget till lag med bemyndigande att besluta föreskrifter om trafik, transporter och kommunikationer

Inom det ämnesområde som gäller trafik, transporter och kommunikationer återfinns det nuvarande beståndet av offentligrättsliga föreskrifter till ganska stor del i författningar som har beslutats av regeringen. I viss utsträckning innebär föreskrifterna i dessa författningar åligganden för enskilda eller avser i övrigt ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. I samma mån faller de enligt nya RF inom det primära lagområdet. Å andra sidan medger grundlagen i vid omfattning att normgivningsrätt på området överläts till regeringen. I 8 kap. 7 § första stycket RF nämns sålunda som delegeringsbara ämnen både kommunikationer (punkt 3) och trafik (punkt 5).

Bemyndiganden på kommunikationsväsendets område finns i en del fall i lag men har också meddelats i annan form. Bemyndiganden av detta senare slag behåller enligt punkt 6 i övergångsbestämmelserna till RF sin giltighet tills vidare. Som jag har framhållit förut (avsnitt 4), bör en överflyttning av dessa bemyndiganden till lag anstå till senare tidpunkt.

I en del fall saknar emellertid regeringsförfattningar om trafik, kommunikationer m. m., vilka hör till det primära lagområdet enligt nya RF, stöd av ett riksdagsbemyndigande. Vissa av dessa författningar bör upphöjas

till lag, eftersom de helt eller till betydande del rör frågor som är att hänföra till det obligatoriska lagområdet och som alltså inte är delegeringsbara. Av denna anledning föreslår jag i det följande (se avsnitten 6.8 och 6.9) lagstiftning i två fall. Andra regeringsföreskrifter bör erhålla stöd genom bemyndigande som upptas i en redan befintlig lag, till vilken föreskrifterna i fråga har anknytning. Jag föreslår i detta sammanhang att bemyndiganden införs i lagen (1965:719) om säkerheten på fartyg (avsnitt 6.6) och i lagen (1972:275) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg (avsnitt 6.7). Här efter återstår en grupp författningar som i princip alltjämt bör falla under regeringens normgivningskompetens men beträffande vilka det erforderliga riksdagsbemyndigandet inte naturligen kan placeras i någon existerande lag. Jag förordar att vissa av dessa delegationsföreskrifter, som alltså har det gemensamt att de gäller frågor om trafik, transporter och kommunikationer, sammanförs till en särskild lag.

Den föreslagna delegationslagen upptar två paragrafer. I 1 § anges de frågor som kan bli föremål för delegering.

I första stycket punkterna 1, 2 och 4 avses bl. a. föreskrifter i fråga om befordran med järnväg (i vissa fall bil), postbefordran och utnyttjande av telekommunikationsnätet som finns i järnvägstrafikstadgan (1966:202), allmänna poststadgan, telegrafreglementet (1959:582) och telefonreglementet (1963:18) och som i vissa delar torde vara att hänföra till det primära lagområdet. Vidare avses bemyndigandet omfatta bestämmelser om postmonopolet, jämför kungörelsen (1947:175) angående postverkets ensamrätt till brevbefordran m. m.

Med bemyndigandet i p. 3 åsyftas bestämmelser av bl. a. det slag som finns i kungörelsen (1967:604) om tillsyn över enskilda järnvägar, spårvägar och tunnelbanor.

Bestämmelser som avses i p. 5 finns f. n. i förordningen den 10 november 1724 angående De Främmandes Fahrt på Sverige och Finland och i förklaringen den 28 februari 1726 över denna förordning. Enligt kungörelsen (1974:235) om tillstånd till sjöfart i inrikes trafik med utländskt fartyg prövas fråga om undantag i visst fall från det i nämnda författningar meddelade förbudet mot sjöfart i inrikes trafik med utländskt fartyg av sjöfartsverket.

I p. 6 avses bl. a. föreskrifter av det slag som återfinns i sjötrafikförordningen (1962:150), sjötrafikkungörelsen (1962:267), lots- och fyrkungörelsen (1970:698) och i de författningar som har utfärdats om trafiken på rikets kanaler. Riksdagen har dock vid behandlingen av sjötrafikförordningen förbehållit sig rätt att besluta i frågor om ansvar för vårdslöshet i sjötrafik och obehörigt avlägsnande från olycksplats (4 §) samt om utvidgning av länsstyrelsens befogenhet att utfärda lokala sjötrafikföreskrifter (5 §). Eventuella förslag till ändringar i dessa avseenden får därför underställas riksdagen, utan att riksdagen för den skull torde behöva besluta om själva författningstexten i nämnda paragrafer. Det kan tilläggas att både sjötra-

fikförordningen och sjötrafikkungörelsen innehåller straffbestämmelser med fängelse i straffskalan. Dessa straffbestämmelser bör, i den mån fängelsepåföljden skall behållas, transformeras till lag. Det har emellertid inte varit möjligt att i detta sammanhang lägga fram förslag härom. Frågorna övervägs inom kommunikationsdepartementet. Bemyndigandet under p. 6 medför givetvis inte rätt för regeringen att meddela föreskrift som ger ändrat innehåll åt förordningens eller kungörelsens regler om fängelsestraff (8 kap. 7 § tredje stycket RF).

Bestämmelser som avses i p. 7 finns f. n. i kungörelsen (1954:550) angående skeppsmätning.

Enligt den nyss nämnda kungörelsen (1967:604) om tillsyn över enskilda järnvägar, spårvägar och tunnelbanor kan ersättning utgå för granskning, avsyning, besiktning eller kontroll som har föranletts av bestämmelse i kungörelsen. Jag vill vidare fästa uppmärksamheten på de bestämmelser om skyldighet att erlagga fyravgift som är upptagna i fyravgiftskungörelsen (1970:702) och på de föreskrifter om avgifter för skeppsmätning som återfinns i kungörelsen (1954:550) angående skeppsmätning. De nu nämnda avgifterna, som får anses falla inom lagområdet, anknyter till fråga som har angetts i första stycket under punkt 3, punkt 6 respektive punkt 7. Jag föreslår att i paragrafens andra stycke upptas en bestämmelse, varigenom regeringen bemyndigas att också i fortsättningen besluta om de ifrågavarande avgifterna.

I 2 § föreslås en föreskrift om subdelegation.

6.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1965:719) om säkerheten på fartyg

1 kap. 15 §

Genom ett tillägg till förevarande paragraf bör regeringen ges befogenhet att besluta om avgifter för den tillsyn av fartyg som regleras i lagen om säkerheten på fartyg. Av Kungl. Maj:t beslutade föreskrifter om avgifter för fartygstillsyn finns f. n. i kungörelsen (1965:908) med tillämpningsföreskrifter till lagen den 19 november 1965 (nr 719) om säkerheten på fartyg.

9 kap. 11 § och 10 kap. 5 §

Bestämmelser om lotsning finns bl. a. i lots- och fyrkungörelsen (1970:698), kungörelsen (1970:700) om lotsning på Trollhätte kanal och lotsavgiftskungörelsen (1970:699). Regeringen kan när skäl föreligger som anges i förstnämnda författning föreskriva skyldighet att anlita lots. Enligt kungörelsen om lotsning på Trollhätte kanal meddelar sjöfartsverket fö-

reskrifter efter samråd med vattenfallsverket. I båda författningarna upptas straffbestämmelse med fängelse i latituden för den som underlåter att anlita lots när det åligger honom. För lotsning enligt lots- och fyrkungörelsen utgår avgift enligt lotsavgiftskungörelsen. Om avgift för lotsning enligt kungörelsen om lotsning på Trollhätte kanal finns bestämmelser i denna kungörelse.

Bestämmelser om lotsning har tillkommit i sjösäkerhetens intresse och är därför delegeringsbara enligt 8 kap. 7 § första stycket punkt 1 RF. Jag föreslår att i lagen om säkerheten på fartyg tas in dels bemyndigande för regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att meddela bestämmelser om lotsskyldighet och lotsavgift (9 kap. 11 §), dels bestämmelser om straff för den som åsidosätter föreskriven lotsskyldighet (10 kap. 5 §). Motsvarande straffbestämmelser i kungörelserna 1970:698 och 700 torde få upphävas av regeringen.

11 kap. 4 §

I paragrafen anges för närvarande att ytterligare föreskrifter för tillämpningen av lagen meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av sjöfartsverket. Jag föreslår att ordalagen i bestämmelsen jämkas så att någon tvekan inte råder om att bestämmelsen för framtiden innebär ett bemyndigande enligt 8 kap. 7 § första stycket RF (punkt 1).

Regler om fartygs bemanning och om besättningens behörighet finns i sjöbefälskungörelsen (1960:487) och i kungörelsen (1970:344) om kompetenskrav för förare av större fritidsbåtar. Också dessa regler har tillkommit i sjösäkerhetens intresse. Författningarna, som faller inom nya RF:s lagområde, grundar sig inte på riksdagsbemyndigande. Jag föreslår att regeringen genom ett tillägg i förevarande paragraf får bemyndigande att besluta föreskrifter i dessa frågor.

I ett nytt andra stycke föreslås ett subdelegationsmedgivande.

6.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1972:275) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg

I prop. 1974:1 bil. 8 s. 121 och 122 föreslogs att försöksverksamhet i större skala skulle genomföras med partikelmärkning av olja i syfte att klarlägga om en sådan metod skulle underlätta uppspårandet av fartyg som släpper ut förorenande olja. Riksdagen godtog förslaget (TU 1, rskr 110). De föreskrifter som behövs för försöksverksamheten torde komma att innebära vissa skyldigheter för ifrågavarande fartygs befälhavare och redare att medverka till att märkning sker. Åsidosättande av sådana skyldigheter bör sanktioneras med böter. Föreskrifterna kommer därmed att falla inom det primära lagområdet. Då de emellertid avser miljövard, kan riksdagen

delegera beslutanderätten till regeringen med stöd av 8 kap. 7 § första stycket punkt 4 RF. Jag föreslår att ett bemyndigande i ämnet förs in i 15 § lagen om åtgärder mot vattenförorening från fartyg. Möjlighet till vidaredelegering till förvaltningsmyndighet bör öppnas.

6.8 Förslaget till lag om ordning och säkerhet inom järnvägsområde

Som jag nämnde förut avser vissa av de författningar som regeringen har beslutat på kommunikationsväsendets område föreskrifter som enligt nya RF inte ens efter bemyndigande kan hänföras till regeringens normgivningsområde. Till denna kategori hör kungörelsen (1970:561) om upprätthållande av ordning och säkerhet inom järnvägsområde. I kungörelsen finns bestämmelser om begränsningar i grundlagsskyddade fri- och rättigheter, nämligen om tagande i förvar och om brukande av visst våld. Jag föreslår att kungörelsen i föreliggande skick upphöjs till lag. Föreskrifterna i den föreslagna lagen torde inte kräva någon närmare kommentar. Jag vill endast nämna, att det frihetsberövande som järnvägstjänsteman kan göra med stöd av lagen blir av mycket kortvarig natur. Sedan polisman har kommit tillstådes, åligger det denne att efter allmänna regler bedöma om den omhändertagne skall hållas i förvar. Därvid kommer närmast ingripande med stöd av lagen (1973:558) om tillfälligt omhändertagande eller förordningen (1841:58 s. 1) emot fylleri och dryckenskap i fråga.

6.9 Förslaget till lag om förbud för redare att i visst fall lämna ut handling som angår den svenska sjöfartsnäringen

Enligt kungörelsen (1966:156) om förbud för redare att i visst fall lämna ut handling som angår den svenska sjöfarten gäller att, om främmande stats myndighet avfordrar redare i svenskt fartyg handling som förvaras utanför den staten och innehåller uppgift vars utlämnande till myndigheten kan medföra betydande skada för den svenska sjöfartsnäringen, sjöfartsverket vid vite får förbjuda redaren att lämna ut handlingen. Föreskrifterna får anses innefatta en begränsning av yttrandefriheten och faller därför inom det obligatoriska lagområdet. Jag föreslår att bestämmelserna i kungörelsen transformeras till lag.

6.10–11 Förslaget till lag om ändring i tullförordningen (1973:979) m. m.

Jag föreslår i det följande (avsnitt 6.20) en särskild lag med bemyndigande för regeringen att besluta föreskrifter om in- och utförsel. Denna lag bör emellertid inte avse befogenhet att besluta om tullar. Visserligen medger

8 kap. 9 § första stycket RF att riksdagen till regeringen delegerar rätt att meddela föreskrifter om tull. Frågan om delegation på tullområdet är emellertid redan, och bör också för framtiden vara reglerad inom ramen för tullagstiftningen.

De grundläggande reglerna om uttagande av tull, om tullfrihet och om restitution av tull finns numera samlade i tullförordningen (1973:979) och i den därtill anslutande tulltaxan (1971:920). Tullförordningen, som har beslutats av riksdagen och vid tillämpningen av nya RF är att betrakta som lag, innehåller åtskilliga bemyndiganden för regeringen att meddela föreskrifter om tull. Jag föreslår nu att på ytterligare en punkt ett bemyndigande införs i tullförordningen.

I prop. 1973:109 föreslogs att vissa oljor och fetter samt margarin, vilka varor tidigare hade varit tullfria, skulle beläggas med tull. För att möjliggöra fortsatt tullfri import från Norge och övriga EFTA-länder i en omfattning som i huvudsak motsvarade importen under tidigare år föreslogs dock i propositionen att regeringen skulle bemyndigas vidta lämpliga åtgärder här för i form av kontingentering eller på annat sätt. Riksdagen godkände förslaget (SkU 1973:32, rskr 1973:217). En kungörelse om tullfrihet för margarin har därefter utfärdats (1973:429).

Det bemyndigande riksdagen sålunda har lämnat regeringen faller utanför det bemyndigande som regeringen har erhållit i 4 § 1 tullförordningen och som ger regeringen rätt att förordna om avvikelser från tullförordningen och från tulltaxan med anledning av EFTA-konventionen och associationsavtal, slutet i enlighet med konventionens bestämmelser. Bemyndigandet att förordna om tullfrihet för margarin bör införas i en särskild paragraf, 4 a §.

I sammanhanget föreslår jag att 25 § tullförordningen såsom obehövlig får utgå (jfr 8 kap. 13 § första stycket RF).

6.12 Förslaget till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar

I förordningen (1959:575) med föreskrifter om vissa betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar meddelas regler om minsta kontantinsats och längsta kredittid vid yrkesmässig försäljning av bilar. Förordningen har utfärdats av regeringen efter riksdagens hörande (prop. 1959:155, BeU 43, rskr 325) och har ändrats senast genom kungörelse år 1974 (1974:23). Föreskrifterna i förordningen innefattar ingrepp i enskildas ekonomiska förhållanden och hör därför till lagområdet. Då fråga är om näringsverksamhet (8 kap. 7 § första stycket punkt 3), är emellertid delegation möjlig. Jag föreslår att regeringen i en särskild lag bemyndigas att meddela föreskrifter av den art som är upptagna i förordningen. Något behov av subdelegering torde inte vara för handen.

6.13 Förslaget till lag om ändring i skollagen (1962:319)

I fråga om skolväsendet finns de grundläggande föreskrifterna om de kommunala skolformerna grundskolan och gymnasieskolan i skollagen (1962:319, omtryckt 1970:1026, ändrad senast 1972:129). Den närmare utformningen av utbildningen i grundskolan och gymnasieskolan regleras av föreskrifter som Kungl. Maj:t har meddelat, främst i skolstadgan (1971:235, ändrad senast 1974:481) och i läroplanerna. Skolstadgan innehåller också närmare regler om kommuns och landstingskommuns ansvar för grundskolan och gymnasieskolan. Läroplanerna har inte meddelats i form av författning. Föreskrifterna i skolstadgan och läroplanerna grundar sig i allt väsentligt på beslut av statsmakterna. Som exempel kan nämnas besluten om införande av grundskolan, om revideringen av läroplanen för grundskolan och om införande av gymnasieskolan. För specialskolan och nomadskolan finns dels föreskrifter i skollagen, dels särskilda föreskrifter beslutade av Kungl. Maj:t. Dessa senare föreskrifter motsvarar i stor utsträckning föreskrifterna i skolstadgan. Utöver vad jag nu har angett, har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut meddelat särskilda statsbidragsbestämmelser dels för grundskolan och gymnasieskolan, dels för vissa privata skolformer. Kungl. Maj:ts föreskrifter på skolområdet innefattar en rad bemyndiganden för bl. a. skolöverstyrelsen. Inte minst gäller detta i fråga om läroplanerna.

För vuxenutbildningen finns de väsentliga föreskrifterna i kungörelsen (1971:424) om kommunal och statlig vuxenutbildning (ändrad senast 1974:442).

I prop. 1973:90 gjorde jag vissa uttalanden om normgivningen på skolväsendets område enligt nya RF (s. 313). Jag framhöll sålunda att läroplaner och andra föreskrifter om undervisningens innehåll föll under regeringens kompetens på grund av bestämmelserna om restkompetensen i 8 kap. 13 § första stycket 2 RF. Även stora delar av skolstadgan var av beskaffenhet att kunna beslutas av regeringen med stöd av 8 kap. 13 §. I den mån bestämmelserna i denna eller liknande författningar på undervisningens område kunde sägas gälla åligganden för enskilda eller i övrigt avse ingrepp i enskildas personliga förhållanden eller gälla kommunernas befogenheter eller åligganden föll de emellertid, anförde jag vidare, på grund av 8 kap. 3 och 5 §§ RF inom lagområdet. Bestämmelser av det slag som återfinns i skolstadgan borde även i fortsättningen beslutas av regeringen. Det var därför påkallat att öppna en särskild delegationsmöjlighet avseende föreskrifter om undervisning och utbildning. – Riksdagen lämnade dessa mina uttalanden utan erinran.

I detta och följande avsnitt (6.14) behandlar jag den lagstiftning på utbildningsområdet, som i enlighet med vad jag sålunda uttalade påkallas av den nya RF, och vissa andra frågor i samband därmed.

Vad först gäller *grundskolan* måste behovet av ytterligare lagbestämmelser eller bemyndiganden i lag bedömas mot bakgrund av att skollagen föreskriver en skyldighet för enskilda att delta i undervisningen och ålägger kommunerna att sörja för undervisningen av barn i grundskolan.

Regeringen kan som jag redan berört utan hinder av 8 kap. 3 eller 5 § RF meddela föreskrifter om innehållet i grundskolans undervisning. Till sådana föreskrifter hör utöver läroplanerna föreskrifter om den inre organisationen av undervisningen, såsom om klass- och gruppindelning, lektioner och raster. Till detta slag av föreskrifter får också räknas reglerna om uppflyttning av elev och om uttagning av elev till viss undervisning.

Föreskrifter som bestämmer skolpliktens närmare innehåll avser sådana åligganden för enskild som enligt 8 kap. 3 och 7 §§ RF faller inom det primära lagområdet. Till detta område hör, förutom föreskrifterna i 24 § skollagen om antalet årskurser och stadiindelningen, föreskrifter om läsårets längd och antal veckotimmar (1 kap. 5 § skolstadgan och läroplanen för grundskolan), skolarbetstiden (5 kap. 25 och 26 §§ första stycket skolstadgan) och elevs ledighet (6 kap. 25 och 26 §§ skolstadgan). Till de föreskrifter som bestämmer skolpliktens innehåll får vidare räknas bl. a. dels föreskrifterna om lämplig utbildning m. m. såsom villkor för sådan befrielse från skolgång som enligt 36 § andra stycket skollagen kan medges elev med utgången av vårterminen det kalenderår, då eleven fyller 15 år (2 kap. 11 § andra stycket skolstadgan), dels föreskrifterna om rätt för skolstyrelsen att under vissa förutsättningar avstänga elev i grundskolan från undervisningen under högst två veckor av terminen (6 kap. 30 § andra stycket skolstadgan).

Föreskrifterna om skyldighet för elev i grundskolan att underkasta sig läkarundersökning inom ramen för skolhälsovården (4 kap. 7 § skolstadgan) samt de grundläggande föreskrifterna om skolhälsovården (4 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ skolstadgan) bör, med hänsyn till det ingrepp en sådan skyldighet innebär för individen anses hänförliga till det obligatoriska lagområdet (jfr 2 kap. 3 § och 8 kap. 7 § tredje stycket RF).

Även i fråga om kommunernas ställning som huvudmän för grundskolan finns föreskrifter som hittills har meddelats av Kungl. Maj:t men som med anledning av 8 kap. 5 och 7 §§ RF bör föras över till lag eller grundas på bemyndigande i lag. Till denna kategori hör de redan berörda föreskrifterna om läsårets längd och antalet veckotimmar, dvs. föreskrifter som anger ramen för kommunens åligganden i fråga om undervisningen. Hit får vidare räknas bl. a. föreskriften om att kommunfullmäktige får bestämma att förvaltning och verkställighet i fråga om byggnad och mark för skola som står under skolstyrelsens förvaltning skall handhas av annan kommunal nämnd än skolstyrelsen (2 kap. 4 § första stycket skolstadgan) och föreskrifter av motsvarande innehåll om anställning av annan personal än skolledare, lärare, skolläkare och skolsköterska (17 kap. 55 § andra stycket skolstadgan).

och om handläggningen av frågor om ledighet m. m. för sådan personal (18 kap. 9 § andra stycket skolstadgan), föreskriften om skyldighet för kommun att beakta länsskolnämnds beslut om anordnande eller indragning av skolenhet (2 kap. 22 § andra stycket skolstadgan), föreskriften att länsskolnämnd årligen beslutar om klassanordning (5 kap. 22 § skolstadgan), föreskriften om att huvudman för sjukvårdsanstalt, barnhem eller liknande anstalt får övertaga kommunens åliggande att ansvara för undervisningen av barn som vistas på anstalten (5 kap. 45 § skolstadgan) samt föreskriften om skyldighet för kommun att ge eleverna i grundskolan vissa läromedel som gåva och vissa måltider (2 kap. 27 § andra och tredje styckena skolstadgan). Lagform eller bemyndigande i lag krävs också för de grundläggande föreskrifterna om skyldighet för kommunerna att anordna skolhälsovård (4 kap. skolstadgan).

Vad som anförts för grundskolans del om den enskildes rättigheter och skyldigheter äger motsvarande tillämpning i fråga om annan obligatorisk utbildning än den som ges i grundskolan. Detta innebär för specialskolans del att till lagområdet får hänföras följande föreskrifter i specialskolstadgan (1965:478, omtryckt 1970:327, ändrad senast 1974:405) nämligen dels den föreskrift som handlar om att elev i specialskolan under de motsvarande villkor som gäller för grundskolan får befrias från skolgången om han kan beredas lämplig utbildning eller annan lämplig sysselsättning, dels de grundläggande föreskrifterna om skolhälsovården (13 § andra stycket och 46, 47 och 49 §§).

Enligt 33 § skollagen kan skolplikt fullgöras i annan offentlig skola än grundskolan eller i enskild statsunderstödd skola enligt bestämmelser som meddelas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Med offentlig skola åsyftas nomadskolan. Föreskrifter om nomadskolan finns i nomadskolstadgan (1967:216, omtryckt 1971:390 och ändrad senast 1974:406). I fråga om enskild statsunderstödd skola har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter i privatskolstadgan (1967:270, omtryckt 1971:259 och ändrad senast 1972:90). För elev som fullgör skolplikt i nomadskola eller i privatskola som avses i privatskolstadgan gäller i fråga om skolhälsovård detsamma som i grundskolan (19 § nomadskolstadgan och 19 § privatskolstadgan). Även dessa föreskrifter om skolhälsovård kräver – såsom avseende skolpliktiga elever – lagens form.

Gymnasieskolan är frivillig. Föreskrifter om gymnasieskolan kan därför inte anses innefatta sådana åligganden för eleverna och inte heller avse sådana ingrepp i övrigt i elevernas personliga eller ekonomiska förhållanden som anges i 8 kap. 3 § RF. I detta sammanhang torde det dock vara lämpligt att ta upp en fråga om komplettering av 29 § skollagen på annan grund. Enligt denna paragraf gäller att ungdomar som är bosatta i Sverige och som fyller föreskrivna inträdesvillkor har rätt till undervisning i gymnasieskolan i mån av tillgång på plats. I skolstadgan har denna rätt

på några punkter begränsats. Att sådana begränsningar finns framgår inte av 29 § skollagen. Denna brist bör nu rättas till. Jag syftar här på bestämmelser av det slag som finns i 9 kap. skolstadgan, nämligen dels föreskrifterna om begränsning i rätten för elev i gymnasieskolan att tas in på annan studieväg i gymnasieskolan (7 och 8 §§), dels föreskrifterna om skiljande från undervisningen med hänsyn till bristande studieresultat (42 §), dels föreskriften om att elev i gymnasieskolan skall anses ha avgått från skolan, om han inte inställer sig vid uppropet och inte heller inom viss tid anmäler giltigt förfall (51 §), dels föreskrifterna om avstängning och förvisning från gymnasieskolan (58 §).

Vad därefter angår kommunernas och landstingskommunernas ställning som huvudmän för gymnasieskolan får behovet av föreskrifter i lag eller bemyndiganden i lag bedömas med utgångspunkt i att skollagen ålägger kommunerna och landstingskommunerna att främja åtgärder i syfte att bereda ungdom undervisning i gymnasieskolan. Med denna utgångspunkt finner jag hinder inte möta mot att regeringen i samma omfattning som för grundskolan meddelar föreskrifter med stöd av reglerna om restkompetensen i 8 kap. 13 § RF. Till restkompetensen hör också föreskrifter om bl. a. minsta antal elever för undervisning. I andra avseenden innebär den nya RF emellertid att föreskrifter som f. n. meddelats av Kungl. Maj:t bl. a. i skolstadgan i fortsättningen skall ha lagform eller grundas på bemyndigande i lag. Detta gäller bl. a. föreskrifter som motsvarar vissa av dem som jag nyligen nämnde på tal om kommunernas åligganden beträffande grundskolan (1 kap. 5 §, 2 kap. 4 § andra stycket, 4 kap., 17 kap. 55 § andra stycket och 18 kap. 9 § andra stycket skolstadgan). Därutöver bör uppmärksammas den precisering av kommunernas och landstingskommunernas åligganden och befogenheter som innefattas i föreskrifterna i skolstadgan om skolöverstyrelsens tillstånd för anordnande av gymnasieskola eller studieväg i gymnasieskola (7 kap. 6–11 §§) och för inrättande av skolenhet i vilken denna skolform skall ingå (2 kap. 20 §). Till det primära lagområdet hör också föreskriften om skyldighet för kommun och landstingskommun att underkasta sig skolöverstyrelsens prövning av lokalbehovet för gymnasieskolan (2 kap. 25 § första stycket skolstadgan).

Föreskrifter om skyldighet för kommun att utge ersättning för elev som deltar i undervisning i annan kommun än den i vilken han är kyrkobokförd, s. k. interkommunal ersättning, är enligt RF att hänföra till lagområdet. Sådana föreskrifter finns för grundskolan och gymnasieskolan i 46 och 47 b §§ skollagen. Eftersom skollagen gäller endast i fråga om barn och ungdom, har föreskrifterna i 46 och 47 b §§ inte ansetts tillämpliga på vuxna som tas emot såsom elever i gymnasieskolan. Föreskrifter om interkommunal ersättning för vuxna elever i gymnasieskola har därför meddelats särskilt och tagits in i kungörelsen om kommunal och statlig vuxenutbildning (114 och 155 §§). Bestämmelserna avser ersättning för elev som efter

21 års ålder upptar studier vid gymnasieskola efter flera års avbrott i studierna.

Kungl. Maj:t har föreskrivit att mark och lokaler som disponeras för grundskolan och gymnasieskolan bör upplåtas för annat än skolans behov, om större olägenhet inte vållas verksamheten i skolan (2 kap. 26 § första stycket skolstadgan). Föreskrift har i samma ordning meddelats om att mark och lokaler under samma villkor skall upplåtas för frivillig bildningsverksamhet och liknande verksamhet bland ungdom. Tas i det senare fallet ut ersättning, får den motsvara högst den ökning av kommunens eller landstingskommunens kostnader som omedelbart föranleds av upplåtelsen (2 kap. 26 § andra stycket skolstadgan). Föreskrifterna bör i detta sammanhang ges lagform. I samband därmed bör den begränsning till ungdom, som nu gäller i fråga om skyldigheten att upplåta mark och lokaler för frivillig bildningsverksamhet och liknande verksamhet, tas bort.

Vid sidan om den i skollagen angivna verksamheten inom grundskolan och gymnasieskolan pågår fortlöpande försöksverksamhet i syfte att vinna erfarenheter som kan främja utvecklingen på skolområdet. För försöksverksamheten föreligger behov av att kunna göra avsteg från föreskrifter som eljest gäller i pedagogiskt och organisatoriskt avseende. Riksdagen har också i skilda sammanhang lämnat Kungl. Maj:t bemyndiganden att för försöksverksamhet göra avvikelser från gällande föreskrifter (jfr prop. 1962:54 s. 567, SÄU 1962:1, rskr 1962:328). Det bör även i fortsättningen vara möjligt för regeringen att meddela särskilda föreskrifter för försöksverksamhet inom skolväsendet. Av skollagen bör uttryckligen framgå att för försöksverksamhet – liksom hittills – gäller föreskrifter som regeringen meddelar.

Vad jag har anfört i det föregående om föreskrifter för skolväsendet bör föranleda följande lagstiftning.

I 8 § skollagen bör föras in bestämmelser som svarar mot nuvarande föreskrifter i 2 kap. 4 § första stycket, 17 kap. 55 § andra stycket och 18 kap. 9 § andra stycket skolstadgan om överlämnande av vissa uppgifter till annan nämnd än skolstyrelsen. I anslutning härtil bör 9 § andra stycket a) skollagen förtydligas. Av lagrummet i fråga bör sålunda uttryckligen framgå att skolstyrelsens befogenheter kan inskränkas dels genom att regeringen enligt 8 § skollagen har beslutat om särskild styrelse för del av kommunens gymnasieskola, dels genom att kommunfullmäktige enligt samma paragraf har beslutat att viss del av skolstyrelsens uppgifter skall fullgöras av annan kommunal nämnd, dels genom att viss uppgift som avser förvaltning och verkställighet enligt regeringens bestämmande har uppdragits åt annat organ. Exempel på sådana uppdrag är de som i skolstadgan har givits bl. a. skolöverstyrelsen och länskolnämnden (exempelvis 18 kap. 11 § skolstadgan) samt rektor, klasskonferensen, intagningsnämnden och samarbetsnämnden. Motsvarande ändringar bör göras i 20 b och 20 c §§ i vad avser landstingskommunens gymnasieskola.

I 48 § skollagen bör föras in en bestämmelse om att regeringen får föreskriva om rätt för kommun att genom annan anordna undervisning som avses i 24 § tredje stycket skollagen. En sådan föreskrift gör det möjligt att i skolstadgan behålla nuvarande föreskrifter i 5 kap. 45 §. Föreskrifterna i 114 och 115 §§ kungörelsen om kommunal och statlig vuxenutbildning angående skyldighet för kommun eller landstingskommun att utge interkommunal ersättning för vissa vuxna elever i gymnasieskolan bör nu föras över till lag. Lagbestämmelsen bör kunna få sin plats i skollagen. Jag föreslår att den förs in i 9 kap. som en ny 52 a §.

Föreskrifterna i 2 kap. 11 § andra stycket skolstadgan om villkor för befrielse från skolgång m. m. enligt 36 § andra stycket skollagen bör föras in i detta lagrum, som avser förutom elever i grundskolan även elever i bl. a. nomadskolan. Motsvarande villkor m. m. för elev i specialskolan, vilket f. n. finns i 13 § andra stycket specialskolstadgan, bör också framgå av skollagen. Detta kräver dock inte någon ändring i skollagen, eftersom de bestämmelser om elever i specialskolan som finns i 39 a § skollagen omfattar en hänvisning till bl. a. 36 § skollagen.

Den komplettering av föreskrifterna i 29 § skollagen om ungdomars rätt till undervisning i gymnasieskolan som jag föreslagit i det föregående bör utformas så att därav framgår att det kan finnas föreskrifter om andra villkor för rätt till undervisning än de som anges i 29 § skollagen och att sådana föreskrifter meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av annan myndighet. Denna komplettering bör tas in i 29 § första stycket. I samband därmed bör första meningen i det nuvarande andra stycket flyttas till första stycket.

De grundläggande föreskrifterna om det ansvar för skolhälsovården som åvilar huvudmannen för grundskola eller gymnasieskola enligt 4 kap. skolstadgan (1, 2, 4 och 5 §§ samt 7 § i vad avser elevs rätt att kostnadsfritt anlita skolhälsovården) bör flyttas till skollagen. Beträffande grundskolan kan de lämpligen tas in i en ny paragraf, 25 a §, vad avser gymnasieskolan i ett nytt tredje stycke i 29 §. Nuvarande bemyndigande för skolöverstyrelsen i 4 kap. 4 § andra stycket skolstadgan att närmare bestämma omfattningen av skolhälsovården i gymnasieskolan måste härvid ändras till att avse ett bemyndigande för regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Föreskrifterna i 4 kap. 4, 5 och 7 §§ skolstadgan om skyldighet för elev i grundskolan att undergå läkarundersökning bör också placeras i den nya 25 a §. Motsvarande föreskrift för eleverna i gymnasieskolan kräver däremot, såsom avseende en frivillig skolform, inte lagform utan bör stå kvar i skolstadgan. Även i fråga om specialskolan bör de grundläggande föreskrifterna om skolhälsovård (46, 47 och 49 §§ specialskolstadgan) föras över till skollagen, lämpligen till en ny paragraf, 28 b §. Detta kräver en ändring av formell karaktär i 28 a §. Införandet av föreskrifter om skolhälsovård i skollagen bör föranleda en formell ändring av rubriken till 5 kap.

De föreskrifter i lag som behövs för skolhälsovården i nomadskolan och i privatskola, som avses i privatskolstadgan, kan lämpligen tas in i 33 § skollagen. Av de nya föreskrifterna bör framgå att sådan skola skall omfatta skolhälsovård för skolpliktig elev. I fråga om sådan skolhälsovård bör föreskrifterna i 25 a § i övrigt äga motsvarande tillämpning. Det bör dock vara möjligt för regeringen att medge undantag.

I 50 § skollagen bör tas in de föreskrifter om upplåtelse av mark eller lokaler för annat än skolans ändamål som f. n. finns i 2 kap. 26 § skolstadgan. Därvid bör, som jag redan har förordat, upplåtelseskyldigheten såvitt avser frivillig bildningsverksamhet och liknande verksamhet inte längre begränsas till att gälla bara sådan verksamhet bland ungdom. Enligt 19 kap. 5 § skolstadgan får besvär över beslut i ärende om upplåtelse f. n. föras hos länsskolnämnden. Någon motsvarande besvärstbestämmelse bör inte tas in i skollagen. Det bör nämligen räcka med den möjlighet till kommunalbesvär som följer av 53 § tredje stycket skollagen.

I fråga om övriga av mig nämnda föreskrifter för grundskolan och gymnasieskolan som faller under det primära lagområdet samt beträffande andra bestämmelser av liknande slag bör nu utverkas bemyndigande i lag. Detta bemyndigande bör alltså ge regeringen rätt att meddela föreskrifter om sådana åligganden för eleverna i grundskolan som närmare bestämmer innebörden i skolplikten, såsom föreskrifter om läsårets längd, antal veckotimmar, skolarbetstid och elevs ledighet. Bemyndigandet bör också omfatta de föreskrifter om avstängning av elev i grundskolan som finns i 6 kap. 30 § andra stycket skolstadgan. Bemyndigandet bör vidare ge regeringen rätt att meddela föreskrifter som närmare bestämmer innebörden i kommunernas och landstingskommunernas befattning med grundskolan och gymnasieskolan, såsom föreskrifter om läsårets längd, antal veckotimmar och skolarbetstid. Bemyndigandet omfattar också exempelvis de nuvarande bestämmelserna i 2 kap. 22 § andra stycket skolstadgan om skolenhet för grundskolan och föreskrifterna i 2 kap. 27 § andra och tredje styckena skolstadgan om skyldighet för kommun att tillhandahålla läromedel m. m. som gåva. I fråga om gymnasieskolan gäller bemyndigandet exempelvis även föreskrifterna i 2 kap. 20 § och 25 § första stycket samt i 7 kap. 6–11 §§ skolstadgan om anordnande av skolenhet med gymnasieskola, om lokalbehovsprövning för gymnasieskola samt om inrättande av gymnasieskola eller del därav. Bemyndigandena bör kunna tas in i 55 § skollagen. Nuvarande föreskrifter i 55 § behövs inte längre med hänsyn till stadgandet i 8 kap. 13 § första stycket 1 RF. I 55 § skollagen bör vidare införas bestämmelse om att regeringen får meddela föreskrifter för försöksverksamhet inom de skolor som avses i skollagen. Den ändring av 55 § skollagen som jag förordat kräver i sin tur att 2 och 2 b §§ skollagen ändras. Hänvisningen i dessa paragrafer till skollagen och särskilda föreskrifter bör nämligen utgå.

De föreskrifter som regeringen meddelar med stöd av bemyndigandena

i 55 § skollagen kan behöva fyllas ut med bestämmelser av förvaltningsmyndighet, främst skolöverstyrelsen. Till största delen torde sådana bestämmelser få karaktär av verkställighetsföreskrifter, och i motsvarande mån saknas behov av lagstöd för regeringens uppdrag till myndigheten. Det kan emellertid tänkas att bestämmelser som förvaltningsmyndighet lämpligen bör besluta inte alltid rymms inom begreppet verkställighetsföreskrifter. En möjlighet till subdelegering bör därför öppnas i 55 § skollagen. Den bör dock begränsas till att avse "närmare föreskrifter" i de ämnen som enligt paragrafen kan bli föremål för delegation till regeringen.

Det bör betonas att de föreskrifter som enligt vad jag har anfört i det föregående nu bör föras över till lag eller meddelas med stöd av bemyndigande i lag genomgående har tillkommit med riksdagens medverkan. I sak är det därför inte fråga om nya föreskrifter eller nya bemyndiganden utan endast om att i lag föra in föreskrifter, som motsvarar vad riksdagen redan har godtagit eller lämnat utan erinran eller att i lag ge regeringen bemyndigande att meddela föreskrifter i frågor, där riksdagen redan har godtagit att regeringen utövar normgivning. Självfallet bör regeringen i samma utsträckning som hittills höra riksdagen i uppkommande frågor av större betydelse.

Jag har i det föregående föreslagit att en rad föreskrifter som har meddelats av Kungl. Maj:t förs över till lag. I anslutning här till bör de paragrafer som f. n. innehåller dessa föreskrifter upphävas. Då bemyndigande som svarar mot föreskrifterna i allmänhet saknas, föreslår jag att upphävandet sker genom lag. Det bör av författningstekniska skäl avse alla berörda paragrafer i deras helhet. De delar av paragraferna som inte förs in i lag, får i annat sammanhang ånyo utfärdas av regeringen.

6.14 Förslaget till lag med bemyndigande att besluta föreskrifter om kommuns och landstingskommuns medverkan i utbildningen

I föregående avsnitt har jag uppehållit mig vid den utbildning som meddelas i grundskolan, specialskolan, nomadskolan och gymnasieskolan. Övrig utbildning i samhällets regi – vilken har frivillig karaktär – har som regel staten som huvudman. För vissa utbildningsformer är emellertid kommun eller landstingskommun huvudman. Till denna kategori hör t. ex. kommunal vuxenutbildning enligt kungörelsen om kommunal och statlig vuxenutbildning och sjuksköterskeutbildning. Någon i lag föreskriven skyldighet för kommun eller landstingskommun att anordna sådan utbildning finns inte. Om kommun eller landstingskommun anordnar sådan utbildning, utgår regelmässigt statsbidrag. De föreskrifter som Kungl. Maj:t har meddelat angående kommuns eller landstingskommuns ställning som huvudman får anses i första hand utgöra sådana statsbidragsvillkor som omfattas av regeringens restkompetens enligt 8 kap. 13 § RF.

För vissa utbildningsformer inom det område som jag nu behandlar finns dock av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter som enligt den nya RF faller inom lagområdet på grund av föreskrifterna i 8 kap. 5 § om normgivning som rör kommunerna. Jag avser här föreskrifterna om elevområden och interkommunal ersättning i kungörelsen om kommunal och statlig vuxenutbildning (27 och 114–116 §§). Föreskrifter om interkommunal ersättning finns även i fråga om korrespondensundervisning på gymnasial nivå (ämb.skr. 1971-06-30) och i bestämmelserna om försök med särskild gymnasial utbildning i glesbygd (ämb.skr. 1971-04-23). Jag åsyftar vidare de föreskrifter i kungörelsen om kommunal och statlig vuxenutbildning som ålägger kommuns skolstyrelse och i vissa fall annan kommunal nämnd att vara styrelse för statlig vuxenutbildning i kommunen, att handlägga frågor om ledighet m. m. för viss statligt anställd personal och att handha den ekonomiska förvaltningen av den statliga vuxenutbildningen (4, 109 och 111–113 §§). Föreskrifter av motsvarande slag samt föreskrifter om interkommunal ersättning finns också i stadgan (1959:425) för sjöbefälsskolorna i riket (omtryckt 1972:403). Vidare har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter som ålägger kommuner att ställa sitt skolväsende till förfogande för lärarutbildning. Sådana föreskrifter finns bl. a. i 6 § stadgan (1968:318) för lärarhögskolorna (omtryckt 1971:463, ändrad senast 1974:431).

Jag anser det mest ändamålsenligt att den formella beslutanderätten i fråga om de föreskrifter som jag har nämnt nu alltså får tillkomma regeringen. För att så skall kunna ske behövs ett bemyndigande för regeringen att dels meddela föreskrifter om samverkan mellan kommuner och landstingskommuner i fråga om vuxenutbildning och annan utbildning som motsvarar utbildning enligt läroplanerna för grundskolans högstadium, gymnasieskolan eller därmed jämförlig utbildning, dels meddela föreskrifter om skyldighet för kommun eller landstingskommun att medverka vid statlig eller statsunderstödd utbildning. Det är dock inte lämpligt att i lagens form utforma bemyndiganden så snävt att de täcker endast redan meddelade föreskrifter. En sådan utformning skulle kunna leda till formella hinder för den fortlöpande reformverksamhet som bör vara möjlig inom utbildningsområdet. Den skulle också kunna uppfattas såsom en begränsning av kommunernas och landstingskommunernas befogenhet att medverka vid utbildning. Mot denna bakgrund föreslår jag att bemyndigandena utformas så att regeringen får meddela föreskrifter om kommuns eller landstingskommuns medverkan i utbildning. Bemyndigandet bör avse all utbildning för vilken inte redan finns erforderlig reglering i lag. Det bör alltså inte gälla grundskolan, specialskolan, särskolan eller gymnasieskolan och inte heller sådan skola som avses i 33 eller 34 § skollagen, däribland nomadskolan. Regeringen bör medges rätt att subdelegera. Jag vill i detta sammanhang understryka att bemyndigandet avser endast rätt att i annan form än lag meddela föreskrifter. I fråga om innehållet i dessa föreskrifter bör självfallet

gälla att kommuner och landstingskommuner inte skall åläggas nya förpliktelser utan riksdagens medverkan, exempelvis genom beslut om statsbidrag. De bemyndiganden som jag nu har föreslagit bör tas in i en särskild lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om kommuns och landstingskommuns medverkan i utbildning.

6.15 Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)

Föreskrifter om statligt studiestöd finns i studiestödslagen (1973:349, omtryckt 1974:483) och studiestödskungörelsen (1973:418, ändrad 1974:484). Det åligger enligt dessa författningar kommunala och landstingskommunala organ samt även enskilda läroanstalter att medverka i handläggningen av frågor om studiestöd. En allmän föreskrift om denna skyldighet att medverka bör med hänsyn till föreskrifterna i 8 kap. 3 och 5 §§ RF tas in i studiestödslagen. De närmare reglerna om denna medverkan kan däremot regeringen meddela med stöd av föreskrifterna i 8 kap. 13 § RF. Den nyss nämnda allmänna föreskriften bör föras in i 1 kap. 4 § studiestödslagen.

Frågor om studiestöd ankommer i kommun på skolstyrelsen och i landstingskommun på landstingskommunens utbildningsnämnd. Enligt föreskrifter i studiestödskungörelsen kan emellertid såväl kommun som landstingskommun besluta att annan kommunal resp. landstingskommunal nämnd skall handlägga frågorna om studiestöd. Att så kan ske bör uttryckligen anges i 1 kap. 4 § studiestödslagen. I den mån fråga om studiestöd ankommer på statligt organ kan regeringen besluta vilket detta organ skall vara. Nuvarande 1 kap. 4 § andra stycket studiestödslagen, vari anges att viss uppgift ankommer på centrala studiestödsnämnden, kan därför utgå och ersättas med föreskrifter i studiestödskungörelsen.

Föreskrifter om återbetalning av studiemedel bör liksom hittills utfärdas i lags form. Vissa av de bestämmelser som rör återbetalningsskyldigheten finns f. n. i studiestödskungörelsen (5 kap. 12 och 13 §§ samt punkt 4 övergångsbestämmelserna till kungörelsen (1974:484) om ändring i studiestödskungörelsen). De bör nu föras över till studiestödslagen. Det bör ske genom en ändring i 5 kap. 60 § samt genom införande av en övergångsbestämmeelse.

Regeringen har rätt att meddela verkställighetsföreskrifter till studiestödslagen utan att detta särskilt anges i lagen. Med hänsyn härtill kan bestämmelserna i 5 kap. 87 § tredje stycket samt 6 kap. 4 § studiestödslagen upphävas.

6.16 Förslaget till lag om ändring i radiolagen (1966:755)

I kungörelsen (1967:448) om innehav och användning inom svenskt territorium av radiosändare och mottagare på utländskt fartyg, luftfartyg eller

motorfordon finns en straffbestämmelse med fängelse i straffskalan (10 §). Denna torde kunna överföras till 10 § radiolagen (1966:755).

6.17 Förslaget till lag om ändring i lagen (1965:61) om behörighet att utöva veterinäryrket m. m.

I allmänna veterinärinstruktionen (1971:810) meddelas bestämmelser för alla yrkesverksamma veterinärer, även sådana som inte är anställda i allmän tjänst. Bl. a. gäller att veterinär som står under lantbrukstyrelsens inseeende är skyldig att följa de föreskrifter som lantbruksstyrelsen meddelar och att låta sin verksamhet inspekteras av styrelsen. Enligt 6 § får veterinär inte obehörigen yppa något som har meddelats honom i förtroende i hans egenskap av veterinär eller vad han själv funnit angående djursjukdom eller dess uppkomst. Veterinär får ej heller obehörigen röja eller nyttja yrkeshemlighet som han har fått kännedom om i tjänsten. Uppsätlig eller oaktسام överträdelse av tystnadsplikten kan föranleda böter eller fängelse i högst ett år (29 §). Allmänt åtal får väckas endast efter angivelse av målsägande. För överträdelse av vissa andra föreskrifter, däribland den om skyldighet att underkasta sig inspektion, stadgas böter. Lantbruksstyrelsen kan enligt instruktionen tilldela veterinär som utövar enskild verksamhet varning och förelägga honom vite för att framtvinga något som åligger honom i yrket.

Bestämmelser om åligganden för veterinär som inte är offentligt anställd faller under beskrivningen i 8 kap. 3 § RF av lagområdet men är delegeringsbara enligt 7 § samma kapitel, eftersom de avser näringsverksamhet. Bl. a. önskemålet om att hålla samman föreskrifter för veterinär i offentlig och enskild verksamhet talar för att delegationsmöjligheten utnyttjas. Jag föreslår att ett bemyndigande förs in i lagen (1965:61) om behörighet att utöva veterinäryrket m. m. Det bör innehålla medgivande till subdelegation. Bestämmelserna bör tas in i 14 § och där ersätta nuvarande bestämmelse, som är obehövlig.

I två avseenden tillåter emellertid RF inte delegation. Jag syftar dels på bestämmelsen om veterinärs skyldighet att låta sin verksamhet inspekteras (se 2 kap. 3 § och 8 kap. 7 § tredje stycket RF), dels på föreskrift om tystnadsplikt för veterinär som inte är i allmän tjänst. Av denna anledning bör veterinärinstruktionens bestämmelser om inspektion och om tystnadsplikt föras över till lagen om behörighet att utöva veterinäryrket m. m. och där tas in i två nya paragrafer, 15 och 16 §§. Bestämmelserna bör utformas så, att de så nära som möjligt ansluter till motsvarande föreskrifter i den lag med vissa bestämmelser för personal inom hälso- och sjukvård m. fl. som jag har föreslagit i det föregående. Det får ankomma på regeringen att upphäva motsvarande föreskrifter i veterinärinstruktionen.

6.18 Förslaget till lag med bemyndigande att meddela vissa föreskrifter för trädgårdsnäringen

Med stöd av riksdagens beslut – prop. 1966:1 (bil. 11 p. C 9); JoU 1 (p. 17); rskr 9 – har regeringen meddelat bestämmelser om kvalitetsfrämjande åtgärder och sundhetskontroll i fråga om vissa trädgårdsprodukter, nämligen dels kungörelsen (1966:339) om obligatorisk sundhetskontroll av vissa plantskolealster, dels kungörelsen (1966:340) om kvalitetsbenämning på plantskolealster, dels kungörelsen (1967:134) om kvalitetsbenämning på äpplen och päron. Kungörelserna hänvisar till närmare föreskrifter, beslutade av myndighet och, beträffande 1967 års kungörelse, av Svenska Fruktfrämjandet. Den som saluhåller eller försäljer vara i strid med kungörelserna döms till böter. Kungörelserna upptar också bestämmelser om förverkande. Det kan vidare nämnas att kungörelsen (1966:339) om obligatorisk sundhetskontroll av vissa plantskolealster ålägger plantskolehavare skyldighet att utge årlig avgift för sundhetskontroll.

Bestämmelser av det slag som jag har angett nu hör till lagområdet. Det bör emellertid alltjämt kunna beslutas av regeringen. Behövt bemyndigande kan beslutas med stöd av den delegationsföreskrift i 8 kap. 7 § första stycket RF som gäller bestämmelser om näringsverksamhet (punkt 3) och, såvitt avser avgiftsskyldigheten, med stöd av 8 kap. 9 § RF. Då bemyndigandet inte har någon naturlig plats i existerande lag, föreslår jag att det tas upp i en särskild delegationslag. Jag vill tillägga, att det givetvis är lämpligt att regeringen inhämtar riksdagens yttrande angående de allmänna riktlinjerna för en reglering av nu aktuellt slag. Regeringen kan, utan att det uttryckligen behöver sägas i delegationslagen, besluta föreskrifter om bötesstraff. Däremot kan regeringen inte på bemyndigandet grunda rätt att besluta regler om förverkande. På grund härav bör, med tillämpning av 8 kap. 7 § tredje stycket sista meningen RF, i delegationslagen upptas en bestämmelse om förverkande med anledning av överträdelse av föreskrift, som har meddelats med stöd av bemyndigandet. – Lagen bör vidare innehålla ett medgivande till subdelegation till förvaltningsmyndighet.

Regeringen torde få förordna om upphävande av förverkandebestämmelserna i de berörda kungörelserna. Upphävandet föranleder en särskild övergångsbestämmelse till den föreslagna lagen.

6.19 Förslaget till lag om ändring i lagen (1933:231) om utrotande av berberis å viss mark

I 7 § förevarande lag finns f. n. ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om förbud mot försäljning och plantering av berberis. Med stöd av bemyndigandet har regeringen utfärdat kungörelsen (1959:233) om förbud mot försäljning och plantering av berberisbuskar. I 3 § kungörelsen

föreskrivs böter och förverkande med anledning av överträdelse av föreskrift i kungörelsen.

Bemyndigandet i 7 § i lagen står i överensstämmelse med nya RF (8 kap. 7 § första stycket punkt 4). Föreskrift om förverkande kräver emellertid enligt RF alltid lagform. Jag föreslår därför att förverkanderegeln flyttas från kungörelsen till lagen. Också föreskriften om böter bör lämpligen få sin plats i lagen.

6.20 Förslaget till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- och utförsel av varor

Föreskrifter om in- och utförsel kan delas in i två kategorier. Till den ena kategorin hör bestämmelser som föreskriver skyldighet att erlagga en ekonomisk prestation till staten i form av tull, annan skatt eller avgift. Den andra kategorin utgörs av regler som förbjuder in- eller utförsel i visst hänseende. Ett sådant förbud kan vara absolut men är ofta modifierat genom föreskrift om licens eller villkor av annat slag. Till denna kategori kan också hänföras särskilda ordningsföreskrifter för in- eller utförsel. Vad jag nu avser att behandla är frågan om behovet av delegation från riksdagen till regeringen att besluta föreskrifter som hör till den senare kategorin.

Nu gällande föreskrifter om import- och exportförbud är talrika och mångskiftande. Åtskilliga förbud framgår av lag. Men oftare är förbudsreglerna upptagna i kungörelser eller andra författningar som har beslutats av regeringen. Regeringens beslutanderätt är i allmänhet att se som ett utflöde av den ekonomiska normgivningsmakt som enligt 1809 års RF tillkom kungen.

Enligt 1974 års RF faller otvivelaktigt regler som begränsar rätten till in- eller utförsel inom det primära lagområdet. Reglerna i fråga är emellertid delegeringsbara. I 8 kap. 7 § första stycket punkt 3 RF anges att regeringen efter bemyndigande i lag kan besluta föreskrifter som avser in- eller utförsel av varor, av pengar eller av andra tillgångar.

Gällande rätt uppvisar flera exempel på författningar om import- eller exportrestriktioner som har beslutats av regeringen med stöd av bemyndigande i lag. I ett ganska stort antal fall har emellertid regeringens beslut tillkommit utan sådant särskilt stöd.

Enligt kungörelsen (1947:82) angående allmänt importförbud gäller sålunda att införsel av andra varor än sådana som är upptagna i en särskild frilista tills vidare inte får äga rum, om inte importlicens har meddelats. I vissa fall får dock gods införas utan hinder av förbudet. Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t och enligt grunder som Kungl. Maj:t bestämmer får vidare myndighet som meddelar importlicens medge undantag från kravet på licens beträffande vissa varuslag som inte omfattas av frilistan. Importlicens meddelas av statens jordbruksnämnd eller kommerskollegium. Kungörelsen

(1950:324) angående allmänt exportförbud uppställer på motsvarande sätt som den nyss nämnda författningen förbud mot utförsel av varor utan tillstånd av myndighet. Import- och exportförbudskungörelserna hör till handelsdepartementets ansvarsområde.

De allmänna import- och exportförbudskungörelserna är instrument som används för att trygga samhällsekonomin och folkförsörjningen eller av särskilda handelspolitiska skäl. De situationer då import- och exportrestriktioner är påkallade av särskilda handelspolitiska hänsyn är av så skilda slag, att det här inte är möjligt att ge en uttömmande redovisning för dem. Några exempel vill jag dock ge. Enligt många internationella avtal (t. ex. GATT-, EFTA- och EG-avtalen) är det möjligt att tillgripa motåtgärder när en part inte tillämpar avtalet. Den förfördelade parten kan i sådana situationer återkalla gjorda medgivanden och exempelvis tillgripa restriktioner mot handeln med motparten. Vidare förekommer det att parterna i ett handelsavtal åtar sig att begränsa importen från länder som står utanför avtalet och att tillämpa vissa kontrollåtgärder även beträffande import från medlemsländerna. Handelspolitiska skäl kan under vissa omständigheter motivera särskilda ingrepp i utrikeshandeln även när det inte föranleds av avtalsbestämmelser.

Liknande syften som de nu angivna fullföljer också vissa mera speciella föreskrifter om import- och exportförbud. Dessa kan emellertid vara förestavade också av andra skäl, t. ex. av hänsynen till hälsovården, växtskyddet, skyddet mot djursjukdomar och önskemålet att försäkra sig om god kvalitet på vissa produkter. Här kan nämnas följande, till jordbruksdepartementet hörande författningar, nämligen kungörelsen (1949:446) med vissa bestämmelser angående införsel av skogsfrö och skogsplanter, kungörelsen (1950:84) med vissa bestämmelser angående införsel av fruktträd och bärbuskar, kungörelsen (1950:506) med vissa bestämmelser angående utförsel av fisk, fiskrom och fiskkonserver, kungörelsen (1951:637) angående införsel av djursperma, kungörelsen (1956:333) med vissa bestämmelser angående utförsel av vallväxtfröer m. m., kungörelsen (1958:528) med vissa bestämmelser angående utförsel av smör, ost och ägg, veterinära införselkungörelsen (1958:551), veterinära utförselkungörelsen (1958:552), kungörelsen (1959:211) angående införsel till riket av vissa slag av frön, kungörelsen (1959:229) angående införsel av växter m. m., kungörelsen (1962:62) angående införsel av levande bin och kungörelsen (1968:215) med vissa bestämmelser om utförsel av potatis.

Vid sidan av de nu nämnda grupperna av författningar faller kungörelsen (1949:614) angående förbud mot utförsel från riket av krigsmateriel. Genom kungörelsen, som handläggs inom handelsdepartementet, regleras utförsel från riket av sådana varor som enligt bilaga till kungörelsen är att anse som krigsmateriel. I brådskande fall får chefen för handelsdepartementet förordna att kungörelsen under viss kortare tid skall tillämpas även i fråga om vara som inte är upptagen i bilagan men som kan få militär användning.

Den nu gjorda uppräknningen av regeringsförfattningar om import- eller exportförbud, vilka inte kan stödjas på ett uttryckligt bemyndigande, är långtifrån uttömmande. Vissa har tillkommit för att tillgodose andra ändamål än de hittills angivna, t. ex. för att trygga allmän säkerhet eller för att göra det möjligt att bevara äldre kulturföremål inom landet. Inte sällan tar de av regeringen meddelade bestämmelserna sikte inte bara på import eller export utan också på annan hantering, såsom tillverkning eller försäljning. Jag kan t. ex. hänvisa till regleringen i läkemedelsförordningen (1962:701) och narkotikaförordningen (1962:704).

Enligt min mening står det klart att regeringen för framtiden måste ha i det väsentliga samma befogenheter att besluta föreskrifter om in- och utförsel som den anses kunna utöva i dag. Ett viktigt skäl härför är att behov föreligger av att snabbt kunna gripa in med föreskrifter för att förebygga störningar inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen eller med bestämmelser som behövs av handelspolitiska skäl. Härtill kommer att det ofta rör sig om detaljerade bestämmelser som kan behöva ändras med korta mellanrum.

Jag vill förorda att en särskild lag tillskapas med bemyndigande att i vissa centrala hänseenden besluta föreskrifter om in- eller utförsel. Genom bestämmelserna i lagen bör den normgivningsrätt som nu tillkommer regeringen på området preciseras och, i viss mån, begränsas. Jag skall i det följande beröra hur bemyndigandet närmare bör utformas.

Som jag redan har framhållit bör regeringen inte i detta sammanhang tilläggas befogenhet att bestämma föreskrifter om tull eller avgift för in- eller utförsel. Det kan nämnas att frågan om regeringens befogenheter att meddela föreskrifter om tull regleras i tullförordningen (1973:979). Bemyndigandet i den nu aktuella lagen bör gälla i princip endast förbud mot eller villkor för in- och utförsel samt föreskrifter om skyldighet att vid import eller export underkasta sig viss procedur, t. ex. kontroll eller inspektion. I fråga om avgifter bör lagen dock medföra viss befogenhet. Regeringen bör sålunda få föreskriva om sådana avgifter som är avsedda att täcka statens kostnader för handläggningen av tillståndsärenden, för omhändertagande av gods eller för kontroll, inspektion e. d. i samband med viss in- eller utförsel. F. n. innehåller exempelvis veterinära införsel- och utförselkungörelserna (1958:551 och 552) samt kungörelsen (1958:528) med vissa bestämmelser angående utförsel av smör, ost och ägg föreskrifter om avgifter av detta slag. Nämnas kan också de föreskrifter om växtskyddsavgift som finns i kungörelsen (1959:229) angående införsel av växter m. m. och i kungörelsen (1960:235) om avgift för växtskyddskontroll vid införsel av växter.

En annan viktig inskränkning i bemyndigandelagens tillämpningsområde ernås, om regeringens rätt att besluta om in- eller utförsel anges gälla endast "vara". Härigenom utesluts i detta sammanhang regler om in- eller utförsel av pengar och andra betalningsmedel, fordringar och värdepapper. Rege-

ringens normgivningsbefogenhet på detta område bör liksom hittills regleras inom ramen för valutalagstiftningen.

De nu föreslagna avgränsningarna av det aktuella bemyndigandet kan emellertid inte anses tillfyllest. De bör kompletteras med angivande av de ändamål för vilka regeringen får besluta om import- och exportrestriktioner. Vid övervägande av vilka ändamål som bör komma i fråga har jag till en början ansett mig kunna bortse från nu gällande eller för framtiden förutsebar reglering som tar sikte inte endast på import eller export utan också på annan befattning med varor, såsom innehav, tillverkning eller försäljning. Behovet av delegation som bör avse mer än in- och utförsel får tillgodoses i annan ordning. Vidare är det min uppfattning att regeringens befogenhet enligt lagen bör gälla endast sådana föreskrifter, som är upptagna i de författningar inom handels- och jordbruksdepartementens ansvarsområden som jag har angett i det föregående, och andra föreskrifter av därmed jämförlig art.

På grund av det anförda föreslår jag att regeringen i lagen tilläggs befogenhet att besluta föreskrifter angående in- och utförsel av varor, om föreskrifterna behövs för att förebygga störningar inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen, för att tillgodose särskilda handelspolitiska skäl, för att främja kvaliteten på produkter av visst slag, för att tillgodose hälsovården eller miljövården eller skydda växter och djur mot sjukdomar eller för kontrollen av materiel som kan få militär användning. Regeringen får dock inte på grund av bemyndigandet i lagen besluta föreskrifter om tull eller, i vidare mån än jag har nämnt förut, om avgifter.

I de flesta av de nu existerande regeringsförfattningar som skulle komma att omfattas av det föreslagna bemyndigandet har regeringen uppdragit åt underordnad myndighet att, i större eller mindre omfattning, meddela ytterligare föreskrifter i ämnet. Det praktiska behovet av subdelegation på området är påtagligt. Jag föreslår därför att regeringen medges rätt att i den omfattning den finner lämpligt överlåta åt förvaltningsmyndighet att besluta föreskrifter som avses med delegationslagen.

Bestämmelser om påföljder och andra rättsverkningar av överträdelse av införsel- eller utförselförbud, som beslutas av regeringen med stöd av den nu föreslagna lagen, finns i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling. Brott som avses i lagen kan leda till frihetsstraff och förverkande. Med hänsyn till föreskriften i 8 kap. 7 § tredje stycket sista meningen RF kunde därför ifrågasättas om inte delegationslagen borde uppta i vart fall en hänvisning till varusmugglingslagens påföljds- och förverkandebestämmelser. Då emellertid brottsbeskrivningen i varusmugglingslagen innehåller självständiga brottsrekvisit och därför inte kan anses vara ett rent blankettstraffbud av det slag som åsyftas i den nämnda grundlagsföreskriften, torde en sådan hänvisning inte var av behovet påkallad.

6.21 Förslaget till lag om bemyndigande att meddela föreskrifter om auktorisation och godkännande av revisor

Enligt kungörelsen (1973:221) om auktorisation och godkännande av revisorer kan revisor som uppfyller vissa villkor auktoriseras eller godkännas. Avgift skall erläggas för ansökan enligt kungörelsen. Auktorisation och godkännande kan upphävas. Kungörelsen innehåller föreskrifter om vad som åligger auktoriserad eller godkänd revisor, däribland en bestämmelse om tystnadsplikt. Bötesstraff föreskrivs för den som obehörigen utger sig för att vara auktoriserad eller godkänd revisor. Kommerskollegium utfärdar närmare bestämmelser om kungörelsens tillämpning.

Föreskriften om tystnadsplikt för revisor kräver enligt nya RF lagform. Chefen för handelsdepartementet kommer senare att föreslå att föreskriften överförs till lag.

Beträffande kungörelsens innehåll i övrigt är att märka att det enligt många av de författningar som reglerar olika juridiska personers verksamhet (t. ex. lagen (1944:705) om aktiebolag, lagen (1948:433) om försäkringsrörelse, lagen (1955:183) om bankrörelse och lagen (1956:136) om jordbrukskasserörelsen) kan krävas att revisor för verksamheten är auktoriserad eller godkänd. Med hänsyn härtill kan med fog göras gällande att reglerna om auktorisation och godkännande av revisor hör till det primära lagområdet. Så är under alla omständigheter fallet med den i nuvarande kungörelse intagna straffbestämmelsen.

Principerna för auktorisation eller godkännande av revisor kan behöva underställas riksdagen (jfr prop. 1973:26, NU 25, rskr 109). Det bör emellertid också för framtiden ankomma på regeringen att besluta behövliga föreskrifter. Möjlighet härtill öppnas genom regeln i 8 kap. 7 § första stycket punkt 3 RF om rätt för riksdagen att delegera föreskrifter som gäller näringsverksamhet. Jag föreslår att ett bemyndigande i ämnet tas in i en särskild lag. Bemyndigandet bör gälla också rätten att bestämma om ansökningsavgift. Möjlighet till subdelegation bör finnas.

6.22 Förslaget till lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar

Åtskilliga författningar har beslutats inom ämnesområdet elektricitet. Huvudförfattningen kan sägas vara lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar (ellagen). Lagformen har vidare använts för att föreskriva särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar (lag 1942:335). Härutöver finns emellertid flera författningar som har beslutats av regeringen men som innehåller föreskrifter som enligt nya RF hör till det primära lagområdet.

Med stöd av 15 § ellagen har sålunda utfärdats kungörelsen (1957:601) om elektriska starkströmsanläggningar och kungörelsen (1958:558) om elektrisk svagströmsanläggnings anordnande i förhållande till starkströmsledning. Överträdelse av föreskrifter i kungörelserna leder till bötesstraff. Av intresse är vidare kungörelsen (1939:219) angående behörighet att vid elektriska starkströmsanläggningar utföra installationsarbete (jfr 15 § andra stycket ellagen). I kungörelsen (1972:384) om åtgärder mot radiostörningar, till vilken 17 § ellagen hänvisar, föreskrivs att elektrisk materiel som kan orsaka radiostörningar genom elektromagnetiska vågor skall vara utförd så att störningar förebyggs. Föreskrifter om utförande meddelas av statens industriverk, som också får förordna att sådan materiel skall vara radiostörningskontrollerad. Materiel, som inte stämmer överens med meddelad föreskrift eller, om den är underkastad radiostörningskontroll, inte har blivit godkänd, får inte saluföras eller säljas för användning inom landet. Påföljden är böter. Betydelse i sammanhanget har också kungörelsen (1935:138) angående kontroll av viss elektrisk materiel. Enligt kungörelsen får statens industriverk meddela föreskrift om att viss elektrisk materiel skall vara godkänd för användning. Om sådan materiel inte har blivit godkänd, får den inte saluföras eller säljas. Påföljden för nyttjande, saluförande eller försäljning av ej godkänd materiel är böter. Slutligen skall nämnas kungörelsen (1972:463) med vissa bestämmelser om elektriska svagströmsledningar, vilken avser framdragande av telegraf-, telefon- eller annan elektrisk svagströmsledning, samt kungörelsen (1915:288) angående förbud att utan särskilt tillstånd framdraga enskild telegraf-, telefon- eller annan svagströmsledning över riksgränsen.

Föreskrifter av den art som är upptagna i de kungörelser som jag har nämnt i det föregående bör också för framtiden kunna beslutas av regeringen. Bemyndigande möjliggörs genom att föreskrifterna rör ett eller flera av ämnena skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa, tillverkning, näringsverksamhet, kommunikationer eller trafik (8 kap. 7 § första stycket 1, 3 och 5 RF). Ett för samtliga ifrågavarande föreskrifter avpassat bemyndigande kan lämpligen föras in i ellagen och där placeras i 15 §. Bemyndigandet bör förenas med rätt till subdelegation. Som följd av de nya bestämmelserna kan nuvarande 15 § första stycket och 17 § utgå.

I 15 § andra stycket ellagen föreskrivs f. n. att konungen eller den konungen bemyndigar bestämmer vilka villkor leverantör av elektrisk kraft får uppställa för beviljande av entreprenörsrätt i fråga om utförande, ändring eller reparation av elektrisk anläggning. Bestämmelser om detta finns i 10 § i den förut nämnda kungörelsen angående behörighet att vid elektriska starkströmsanläggningar utföra installationsarbete. Denna kungörelse ses f. n. över inom industridepartementet, och förslag till ny författning i ämnet har remissbehandlats. I det fortsatta arbetet får övervägas bl. a. om bestämmelsen i 10 § kungörelsen skall ha någon motsvarighet i en ny författning.

I det sammanhanget får, om bestämmelsen behålls, också övervägas om den skall ges i lag (jfr 11 kap. 6 § tredje stycket RF). I avvaktan på resultatet av de överväganden som är behövliga föreslås att 15 § andra stycket upphävs.

I 6 kap. 6 § kungörelsen om elektriska starkströmsanläggningar finns en bestämmelse om skyldighet för innehavare av starkströmsledning inom järnvägsområde att ersätta kostnad och skada som har uppkommit för järnvägsföretaget på grund av ledningen. Denna bestämmelse är av civilrättslig karaktär och torde kräva lagform. Bestämmelsen föreslås därför bli överflyttad från starkströmskungörelsen till ellagen och placerad som ett nytt moment, 5 mom., i 5 a §.

6.23 Förslaget till lag om explosiva och brandfarliga varor

Bestämmelser om explosiva eller brandfarliga varor finns f. n. i ett antal författningar som har beslutats av Kungl. Maj:t. Vidare har en del bestämmelser i dessa ämnen meddelats av förvaltningsmyndighet.

Den centrala författningen såvitt angår explosiva varor är förordningen (1949:341) om explosiva varor, vilken har beslutats efter riksdagens hörande. Förordningen innehåller bestämmelser om handel med samt om tillverkning, förpackning, märkning, innehav, förvärv, förvaring, transport och import av varor som består av eller innehåller explosiva eller pyrotekniska ämnen. Regler om explosiva varor återfinns vidare i kungörelsen (1942:155) angående förbud mot försäljning av vissa kemikalier.

De grundläggande bestämmelserna om brandfarliga varor finns i förordningen (1961:568) om brandfarliga varor, som också den har beslutats efter riksdagens hörande. I förordningen finns bestämmelser om förvaring, hantering, transport och försäljning av brandfarliga varor.

Enligt olika bestämmelser i förordningarna kan statens industriverk meddela föreskrifter i skilda hänseenden.

De bestämmelser som finns i de nu nämnda författningarna är till övervägande del delegeringsbara som föreskrifter om skydd för liv, personlig säkerhet och hälsa och delvis också som föreskrifter om in- och utförsel av varor, tillverkning eller näringsverksamhet. Enligt min mening bör bestämmelser av nu avsett slag även i fortsättningen kunna beslutas av regeringen eller, i mera detaljbetonade hänseenden, av förvaltningsmyndighet. Jag föreslår därför att det i en särskild lag om explosiva och brandfarliga varor tas in erforderliga bemyndiganden.

I 58 § 3 mom. förordningen om explosiva varor finns bestämmelser om avgifter för avsyning och besiktning som skall äga rum enligt förordningen. Liknande bestämmelser finns i 40 § andra stycket och 59 § tredje stycket förordningen om brandfarliga varor. I samtliga fall överlämnas fastställandet av avgifternas storlek till förvaltningsmyndighet. Föreskrifter om de nu nämnda

avgifterna bör även i fortsättningen kunna beslutas på angivet sätt. Möjlighet bör vidare finnas att delegera befogenhet att besluta om avgifter också till kommun. Jag föreslår att ett särskilt bemyndigande i ämnet tas in i lagen om explosiva och brandfarliga varor.

I båda förordningarna finns bestämmelser om rätt för tillsynsmyndighet att få tillträde till vissa lokaler och andra ställen där det förekommer tillverkning, saluhållande eller andra åtgärder beträffande explosiva eller brandfarliga varor (55 § femte stycket förordningen om explosiva varor; 15 § 1 mom. andra stycket förordningen om brandfarliga varor). I förordningen om explosiva varor finns vidare en bestämmelse (55 § sjätte stycket), som berättigar sprängämnesinspektionen att få tillträde till lokal där det förekommer tillverkning av flyttbara förvaringspersedlar för sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel eller av dörrar till magasin och liknande förvaringsrum för sådana varor.

De nu nämnda bestämmelserna om tillträdesrätt tillhör på grund av föreskrifterna i 2 kap. 3 § och 8 kap. 7 § tredje stycket RF det obligatoriska lagområdet. Jag föreslår av denna anledning att de förs över till lagen om explosiva och brandfarliga varor. De allmänna reglerna om tillträdesrätt i 55 § femte stycket förordningen om explosiva varor och i 15 § 1 mom. andra stycket förordningen om brandfarliga varor är inte utformade på riktigt samma sätt. Jag föreslår därför att lagbestämmelsen i ämnet avfattas på sådant sätt att den täcker det område som omfattas av föreskrifterna i de båda förordningarna tillsammans, samtidigt som den anger att regeringen kan meddela närmare föreskrifter i frågan. Denna konstruktion innebär att motsvarande bestämmelser i de två förordningarna i fortsättningen kommer att få karaktär av verkställighetsföreskrifter till lagbestämmelsen. Jag föreslår däremot att föreskriften i 55 § sjätte stycket förordningen om explosiva varor i sakligt oförändrat skick förs över till lagen om explosiva och brandfarliga varor. Det får härefter ankomma på regeringen att vidta de förändringar i förordningen som blir erforderliga. I lagen om explosiva och brandfarliga varor slås enligt departementsförslaget vidare fast att en myndighet som har sådan tillträdesrätt som avses där kan påkalla polis-handräckning.

I de två förordningarna finns ett stort antal ansvarsbestämmelser. I betydande utsträckning innehåller dessa föreskrifter om fängelsestraff. Vidare finns i båda förordningarna föreskrifter om förverkande. Jag föreslår att de bestämmelser i förordningarna som föreskriver frihetsstraff eller förverkande förs över till lagen om explosiva och brandfarliga varor. Det är här i huvudsak fråga endast om en transformering av nuvarande bestämmelser. I ett hänseende innebär emellertid det nu framlagda förslaget en nyhet.

I samband med antagandet av vapenlagen (1973:1176) uttalade riksdagen (JuU 1973:38 s. 27 och 33, rskr 1973:345) att explosivvaruförordningens straffbestämmelser borde skärpas såvitt gällde bristfällig förvaring av am-

munition hos vapenhandlare. Bestämmelserna om förvaring och handhavande av explosiv vara, dit bl. a. ammunition räknas, finns i 31 § första stycket förordningen om explosiva varor. Enligt denna paragraf åligger det den som innehar explosiv vara att förvara och handha varan så att det föreligger tillfredsställande säkerhet för att den ej åtkommes av obehörig eller vållar skada genom antändning eller explosion. Den som åsidosätter bestämmelsen straffas f. n. enligt 61 § 4 mom. sjätte stycket med dagsböter. Uppsåtligt eller oaktsamt brytande mot den förvaringsföreskrift som finns i 26 § vapenlagen kan däremot medföra böter eller fängelse i högst sex månader enligt 38 § 3 nämnda lag. Jag föreslår nu att straffskalan i sistnämnda stadgande skall gälla i fråga om vapenhandlare som uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter vad som är föreskrivet om förvaring av ammunition.

6.24 Förslaget till lag om ändring i brandlagen (1974:80)

I brandlagen (1974:80) meddelas bestämmelser om bl. a. kommunernas ansvar för räddningstjänsten och förebyggande åtgärder mot brand, det kommunala brandförsvarets organisation, ledningen av räddningstjänsten, tjänsteplikt och ingrepp i annans rätt vid räddningstjänst, skyldighet för enskilda att vidta vissa förebyggande åtgärder och ersättning till den som har deltagit i räddningstjänst. Närmare bestämmelser om bl. a. det kommunala brandförsvaret samt bestämmelser om brandsyn och sotning finns i brandstadgan (1962:91, omtryckt 1974:81).

Några av bestämmelserna i brandstadgan har karaktär av verkställighetsföreskrifter till brandlagen. Huvuddelen av övriga bestämmelser i stadgan får anses vara sådana föreskrifter om skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa, som enligt 8 kap. 7 § första stycket RF kan meddelas av regeringen efter bemyndigande i lag. Brandstadgan innehåller emellertid därutöver vissa bestämmelser som har sin plats i lag.

Man bör enligt min mening nu vidta de åtgärder som erfordras för att det regelkomplex som gäller räddningstjänsten och förebyggande åtgärder mot brand skall bringas i överensstämmelse med föreskrifterna i den nya RF. Jag föreslår i detta syfte dels att det i brandlagen tas in bemyndiganden för regeringen att besluta sådana föreskrifter inom den delegeringsbara delen av det primära lagområdet som nu återfinns i brandstadgan samt att till kommunerna överlämna normgivningsbefogenhet som gör det möjligt för dem att besluta lokala brandordningar m. m., dels att vissa bestämmelser i brandstadgan flyttas över till brandlagen.

3 a §

Paragrafen, som innehåller de grundläggande reglerna om brandstyrelsen, har med några redaktionella jämkningar flyttats över från 3 § brandstadgan. Man bör i detta fall inte utnyttja ett bemyndigande enligt 8 kap. 7 § RF till att låta regeringen meddela föreskrifter om grunderna för kommunernas organisation. Ett nära samband får anses råda mellan bestämmelserna i förevarande paragraf och de föreskrifter om den kommunala organisationen som redan finns i brandlagen. Under förutsättning att riksdagen bifaller förslaget om den nya 3 a § brandlagen avser chefen för kommundepartementet att föreslå regeringen att motsvarande bestämmelse i brandstadgan upphävs.

18 a §

Enligt 25 § brandstadgan har vissa funktionärer – bl. a. brandchef och brandsyneförrättare – som har att utöva tillsyn enligt brandlagen, brandstadgan, brandordning m. m. rätt att för fullgörande av tillsynen få tillträde till byggnad och lägenhet samt upplag och annan anläggning och att där vidtaga åtgärder av visst angivet slag. Den tillträdesberättigade kan erhålla polishandräckning om tillträde vägras utan godtagbart skäl. Dessa bestämmelser hör på grund av föreskrifterna i 8 kap. 7 § tredje stycket och 2 kap. 3 § RF till det obligatoriska lagområdet. Jag föreslår av denna anledning att de förs in i en ny 18 a § i brandlagen. Det får därefter ankomma på regeringen att vidta erforderliga ändringar i brandstadgan.

27 §

En bestämmelse av det slag som f. n. återfinns i 27 § brandlagen, att Kungl. Maj:t meddelar närmare föreskrifter angående tillämpningen av lagen, är närmast att uppfatta som en erinran om den rätt för regeringen att meddela verkställighetsföreskrifter som följer av 8 kap. 13 § RF. Eftersom en sådan bestämmelse saknar självständig betydelse, har 27 § i sin hittillsvarande lydelse fått utgå ur brandlagen. I dess ställe har satts bemyndiganden för regeringen att meddela föreskrifter i vissa avseenden.

I 27 § brandlagen har nu först och främst tagits in ett bemyndigande för regeringen att meddela ytterligare föreskrifter i de hänseenden som avses i lagen. Härigenom blir det möjligt för regeringen att meddela sådana föreskrifter om bl. a. brandordning, brandstyrka, brandbefäl, alarmeringscentral, brandsyn, sotning och tillsyn över brandförsvaret som ligger inom det primära lagområdet men som nu finns i brandstadgan. Genom den bestämmelse som har tagits in i 27 § andra stycket bemyndigas regeringen med stöd av 8 kap. 11 § RF att överlåta åt kommun att meddela sådana föreskrifter som jag nyss har nämnt. Härigenom blir det möjligt för re-

geringen att överlåta åt kommunerna att meddela sådana bestämmelser som enligt brandstadgan skall tas in i brandordning.

Enligt 7 § brandlagen skall i kommun verkställas sotning. I 20 § brandstadgan föreskrivs, att för kommun skall finnas sotningstaxa, upptagande de avgifter som ägare och innehavare av byggnad, annan anläggning eller lägenhet har att erlägga för sotnings-, undersöknings- och besiktningsarbete som utförs av skorstensfejare, samt att sotningstaxa antas av kommunfullmäktige. Eftersom regeringen även i fortsättningen bör kunna meddela föreskrifter om avgifter för sådant arbete som avses i 20 § brandstadgan samt överlämna åt kommunerna att fastställa avgifternas storlek, har bestämmelser som möjliggör detta tagits in i 27 § brandlagen.

I 32 § brandstadgan föreskrivs *f. n. förbud för den som enligt 12 § är behörig att förrätta brandsyn att driva handel med brand- eller livräddningsredskap*, att vara kommissionär eller agent för annan som driver sådan handel eller för försäkringsinrättning i vad denna meddelar försäkringar som har samband med brand samt förbud att vara delägare i handelsbolag eller styrelseledamot i aktiebolag eller förening som har till huvudsaklig uppgift att driva handel med brand- eller livräddningsredskap. Syftet med bestämmelsen är främst att hindra brandsyneförrättare att utnyttja sina myndighetsuppgifter för privat förvärvsverksamhet. Bestämmelsen innebär en begränsning i rätten att bedriva näringsverksamhet och den kan inte anses innefattad i det bemyndigande för regeringen som jag har behandlat i det föregående. I 27 § brandlagen har därför med stöd av 8 kap. 7 § första stycket 3 RF tagits in ett bemyndigande för regeringen att besluta föreskrifter av det slag som finns i 32 § brandstadgan.

7 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

dels bemyndiga regeringen att besluta föreskrifter om de avgifter som avses i bilaga I samt medge att regeringen överlåter åt förvaltningsmyndighet att meddela bestämmelser om sådana avgifter,

dels antaga inom justitiedepartementet upprättade förslag till

1. lag om offentliga funktionärs tystnadsplikt,
2. lag med vissa bestämmelser för personal inom hälso- och sjukvård m. fl.,
3. lag om ändring i smittskyddslagen (1968:231),
4. lag om ändring i sjukvårdslagen (1962:242),
5. lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om trafik, transporter och kommunikationer,
6. lag om ändring i lagen (1965:719) om säkerheten på fartyg,
7. lag om ändring i lagen (1972:275) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg,

8. lag om ordning och säkerhet inom järnvägsområde,
9. lag om förbud för redare att i visst fall lämna ut handling som angår den svenska sjöfartsnäringen,
10. lag om ändring i tullförordningen (1973:979),
11. lag om ändring i lagen (1974:984) om ändring i tullförordningen (1973:979),
12. lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar,
13. lag om ändring i skollagen (1962:319),
14. lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om kommuns och landstingskommuns medverkan i utbildning,
15. lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
16. lag om ändring i radiolagen (1966:755),
17. lag om ändring i lagen (1965:61) om behörighet att utöva veterinäryrket m. m.,
18. lag med bemyndigande att meddela vissa föreskrifter för trädgårdsnäringen,
19. lag om ändring i lagen (1933:231) om utrotande av berberis å viss mark,
20. lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om in-eller utförsel av varor,
21. lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om auktorisation och godkännande av revisor,
22. lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar,
23. lag om explosiva och brandfarliga varor,
24. lag om ändring i brandlagen (1974:80).

Av de angivna förslagen har de som har upptagits under 2–4 upprättats i samråd med chefen för socialdepartementet. Förslagen under 5–9 har upprättats i samråd med chefen för kommunikationsdepartementet, förslagen under 10–12 i samråd med chefen för finansdepartementet, förslagen under 13 och 14 i samråd med statsrådet Hjelm-Wallén, förslagen under 14–16 i samråd med chefen för utbildningsdepartementet och förslagen under 17–19 i samråd med chefen för jordbruksdepartementet. Förslaget under 21 har upprättats i samråd med chefen för handelsdepartementet, förslagen under 22 och 23 i samråd med chefen för industridepartementet och förslaget under 24 i samråd med chefen för kommundepartementet. Förslaget under 20 har upprättats i samråd med cheferna för finans-, jordbruks- och handelsdepartementen.

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Avgifter för vilka bemyndigande bör inhämtas

Justitiedepartementet

Polisväsendet

Avgifter enl. kungörelsen (1964:793) om ersättning till statsverket vid anlitande av polismän för polisbevakning på enskild bekostnad (ändrad senast 1974:329).

Datainspektionen

Avgifter enl. kungörelsen (1973:1209) om avgift hos datainspektionen.

Utrikesdepartementet

Utrikesförvaltningen

Expeditionsavgifter vid beskickningar och konsulat enl. kungörelsen (1957:695) angående expeditionsavgifter vid beskickningar och konsulat (ändrad senast 1974:504).

Förrättningsavgifter vid redovisning av medel som förvärvats genom arv eller testamente enl. kungörelsen (1964:758) om förrättningsavgift vid redovisning genom utrikesdepartementet av arvsmedel m. m.

Socialdepartementet

Socialstyrelsen

Avgifter för rättskemiska och andra rättsmedicinska undersökningar vid statens rättskemiska laboratorium.

Avgifter för registrering och kontroll av läkemedel enl. läkemedelsförordningen (1962:701; ändrad senast 1974:29).

Avgifter enl. taxan (1968:618) för vissa vattenundersökningar enl. hälsovårdsstadgan (1958:663).

Statens strålskyddsinstitut

Avgifter för beredskapstjänster enl. KBr (1973-06-05) ang. Bestämmelser om avgifter för finansiering av visst beredskapsprogram inom atomenergiområdet.

Avgifter för verksamhet inom atomenergiområdet enl. KBr (1974-03-01) ang. Bestämmelser om avgiftsbeläggning av viss verksamhet inom atomenergiområdet.

Kommunikationsdepartementet

Bilregisternämnden

Avgifter enl. bilregisterkungörelsen (1972:599; ändrad senast 1974:104).

Statens trafiksäkerhetsverk

Avgifter enl. kungörelsen (1972:648) om taxa för statens trafiksäkerhetsverk (ändrad senast 1974:844).

Statens vägverk

Ersättning enligt kungörelsen (1952:793) angående statsbidrag till enskild väghållning (ändrad senast 1971:958).

Avgifter för exportvagnsförteckning och exportvagnsskylt enl. kungörelsen (1964:39) med vissa bestämmelser om personbil som för tillfälligt brukande i riket här förvärvas av utomlands bosatt person (exportvagnskungörelse; omtryckt 1973:106. ändrad senast 1973:714).

Avgifter för internationellt tillståndsbevis eller internationellt körkort enl. kungörelsen (1930:371) med anledning av Sveriges tillträde till den i Paris den 24 april 1926 undertecknade internationella konventionen rörande automobiltrafik (kungörelsen ändrad senast 1973:79).

Avgifter för registreringsbevis för motorfordon eller för internationellt körkort enl. kungörelsen (1952:520) med anledning av Sveriges tillträde till den i Genève den 19 september 1949 undertecknade konventionen rörande vägtrafik (kungörelsen ändrad senast 1973:80).

Finansdepartementet

Tullverket

Tullförrättningsavgift enl. 80 § tullstadgan (1973:671).

Provisanteringslageravgift och kreditlageravgift enl. 38 § tullstadgan (1973:671).

Utbildningsdepartementet

Statens biografbyrå

Avgifter för filmgranskning enl. förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografafforeställningar m. m. (ändrad senast 1973:560).

Statens institut för läromedelsinformation

Avgifter enl. kungörelsen (1974:438) om registrering och granskning av vissa läromedel.

Avgifter enl. ämbetsskrivelse (1974-05-17) ang. Bestämmelser om avgifter för läromedelsinformation budgetåret 1974/75.

Jordbruksdepartementet

Statens jordbruksnämnd

Kontrollavgifter vid klassificering av kött enl. förordningen (1956:413) om klassificering av kött (ändrad senast 1974:72).

Avgifter enl. veterinärtaxan (1933:630, omtryckt 1974:548).

Handelsdepartementet

Patent- och registreringsverket

Avgifter enl. kungörelsen (1973:686) om registrering av svenska kommunala vapen.

Avgifter enl. kungörelsen (1968:556) om näringstillstånd m. m.

Bostadsdepartementet

Statens lantmäteriverk

Avgifter enligt lantmäteritaxan (1971:1101; omtryckt 1974:337).

Statens planverk

Avgifter för brandklassificeringar enl. byggnadsstadgan (1959:612; ändrad senast 1974:945).

Industridepartementet

Statens kärnkraftinspektion

Avgifter enl. ämbetsskrivelse (1974-10-25) ang. Taxa för statens kärnkraftinspektion.

Statens provningsanstalt

Provningsavgifter enl. instruktionen (1965:650) för statens provningsanstalt (omtryckt 1972:415).

Avgifter enl. kungörelsen (1973:85) om beräkning av volym och vikt, m. m.

Promemoriaföreläggelsen

Utkast till

Lag om offentliga funktionärens tystnadsplikt

1 § Den som är anställd eller fullgör uppdrag vid domstol eller förvaltningsmyndighet får icke obehörigen yppa innehållet i ännu ej meddelad dom eller i annat ännu ej meddelat beslut, som avser domstols rättskipande eller rättsvårdande uppgifter eller genom vilket i särskilt fall för enskild bestämmes om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande.

2 § Regeringen får besluta föreskrift om förbud att yppa eller obehörigen utnyttja vad någon har erfarit i statlig eller kommunal anställning, på grund av statligt eller kommunalt uppdrag eller under utövande av tjänsteplikt, om förbudet är påkallat av hänsyn till rikets säkerhet, rikets förhållande till annan stat eller till mellanfolklig organisation, privatlivets helgd, det allmännas eller enskilds behöriga ekonomiska intresse eller jämförbart förhållande.

Efter bemyndigande av regeringen får förvaltningsmyndighet eller kommun besluta sådan föreskrift som avses i första stycket.

3 § Regeringen får besluta föreskrift om förbud för den som i statlig eller kommunal anställning, på grund av statligt eller kommunalt uppdrag eller under utövande av tjänsteplikt tager del av handling, som enligt lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar icke får utlämnas till envar, att yppa handlingens innehåll.

4 § Den som uppsåtligen bryter mot bestämmelserna i 1 § eller mot föreskrift som har meddelats med stöd av 2 eller 3 § dömes till böter eller fängelse i högst ett år, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Den som av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i 1 § dömes till böter.

INNEHÅLL

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
1. lag om offentliga funktionärers tystnadsplikt	2
2. lag med vissa bestämmelser för personal inom hälso- och sjukvård m. fl.	4
3. lag om ändring i smittskyddslagen (1968:231)	5
4. lag om ändring i sjukvårdslagen (1962:242)	5
5. lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om trafik, transporter och kommunikationer	6
6. lag om ändring i lagen (1965:719) om säkerheten på fartyg ..	7
7. lag om ändring i lagen (1972:275) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg	9
8. lag om ordning och säkerhet inom järnvägsområde	10
9. lag om förbud för redare att i visst fall lämna ut handling som angår den svenska sjöfartsnäringen	11
10. lag om ändring i tullförordningen (1973:979)	11
11. lag om ändring i lagen (1974:984) om ändring i tullförordningen (1973:979)	12
12. lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar	12
13. lag om ändring i skollagen (1962:319)	13
14. lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om kommuns och landstingskommuns medverkan i utbildning	21
15. lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)	21
16. lag om ändring i radiolagen (1966:755)	24
17. lag om ändring i lagen (1965:61) om behörighet att utöva veterinäryrket m. m.	25
18. lag med bemyndigande att meddela vissa föreskrifter för trädgårdsnäringen	26
19. lag om ändring i lagen (1933:231) om utrotande av berberis å viss mark	27
20. lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor	28
21. lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om auktorisation och godkännande av revisor	28
22. lag om ändring i lagen (1902:71 s. 2), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar	29
23. lag om explosiva och brandfarliga varor	30

24. lag om ändring i brandlagen (1974:80)	32
Utdrag ur protokollet vid regeringssammanträde 1975-01-03	35
1. Inledning	35
2. Regeringsformens regler om normgivningsmakten	36
3. Anpassningen till den nya regeringsformens regler om norm- givningsmakten	40
4. Närmare synpunkter på frågan om delegering av normgivnings- befogenhet	42
5. Bemyndiganden att besluta om avgifter	46
6. Motivering till framlagda lagförslag	48
6.1 Förslag till lag om offentliga funktionärers tystnadsplikt	48
6.1.1 Gällande ordning	48
6.1.2 1974 års regeringsform	50
6.1.3 Departementspromemorian	50
6.1.4 Remissyttrandena	54
6.1.5 Departementschefen	58
6.2-4 Förslag till lag med vissa bestämmelser för personal inom hälso- och sjukvård m. fl., m. m.	68
6.5 Förslag till lag med bemyndigande att besluta föreskrifter om trafik, transporter och kommunikationer	73
6.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1965:719) om säker- heten på fartyg	75
6.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1972:275) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg	76
6.8 Förslag till lag om ordning och säkerhet inom järnvägs- område	77
6.9 Förslag till lag om förbud för redare att i visst fall lämna ut handling som angår den svenska sjöfartsnäringen ..	77
6.10-11 Förslag till lag om ändring i tullförordningen (1973:979) m. m.	77
6.12 Förslag till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar ..	78
6.13 Förslag till lag om ändring i skollagen (1962:319)	79
6.14 Förslag till lag med bemyndigande att besluta föreskrifter om kommuns och landstingskommuns medverkan i ut- bildningen	86
6.15 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349) ..	88
6.16 Förslag till lag om ändring i radiolagen (1966:755) ...	88
6.17 Förslag till lag om ändring i lagen (1965:61) om behörighet att utöva veterinäryrket m. m.	89
6.18 Förslag till lag med bemyndigande att meddela vissa fö- reskrifter för trädgårdsnäringen	90

6.19	Förslag till lag om ändring i lagen (1933:231) om utrotande av berberis å viss mark.....	90
6.20	Förslag till lag med bemyndigande att meddela föreskrifter om in-och utförsel av varor.....	91
6.21	Förslag till lag om bemyndigande att meddela föreskrifter om auktorisation och godkännande av revisor	95
6.22	Förslag till lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar	95
6.23	Förslag till lag om explosiva och brandfarliga varor ..	97
6.24	Förslag till lag om ändring i brandlagen (1974:80)	99
7.	Hemställan.....	101
8.	Regeringens beslut.....	103
<i>Bilaga 1</i>	Avgifter för vilka bemyndigande bör inhämtas	104
<i>Bilaga 2</i>	Promemoriaförslaget.....	107